

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANA BİLİM DALI

**KIRSAL YERLEŞME EYLEM PLANI YARATIM SÜRECİ:
TRABZON/SALACIK KÖYÜ DENEYİMİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Plancısı Seda ÖZLÜ

HAZİRAN 2014

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

KIRSAL YERLEŞME EYLEM PLANI YARATIM SÜRECİ:

TRABZON/SALACIK KÖYÜ DENEYİMİ

Şehir ve Bölge Plancısı Seda ÖZLÜ

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"YÜKSEK ŞEHİR VE BÖLGE PLANCISI"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 20.05.2014

Tezin Savunma Tarihi : 09.06.2014

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Dilek BEYAZLI

Trabzon 2014

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalında
Seda ÖZLÜ tarafından hazırlanan

KIRSAL YERLEŞME EYLEM PLANI YARATIM SÜRECİ:
TRABZON/SALACIK KÖYÜ DENEYİMİ

başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 20 / 05 / 2014 gün ve 1554 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda

YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Doç. Dr. Dilek BEYAZLI

Üye : Doç. Dr. Cenap SANCAR

Üye : Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ

Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Kırsal Yerleşme Eylem Planı Yaratım Süreci: Trabzon/Salacık Köyü Deneyimi” adlı bu çalışma KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu tez çalışmasının planlanmasında, araştırmasında, yürütülmesinde bilgisini, tecrübesini ve desteğini bir an olsun esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Dilek BEYAZLI’ya anlayışı, çabası ve ilgisi için sonsuz teşekkür ederim.

Tezimin oluşmasında büyük bir önemi olan KOKAP Projesi ile tanışmamı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Saliha AYDEMİR ve Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ’e

Tez çalışmamın ilk gününden bugüne kadar geçen süreçte yanımda olan desteğini esirgemeyen ve içtenlikle yardım eden Arş. Gör. Sinem DEDEOĞLU’na

Çalışmama sağladıkları katkılarından ötürü Arş. Gör. Beydullah SULAK’a, hocam Arş. Gör. Şeyda BÜLBÜL’e ve tüm KTÜ Şehir ve Bölge planlama ailesine,

Çalışmamın bütün adımlarının uygulanarak hayata geçmesinde önemli yeri olan ve düzenlenen toplantılara büyük bir özveri ile katılan Salacık köyü kadın grubu başta olmak üzere tüm katılımcılara,

Tez çalışmamın oluşma ve hazırlanma sürecini destekleyen TÜBİTAK kurumuna teşekkür ederim.

Son olarak; hayatımın her anında ve yapmış olduğum tüm çalışmalarda sevgi, anlayış ve destekleri ile yanımda olan üzüntü ve sevinçlerimi paylaşan babam Celal ÖZLÜ, annem Fatma ÖZLÜ, kardeşim Furkan ÖZLÜ ve kuzenim Şahika Nihan ÖZLÜ’ye teşekkür ederim.

Seda ÖZLÜ
Trabzon 2014

TEZ BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kırsal Yerleşme Eylem Planı Yaratım Süreci: Trabzon/Salacık Köyü Deneyimi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç.Dr. Dilek BEYAZLI'nın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, anket çalışmalarını kendim yaptığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 20/05/2014

Seda ÖZLÜ

İÇİNDEKİLER

| | <u>Sayfa No</u> |
|---------------------------------------------------------------------|-----------------|
| ÖNSÖZ..... | III |
| TEZ BEYANNAMESİ..... | IV |
| İÇİNDEKİLER..... | V |
| ÖZET..... | IX |
| SUMMARY..... | X |
| ŞEKİLLER DİZİNİ..... | XI |
| TABLolar DİZİNİ..... | XII |
| 1. GENEL BİLGİLER..... | 1 |
| 1.1. Giriş..... | 1 |
| 1.1.1. Çalışmanın Amacı..... | 2 |
| 1.1.2. Çalışmanın Mesleki Alana Katkısı ve Kapsamı..... | 3 |
| 1.2. Eylem Planı..... | 3 |
| 1.2.1. Eylem Planlama Yaklaşımları..... | 4 |
| 1.2.2. Eylem Planı Süreci..... | 6 |
| 1.2.3. Eylem Planının İçeriği..... | 10 |
| 1.2.4. Eylem Planı İlkeleri..... | 11 |
| 1.2.5. Eylem Planı Örnekleri..... | 12 |
| 1.2.5.1. Köy Eylem Planı: Malezya Örneği..... | 13 |
| 1.2.5.2. Köy Eylem Planı: Fulbourn Örneği..... | 14 |
| 1.2.5.3. Köy Planı ve Eylem: Hartwell Örneği..... | 15 |
| 1.2.5.4. Köy Planı ve Eylem: Wyburnbury Örneği..... | 16 |
| 1.2.6. Katılım ve Katılım Seviyeleri..... | 17 |
| 1.2.6.1. Katılım Düzeyi 1. Bilgilendirme..... | 19 |
| 1.2.6.2. Katılım Düzeyi 2. Danışma..... | 19 |
| 1.2.6.3. Katılım Düzeyi 3. Birlikte Karar Verme..... | 20 |
| 1.2.6.4. Katılım Düzeyi 4. Birlikte Hareket Etme..... | 20 |
| 1.2.6.5. Katılım Düzeyi 5. Eylemin Desteklenmesi..... | 21 |
| 1.3. Eylem Planlamada Kullanılan Metot ve Teknikler..... | 22 |
| 1.3.1. Analiz ve Planlama Aşamasında Kullanılan Bazı Teknikler..... | 22 |

| | | |
|-----------|----------------------------------------------------|----|
| 1.3.1.1. | Hızlı Kırsal Yaklaşım (RRA) | 23 |
| 1.3.1.2. | Katılımcı Kırsal Yaklaşım (PRA) | 23 |
| 1.3.1.3. | Katılımcı Öğrenme ve Eylem Yaklaşımı (PLA) | 24 |
| 1.3.1.4. | Katılımcı Eylem Araştırması (PAR) | 25 |
| 1.3.1.5. | Katılımcı Temeller..... | 26 |
| 1.3.2. | Gözden Geçirme Sürecinde Kullanılan Metotlar | 26 |
| 1.3.2.1. | Katılımcı İzleme | 27 |
| 1.3.2.2. | Katılımcı Değerlendirme | 28 |
| 1.3.3. | Özel Amaçlar İçin Kullanılan Metotlar | 28 |
| 1.3.3.1. | Katılımcı Etki Yol Araştırması (PIPA) | 30 |
| 1.3.4. | Katılımcı Teknikler..... | 32 |
| 1.3.4.1. | Günlük ve Mevsimsel Takvimler | 33 |
| 1.3.4.2. | Transektler | 34 |
| 1.3.4.3. | Geçinme Analizleri..... | 34 |
| 1.3.4.4. | Haritalama | 35 |
| 1.3.4.5. | Matrisler, Sıralamalar, Skorlamalar..... | 36 |
| 1.3.4.6. | Refah Sıralaması..... | 37 |
| 1.3.4.7. | İkili Sıralama | 38 |
| 1.3.4.8. | Pay Grafikleri | 38 |
| 1.3.4.9. | Venn Diyagramı | 39 |
| 1.3.4.10. | İş ve Akış Diyagramları..... | 40 |
| 1.3.4.11. | Zaman Çizelgeleri | 40 |
| 1.3.4.12. | Problem Ağaçları..... | 41 |
| 1.3.4.13. | Genel Değerlendirme..... | 42 |
| 2. | YAPILAN ÇALIŞMALAR..... | 48 |
| 2.1. | Öneri Kırsal Yerleşme Eylem Planı Süreci | 50 |
| 2.1.1. | Analiz Aşaması..... | 52 |
| 2.1.2. | Planlama Aşaması | 53 |
| 2.1.3. | Yapma Aşaması..... | 54 |
| 2.1.4. | Gözden Geçirme Aşaması | 54 |
| 2.2. | Çalışma Alanı ve Özellikleri | 56 |
| 2.2.1. | Çalışma Alanının Konumu ve Tarihçesi | 56 |

| | | |
|----------|-------------------------------------------------------------|-----|
| 2.2.2. | Nüfus Yapısı | 58 |
| 2.2.3. | Tarım ve Hayvancılık | 59 |
| 2.2.4. | Ekonomik Yapı..... | 59 |
| 2.2.5. | Hizmetler | 60 |
| 2.2.6. | Altyapı | 60 |
| 3. | BULGULAR | 61 |
| 3.1. | Ön Hazırlık Aşaması | 61 |
| 3.1.1. | Arazi Çalışması..... | 62 |
| 3.1.2. | Katılımcıların Belirlenmesi | 66 |
| 3.1.3. | Büro Çalışması | 66 |
| 3.1.4. | Halk Toplantısı | 67 |
| 3.1.5. | Katılımcı Toplantılar İçin Uygun Ortamın Sağlanması | 68 |
| 3.1.5.1. | Çalışma Grubunun Özellikleri..... | 68 |
| 3.1.5.2. | Çalışma Ekibi | 70 |
| 3.1.5.3. | Atölye Takvimi..... | 70 |
| 3.2. | Bilgiyi Paylaşma..... | 71 |
| 3.2.1. | Günlük Programlar | 72 |
| 3.2.2. | Pay Grafikleri | 74 |
| 3.2.3. | Refah Sıralaması..... | 77 |
| 3.2.4. | Hareketlilik Haritası | 78 |
| 3.3. | Kaynakları Tanımlama | 79 |
| 3.4. | Vizyon Oluşturma..... | 81 |
| 3.5. | Stratejiler/Hedefler/Eylemler..... | 81 |
| 3.6. | Ortak Görüşü İnşa Etme | 82 |
| 3.7. | Eylem Planı Yapma | 86 |
| 3.7.1. | Problem Ağaçlarının Oluşturulması | 87 |
| 3.7.2. | Uzman Görüşü Alma | 91 |
| 3.7.3. | Eylem Adımlarının Oluşturulması | 92 |
| 3.7.4. | Sorumluların Tespiti ve Eylemlerin Önceliklendirilmesi..... | 93 |
| 3.7.5. | Süre ve Bütçe Tespiti..... | 96 |
| 3.7.6. | Kaynakların Tespiti | 97 |
| 3.8. | Uygulama | 103 |

| | | |
|----------|-----------------------------------------------|-----|
| 3.8.1. | Yaygın Eğitim Faaliyetleri | 103 |
| 3.8.2. | Dernek Kurulması | 103 |
| 3.8.3. | Proje Yazımı | 104 |
| 3.8.4. | Derneğin Açılışı ve Kutlama | 105 |
| 3.9. | İzleme ve Değerlendirme..... | 105 |
| 4. | İRDELEMELER | 107 |
| 4.1. | Çalışma Ekibinin Değerlendirmesi..... | 107 |
| 4.1.1. | Ön Hazırlık Aşamasına Yönelik İrdemeler | 107 |
| 4.1.2. | Analiz Aşamasına Yönelik Tartışmalar..... | 108 |
| 4.1.3. | Planlama Aşamasına Yönelik Tartışmalar | 110 |
| 4.1.4. | Yapma Aşamasına Yönelik Tartışmalar..... | 112 |
| 4.2. | Katılımcı Grubun Değerlendirmesi | 113 |
| 5. | SONUÇ VE ÖNERİLER..... | 115 |
| 6. | KAYNAKLAR..... | 119 |
| 7. | EKLER | 124 |
| ÖZGEÇMİŞ | | |

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

KIRSAL YERLEŞME EYLEM PLANI YARATIM SÜRECİ:
TRABZON/SALACIK KÖYÜ DENEYİMİ

Seda ÖZLÜ

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Dilek BEYAZLI
2014, 123 sayfa, 21 sayfa ek

Eylem planı yaratım süreci; yerel kaynak ve potansiyelleri kullanarak toplumun problemini kendisinin belirleyip önceliklendirildiği, çözüm için yerel halkın aktif olarak sorumluluk aldığı, etkin ve katılımcı bir süreçtir. Kırsal alanda yaşayan halkın potansiyel ve sorunlarını analiz ettiği, bilginin paylaşıldığı, ortak fikrin üretildiği, belirlenen problemin çözümüne yönelik eylemin planlandığı ve gerçekleştirildiği bir süreci amaçlar. Bu tezde; sürecin inşasında kırsal ve kentsel alanlar için eylem planları ve katılımcı süreçler incelenmiş; kırsal yerleşmeler için dokuz adımlı yeni bir kırsal yerleşme eylem planı süreci önerilmiştir.

Kırsal alanın eylem planı yaratım sürecinde; çalışma alanı olarak Akçaabat ilçesi Salacık köyü seçilmiş; katılımcılık düzeyini arttırmaya yönelik yaklaşım ve tekniklerin uygulandığı bir atölye süreci oluşturulmuştur. Tasarlanan ve uygulanan eylem planı sürecinde belirlenen sorunlar köyde yaşayanlarca tespit edilmiş, gönüllü grubun katıldığı atölye süreçlerinde probleme odaklanılarak tanımlanan eylem ve adımları hayata geçirilmiştir. Toplumsal yapıyla doğrudan ilişkili olan eylem planı süreci; insan faktörüne dayalı her çalışmanın olduğu gibi hassas ve kırılımandır. Katılımcı süreçlerin dezavantajı olabilecek ve yaşanabilecek birçok olumsuzluğa veya çatışmaya karşın Salacık köyü özelinde başarılı ve toplum için eğitici bir süreç yaşanmıştır. Bilgilendirmeden başlayan birlikte hareket etmeye ve nihayet eylemi desteklemeye ulaşan bir katılım düzeyinin sağlandığı bu çalışmanın sonucunda; bireyin toplum içindeki rolünde, sosyal ilişkilerinde ve karar verme süreçlerinde olumlu yönde değişimler izlenmiştir. Başarılan her bir eylem adımı bir sonrası için cesaretlendirici olurken, gelecekte daha kapsamlı ve zor eylemler için sarmal etkinin oluşturması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eylem Planı, Kırsal Yerleşme, Katılım, Katılımcı Teknikler, Salacık

Master Thesis
SUMMARY

RURAL SETTLEMENT ACTION PLAN CREATION PROCESS:
THE EXPERIENCE OF TRABZON/SALACIK VILLAGE

Seda ÖZLÜ

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural And Applied Sciences
Urban and Regional Planning Graduate Program
Supervisor: Assoc. Prof. Dilek BEYAZLI
2014, 123 pages, 21 pages Appendix

Action plan creation process is an active and participatory process which society itself prioritizes and determines its problem by using local resource and potentials; which the local population actively takes responsibility for solution. It aims a process that community living in rural areas analyses its potentials and problems, that knowledge is shared, that common idea is produced, that the action intended for solving the determined problem is planned and carried out. In this thesis; participatory processes and action plans for rural and urban areas in construction of the process were analysed; a new village action plan process with nine-steps for rural settlements was proposed.

Salacık village of Akcaabat district was selected as working area in the action plan creation process of rural area. A workshop process which the approaches and techniques were applied for improving participation level was constituted. Determinated problems in designed and implemented action plan process were determined by rural dwellers; actions and steps identified by focusing the problem in the processes of workshop in which the volunteer group participated were carried out. Despite the situations which participatory processes could be at a disadvantage and possible many negations or conflicts, a process which was successful and educational for society was experienced in Salacık village. In the result of this study which was provided a participation level which started from informing and reached to act together and finally support the action; changes in a positive direction in the role of the individual in society, in its social relations and in decision-making processes were monitored. While each achieved action step is encouraging Xort he next one, It is expected to create spiral effect for more comprehensive and difficult actions in the future.

Key Words: Action Plan, Rural Settlement, Participation, Participation Techniques, Salacık.

ŞEKİLLER DİZİNİ

| | <u>Sayfa No</u> |
|------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| Şekil 1. Günlük zaman kullanımları | 33 |
| Şekil 2. Tarihsel kesit örneği | 34 |
| Şekil 3. Arazi kullanım ve mülkiyet haritası | 35 |
| Şekil 4. Ürün yetiştirmede matris puanlama | 37 |
| Şekil 5. Erkeklere göre tarım sorunları..... | 38 |
| Şekil 6. Harcamalara göre pay grafikleri..... | 39 |
| Şekil 7. Yereldeki kurumların gösterimi | 39 |
| Şekil 8. İş akış diyagramı ve Kuzey Sudan’da bir zaman çizelgesi | 41 |
| Şekil 9. Problem ağacı örneği..... | 42 |
| Şekil 10. Öneri kırsal yerleşme eylem planı süreci | 51 |
| Şekil 11. Salacık köyünün ilçe içindeki konumu | 57 |
| Şekil 12. Salacık köyü mahalleleri ve genel görünüm | 58 |
| Şekil 13. Salacık köyü tarım alanları..... | 59 |
| Şekil 14. Salacık köyündeki hizmetlerin yer seçimi | 60 |
| Şekil 15. Salacık köyü birinci halk toplantısı | 67 |
| Şekil 16. Katılımcı tekniklerin farklı gruplarca uygulanması | 74 |
| Şekil 17. Kadın grubu köy yürüyüşü | 82 |
| Şekil 18. Problemlerin önceliklendirilmesi | 84 |
| Şekil 19. Problem ağaçlarının oluşturulması..... | 88 |
| Şekil 20. Eğitim çalışmaları | 91 |
| Şekil 21. Eylem adımlarının listelenmesi | 93 |
| Şekil 22. Eylemlerin önceliklendirilmesi | 94 |
| Şekil 23. Eylemlerin zamanlaması ve maliyeti | 96 |
| Şekil 24. Dernek kurulma aşaması | 103 |
| Şekil 25. Kadının ekonomik hayata katılımı için fon sağlama..... | 104 |
| Şekil 26. Eylemin başarısının kutlanması..... | 105 |
| Şekil 27. Gözden geçirme süreci (dernek üye kaydı)..... | 106 |

TABLULAR DİZİNİ

| | <u>Sayfa No</u> |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| Tablo 1. Eylem planlama için farklı yaklaşımların özeti..... | 5 |
| Tablo 2. Bangladeş örnek eylem planlama aşamaları | 7 |
| Tablo 3. Afrika örnek eylem planlamasının aşamaları..... | 7 |
| Tablo 4. Problem ve fırsat alanlarının tanımlanması..... | 8 |
| Tablo 5. Hedef ve kaynakların belirlenmesi..... | 8 |
| Tablo 6. İhtiyaçların ve kısıtların belirlenmesi..... | 9 |
| Tablo 7. Görevleri ve sorumluların tespiti | 9 |
| Tablo 8. Önerilerin ve takımların belirlenmesi | 9 |
| Tablo 9. Projelerin zamanlanması | 9 |
| Tablo 10. Eylem planının içeriği | 10 |
| Tablo 11. Fulbourn köy eylem planı | 14 |
| Tablo 12. Hartwell köy planı eylem tavsiyeleri | 15 |
| Tablo 13. Wyburnbury köy planı eylem..... | 16 |
| Tablo 14. Tepeden inme ve katılımcı yaklaşımların karşılaştırılması..... | 18 |
| Tablo 15. Katılımcı kırsal değerlendirme süreci ve teknikleri | 24 |
| Tablo 16. Katılımcı öğrenme ve eylem yaklaşımının süreci ve teknikleri..... | 25 |
| Tablo 17. Geleneksel ve katılımcı izleme ve değerlendirme süreçleri..... | 27 |
| Tablo 18. PIPA süreci ve teknikleri | 31 |
| Tablo 19. Katılımcı planlama ve eylem süreci-teknikleri | 32 |
| Tablo 20. Katılımcı tekniklerin özeti | 43 |
| Tablo 21. Katılımcı süreçte kullanılan araçlar..... | 45 |
| Tablo 22. Araçların katılım düzeyleri, gelişme aşamaları ve iletişim türü..... | 46 |
| Tablo 23. Eylem planı ve katılımcı planlama süreçleri..... | 49 |
| Tablo 24. Kontrol listesi | 55 |
| Tablo 25. Salacık köyü nüfus göstergeleri | 59 |
| Tablo 26. Salacık köyü istihdam yapısı..... | 60 |
| Tablo 27. Yalı mahallesi arazi çalışması | 63 |
| Tablo 28. Orta mahalle arazi çalışması | 64 |
| Tablo 29. Gülbahçe mahallesi arazi çalışması..... | 65 |

| | |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Tablo 30. Eylem planı atölye takvimi | 66 |
| Tablo 31. Katılımcı grubun özellikleri | 69 |
| Tablo 32. Salacık köyü toplantılarında kullanılan teknikler..... | 72 |
| Tablo 33. Günlük çizelge örnekleri | 73 |
| Tablo 34. Kadın grubu gelir-gider dağılımı..... | 75 |
| Tablo 35. Erkek grubu gelir-gider dağılımı..... | 76 |
| Tablo 36. Kadın ve erkek göre Salacık köyü refah sıralaması | 77 |
| Tablo 37. Kadın ve erkek katılımcıların hareketlilik haritası | 78 |
| Tablo 38. Kadın grubu kaynak haritası | 80 |
| Tablo 39. Problem sıralaması | 83 |
| Tablo 40. Problemlerin önceliklendirilmesi | 85 |
| Tablo 41. Problemlerin neden ve sonuçlarının irdelenmesi-1 | 89 |
| Tablo 42. Problemlerin neden ve sonuçlarının irdelenmesi-2..... | 90 |
| Tablo 43. Önceliklendirilmiş eylemler ve sorumluları..... | 95 |
| Tablo 44. Eylemlerin kaynak talebi..... | 98 |
| Tablo 45. Eylemler-performans ölçütleri-sorumlular-bütçe-zaman çizelgesi..... | 101 |

SEMBOLLER DİZİNİ

CA: Country Agency

CIVICUS: World Alliance for Citizen Participation

CTARA: Centre for Technology Alternatives for Rural Areas

DFID: Department for International Deveelopment

FAO: Food and Agriculture Organization of the United Nations

HABİTAT: United Nations Centre for Human Settlements

HKD: Hızlı Kırsal Değerlendirme

IIED: International Institute for Environment and Development

ISDA: Innovation and Sustainable Development in Agriculture and Food

KAMAG: Kamu Kurumları Araştırma Ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı

KKD: Katılımcı Kırsal Değerlendirme

KOKAP: Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi

KTÜ: Karadeniz Teknik Üniversitesi

PAR: Participatory Action Research

PIPA: Participatory Impact Pathway Analysis

PLA: Participatory Learning And Action

PRA: Participatory Rural Apraisal

RAUF: Resource Center on Urban Agriculture and Forestry

RRA: Rapid Rural Apraisal

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel Ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNDP: United Nations Centre for Human Settlements

UNFPA: United Nations Population Fund

VSO: Voluntary Services Overseas

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Kırsal alanlar nüfus yoğunluğunun az olduğu, ekonominin genel olarak tarıma dayalı ve sosyal imkânların yeterince gelişmemiş olduğu homojen alanlardır. Kırsal alanların geliştirilmesine yönelik bugüne dek ülkemizde birçok politika ve uygulama süreçleri izlenmiştir. Bu politikalar kırsal alandaki nüfusu korumayı, kır-kent arasındaki farklılığı azaltmayı ve özelde de kırsal sorunlara çözüm üretmeyi amaçlamıştır. Fakat kırsal alanlar için üretilen çalışmalar; parçacı yöntemler ile hizmet sağlamayı hedef alan tepeden inme çalışmaların ötesine geçememiştir. Bunlara ek olarak; yerelin özelliklerini, farklılıklarını yansıtmayan ve yerel halkın katılımını sağlayamayan süreçlerde sadece fiziksel yapıya önem verilip sosyo-ekonomik gerçeklerin göz ardı edilmesi de bir diğer sorundur. Bunun sonucunda başlangıçta hedeflenen kırsal alanda yaşayan halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesi de başarılammıştır.

Bu noktada kendi yaşam koşullarını ve yerele özgü gerçekleri dile getirebilen; ihtiyaçlarının, sorun ve potansiyellerinin farkında olan yerel halkın cesaretlendirilmesi ve katılımının sağlanması ve yine uygulamalara yönelik desteklerinin alınması oldukça önemlidir. Bu beklentinin önemini doğrular biçimde uygulamaların birçoğu; yerel halkın katılımını dışlayan plan ve uygulama süreçlerinde başarı sağlanamadığını göstermektedir.

Etkin katılımın sağlanamadığı; yerel halka planlama ve uygulama çalışmalarında yer vermeyen mekanizmaların varlığı ile süreçte yerel halkın cesareti kırılmış ve somut sonuçlar görememeleri artık katılıma tedbirli/olumsuz yaklaşımlarına neden olmuştur. Kırsal alan planlanmasında artık tepeden inme yaklaşımların yerini katılımcı yaklaşımların alması gerektiği görülmektedir. Bu yaklaşım yerel halkın gücünün ortaya konulması, gerçekçi ve başarılı eylem planlarının üretilmesi, planların uygulamaya geçmesi ve bu sürecin toplumda eğitici ve sonraki çalışmalar için teşvik edici olması açısından önem taşımaktadır.

1.1.1. Çalışmanın Amacı

Günümüzde kırsal alan çalışmalarında; geleneksel ve katılımdan uzak veri toplama yöntemlerinin kullanılması, köyde yaşayanların görüşlerinin dikkate alınmaması, yöreye özgü değerlerin önemsenmemesi söz konusudur. Bunun yanı sıra, yapılan planlama çalışmalarının uygulanamaması yani çalışmaların gerçekliğinin göstergesi olan “eyleme dökülememesi” gibi sorunlar ile karşılaşmaktadır. Diğer bir deyişle, köyün ve köylünün sorunlarına yönelik çözüm önerileri üretilmemekte, potansiyeller değerlendirilememekte, kırsal alana yapılan uzaktan müdahaleler köyün/köylünün gereksinimlerini yansıtamamakta, uygulamaların sonuçları izlenememektedir. Bu nedenle, kırsal alandaki planlama çalışmalarında katılımdan uzak ve çoğu zaman da başarısız deneyimler yaşanmaktadır.

Kırsal yerleşmelerde yaşanan başarısız deneyimlerin üstesinden gelebilmek için çalışma iki temel amacı içermektedir. Amaçlardan ilki, kırsal alanda belirlenecek potansiyel ve sorunlar ışığında toplumun yapısına uygun metot ve tekniklerin kullanıldığı bütüncül bir kırsal alan eylem planı sürecinin kuramsal çerçevesinin hazırlanmasıdır. Diğeri ise, örnek bir yerleşme üzerinde bu sürecin uygulanması ve etkinliğinin/uygunluğunun değerlendirilmesidir. Kırsal alanda yaşayan halkın potansiyel ve sorunlarını analiz ettiği, bilginin paylaşıldığı, ortak fikrin üretildiği, problemin çözümüne yönelik eylemlerin planlandığı ve gerçekleştirildiği bu süreçte; belirlenen eylem adımlarının, maliyetlerinin, sorumlularının, zamanlamaların yapılması ve performans ölçütleri ile başarının değerlendirilmesi öngörülmektedir.

Çalışmanın hipotezi/hipotezleri;

- Eylem planı yaratım süreci, toplumun örtük gerçeklerinin (potansiyel/problem) ortaya çıkarılmasında ve çözümünde çok etkili bir yaklaşımdır.
- Yerel halkın planlama sürecinde etkin rol alması sürecin başarısını doğrudan etkiler. Planın uygulanmasını garanti eder.
- Eylem planı yaratım süreci bireylerde ve toplumda olumlu ve etkili değişimlere neden olur.
- Eylem planı sürecinin başarısı iç faktörler kadar dış faktörlerin etkisine bağlıdır.

Bu iddia sürecinin deneyimlendiği çalışma ile ortaya konulmuştur. Ancak bu sayede kırsal alanların gerçek sahipleri için anlamlı, bütüncül, etkin ve uygulanabilir bir eylem planlama süreci yaşanabilir.

1.1.2. Çalışmanın Mesleki Alana Katkısı ve Kapsamı

Kırsal Yerleşme Eylem Planı, hem süreç önerisi hem de uygulama deneyimi ile yenilik içermektedir. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda ve uygulama deneyimlerinde genellikle tarım problemlerine yönelik eylem planları üretilirken, ilk kez bir yapısal plan eşliğinde eylem planı üretilmiştir.

Çalışmanın mesleki alana bir diğer katkısı ise Türkçe literatürde genellikle Katılımcı Kırsal Değerlendirme yaklaşımlarının benimsendiği çalışmaların yer alması, diğer yaklaşımlara yönelik hiçbir temel kaynağın bulunmayışı ve bütüncül bir eylem planı literatürünün yer almaması nedenleriyle literatürdeki önemli bir açığı kapatacağı düşünülmektedir. Ayrıca, kullanılabilir teknikler ve uygulama alanlarına yönelik bir rehber niteliğindeki bilgilerin tez içerisinde verilmesiyle gelecekte bu konuda çalışma yapacaklara bir ışık tutması beklenmektedir.

Çalışmanın materyalleri ise Salacık köyünde yürütülen alan çalışmasının üç etabından elde edilmiştir. İlk etap; Temmuz 2013'te köyü tanıma adına yapılan bir aylık arazi çalışmasıdır. İkinci etabın verilerini; Aralık 2013-Şubat 2014 tarihleri arasında Salacık köyünde yürütülen planlama çalışmasına katılan erkek, kadın ve genç katılımcı gruplarından elde edilen veriler; son aşama verilerini ise Şubat 2014-Nisan 2014 tarihleri arasında Salacık köyünde yürütülen eylem planlama atölyesine katılan kadın grubundan elde edilen verilerden oluşturmaktadır.

Tez çalışması aynı zamanda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın müşteri kurum olduğu TÜBİTAK KAMAG 108G173 Projesi "Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi" projesinin 11 iş paketinden biri olan "kırsal yerleşme örnek eylem planı" kapsamında üretilmiş bir yüksek lisans tezidir. Tezin, pek çok kısmı bu iş paketinin ara raporlarında referans verilerek kullanılmıştır.

1.2. Eylem Planı

Eylem planı en kısa ifadeyle planlama alanının vizyonunu gerçekleştirme aracıdır. Bir eylem planı, stratejik hedeflere ulaşmaya yönelik atılacak eylem adımlarını tanımlayan hızlı, pratik, katılımcı, kaynak etkin, sürdürülebilir, somut sonuçlar üreten, toplum yönlendirmeli (dolayısıyla kültür özgül), performans standardı gibi kontrol mekanizmasına sahip planlama türüdür (TÜBİTAK, 2014). Amacı veya vizyonu gerçekleştirmenin aracı

olan eylem adımlarının ne zaman, kim tarafından yapılması gerektiğini, eylemin gerçekleşmesi için hangi kaynak ve girdilerin gerekli olduğunu gösteren planlardır (CIVICUS, 2013).

1.2.1. Eylem Planlama Yaklaşımları

Eylem planlama, toplumun örgütlülük ve katılıma yatkınlık düzeyine göre kullanım potansiyelleri farklı olan dört planlama yaklaşımını içerir. Topluluk seviyesindeki bu dört planlama yaklaşımı Tablo 1’de özetlenmiştir (Hamdi ve Goethert, 1997):

- Toplumsal Eylem Planlama (Community Action Plan) veya Mikroplanlama
- Gerçek İçin Planlama (Planning for Real)
- Amaç Yönlendirmeli Proje Planlaması (Goal Oriented Project Planning-GOPP)
- Kentsel Toplum Destek Ekibi (Urban Community Assistance Team)

Tablo 1. Eylem planlama için farklı yaklaşımların özeti (Hamdi ve Goethert, 1997).

| | AYIRT EDİCİ METODOLOJİ | ZAMAN ÇERÇEVESİ | GEREKEN MATERYALLER | İLGİLİ FİYAT | EN İYİ KULLANIM |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
| TOPLUMSAL EYLEM PLANLAMA | Basit el yapımı grafikler; atölye oturumlarındaki küçük gruplar içindeki konuları organize etmek ve belgelemek için bir çerçeve oluşturur. | Hazırlık süreci; temsilcileri tanımlamak ve konumsal düzenlemeleri yapmak için kısa periyotlar gerekir. Atölye süreci; 2-4 gündür. | Basit ve yaygın olan materyaller ile belgeleme için geniş kağıtlar, bantlar ve iğneler kullanılır. | Düşük, orta ve çok ucuz maliyetli olabilir. | Eylem planı geliştirmek ve konuları tanımlamak için belirlenen topluma hızlı giriş sağlar. |
| GERÇEK İÇİN PLANLAMA | Topluluk yapı modeli; grafik ve kartlar ile atölye oturumlarını başlatır ve kamu çıktılarına odaklanmak için bir temel sağlar. | Hazırlık süreci; modeli inşa etmek ve topluluğun ilgisini harekete geçirmek için uzun süreçtir. İdeal olarak tavsiye edilen zaman 3 aydır. Atölye süreci; 2-4 gündür. | Basit ve yaygın olarak kullanılan materyaller ile bantlar ve iğneler, model yapım aşamasında ise zemin için polisitren kullanılır. | Düşük ve orta maliyetli olabilir. Topluluk kaynakları üzerinden çizildiğinde ise ucuzdur. | Topluluğun ilgisini harekete geçirmek ve güçlendirmek için uzun dönemli bir yaklaşımdır. |
| AMAÇ YÖNLENDİRMELİ PROJE PLANLAMASI | Tüm projeyi özetleyen "konumsal proje iskeleti" için doküman konularını sağlamak ve girdileri belirlemek için kartları kullanan titiz ve sıkı bir yaklaşımdır. | Hazırlık süreci; katılımcıları tanımlamada, alan için düzenleme yapmada, kolaylaştırıcıyı sağlamada kısa süreli bir yaklaşımdır. Atölye süreci; 2 gün ile 2 hafta arasında değişir. | Çeşitli renklerde kesilmiş kâğıtlar, işaretler, iğneler, yapışkan kâğıtlar çalışmada kullanılır. | Orta ve yüksek maliyetlidir. İyi eğitilmiş bir moderatörü gerektirir. | Projenin detaylı yapılanması için geliştirilmiştir. |
| KENTSEL TOPLUM DESTEK EKİBİ | Topluluk hareketi ve proje; sakinler, gönüllü ajanslar, yerel ofisler ile profesyonel yardım takımı vasıtasıyla tanımlanır. | Hazırlık süreci; meslektaşları tanımlamak, bilgi toplamak, olay için topluluğu harekete geçirmek 9 ay gibi uzun periyodu kapsar. Atölye süreci; 2-4 gün sürer. | Proje tarifi ve raporun yayını için genellikle çok yönlülüğü yüksek çeşitli materyaller gerekir. | Yüksek fiyatlıdır. Çabayı artıran fonlar oldukça pahalıdır. | Topluluk içindeki ittifakları inşa eden ve hareketlendiren ilk giriş için hızlı müdahalelerdir. |

Eylem planlama sürecini bütüncül olarak ele alan temel kaynaklardan biri Hamdi ve Goethert (1997)'in "Action Planning for Cities" kitabıdır. Eylem planı sürecine yönelik yapılan değerlendirmeler, tezin ilk amacını oluşturan öneri planlama sürecine yönelik temel bir karşılaştırma olanağı sağlamıştır. Bu nedenle, kuramsal çerçevenin çizilmesi aşamasında bu kaynak temel alınmış ve diğer aşamalarda kullanılan rehber kitaplar ile birlikte eylem planı süreçleri Tablo 23'te irdelenmiştir.

1.2.2. Eylem Planı Süreci

Geleneksel analitik planlama yaklaşımları; araştırma, analiz ve planlamanın bir rutinini takip etme eğilimindedir. Bunun aksine eylem planlama; çalışmanın sırası ne olursa olsun genellikle final hedef olan “uygulama” sürecini de çalışmaya dâhil eder. Eylem planı atölye süreci aşağıdaki başlıklar altında özetlenebilir (Hamdi ve Goethert, 1997):

- Problemler ve fırsatlar
- Hedefler ve öncelikler
- Seçenekler ve değiş-tokuş
- Kaynaklar ve kısıtlar
- Proje ekibi ve görevleri
- Uygulama ve izleme

Hamdi ve Goethert’in (1997) tanımladığı süreç genel hatlarıyla “araştırma, analiz, planlama, uygulama” olarak dört başlıkta tanımlanır. Bu dört başlık ve alt başlıklar ile tanımlanan eylem planlama süreci, öncesinde yapılması gerekenler aşağıda detaylı olarak anlatılmıştır.

Plan hazırlama sürecinin öncesinde; çalışılacak alanın ve süreçte ihtiyaç duyulacak kişilerin belirlenmesi gerekir. Eylem planlama sürecine katılacak kişilerin kim olacağına karar verirken stratejiler ve eylemler önemlidir. Bazı durumlarda yardımcı kişi ve kuruluşların desteğinin alınması da gerekir. Alan ve kişilerin tespitinin ardından yapılacak olan adım, eylem planı düşünülmeden ve tasarlanmadan önce, plan yapılacak yer hakkında mevcut durumun öğrenilmesidir. Planlamaya başlamadan önce yapılması gereken son adım ise genel bir gündem/takvim oluşturmaktır (CIVICUS, 2013).

Hamdi ve Goethert’e (1997) göre planı hazırlama süreci; seçilmiş alan ve kurulmuş bir atölyede problemleri ve fırsatları tanımlama ile başlar. Neden ve etkilere göre belirlenmiş, yorumlanmış ve önceliklendirilmiş problemleri tanımlama; amacı oluşturmanın temelidir. Kısıtlar; projenin gideceği yolda kimin ve neyin yapılacağı soruları ile analiz edilir. Bunlar tanımlandıktan sonra, engellerin üstesinden gelmek için fikirler üretilir. Planlamanın final aşamasında, proje takımları şekillenir; eylem planı tasarlanır; sorumlular, bağlantılar, ücretler ve zaman çizelgeleri hazırlanır.

Bangladeş ve Güney Afrika’da hazırlanan iki eylem planının aşamaları aşağıda gösterilmiştir (Tablo 2-3).

Tablo 2. Bangladeş örnek eylem planlama aşamaları (Hamdi ve Goethert, 1997)

| TOPLULUK EYLEM PLANLAMA | | |
|--------------------------------------------|------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| STRATEJİK AŞAMALAR | BİLEŞENLER | PLANLAMA GÖREVLERİ |
| PROBLEM VE FIRSATLARIN AÇIKLANMASI | Kentsel Konuları Tanımlama | 1. Konuları Gözden Geçir 2. Konuları Özetle |
| | Topluluğun Durumunu Anlama | 3. Topluluk Konularını Gözden Geçir 4. Topluluk Gözlemleri Yap *: Problemleri Gözden Geçir |
| | | 5. Temel Planı Hazırla |
| | ANAHTAR BİLGİLERİ BELGELEME | Bilgiyi Toparlama |
| Topluluk Haritaları Yapma | | 8. Temel Haritayı Tamamla |
| Karakteristikleri Tanımlama | | 9. Tipolojileri Hazırla |
| EYLEM VE İLGİLİ GÖREVLERİ BELİRLEME | Eylemlere Karar Verme | 10. Eylemlere Karar Ver 11. Önceliklendirilmiş Eylemleri Toplama |
| | | 12. Görevleri Tanımla |
| UYGULAMA İÇİN PLANLAMA | Uygulamayı Düşünme | 13. Kısıtlamaları Düşün 14. Sorumlulukları Kur |
| | | 15. Eylem Koordine Planı Hazırla |
| | Öneriyi Sentezleme | |

Tablo 3. Afrika örnek eylem planlamasının aşamaları (Hamdi ve Goethert, 1997)

| AŞAMALAR | GÖREVLER | ÇIKTILAR |
|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| AÇIKLAMAK | Plan Atölyesi | Atölye Kontrol Listesi (Zaman/Amaçlar/Aktivite/Düzenleme) |
| AŞAMA 1: PROBLEM TANIMLAMA VE ÖNCELİKLER | | |
| İHTİYAÇ OLAN ŞEY NE? | Problem ve Fırsat Alanlarını Tanımlamak | Problemler/ Fırsatlar/Niçin?/Kime? |
| | Topluluk Anketlerini İncelemek | Anket Bilgileri |
| | Topluluk Problemlerini ve Fırsatlarını Tanımlamak | Problemler/Fırsatlar/Niçin?/Kime? |
| | Amaçları ve Öncelikleri Belirlemek | Şimdi/Yakında/Sonra |
| AŞAMA 2: STRATEJİLER, SEÇENEKLER VE DEĞİŞ-TOKUŞLAR | | |
| İHTİYACI NASIL KARŞILARSIN | Kaynakları Paylaşmak | Hedefler/ İlgili Fiyatlar/ Kaynak Hedefleme |
| | Hedefleri Tanımlamak | Kendi Kendimize Yapacaklarımız/ Yardıma İhtiyacımızın Oldukları/ Diğerleri Tarafından Yapılanlar |
| SENİ YOLUNDAN ALABİLECEK ŞEY NE? | Kısıtları Tanımlamak | Teknik/ Kurumsal/ Politik/ Finansal/ İnsan Kaynakları |
| | Önerilerin Sırasını Gözden Geçirmek | Şimdi/ Yakında/ Sonra |
| AŞAMA 3: UYGULAMA İÇİN PLANLAMA | | |
| EYLEM İÇİN BİR PLAN İNŞA ETME | Hedefleri ve Görevleri Tanımlamak | Görevler/ Ortaklar/ Fon Kaynakları |
| | Gelişme Programı | Adımlar/ Zaman |
| | Tasarım Hedefleri | Eskizler |
| PROJELERİN DEVAMINI ALMA | Proje Takımlarını Tanımlamak | Üyelerin Listesi |
| | Acil Görevlere Karar Vermek | Anahtar Adımlar |

Güney Afrika'da hazırlanan eylem planının problemlerin ve önceliklerin tanımlanması, strateji ve seçeneklerin belirlenmesi, uygulama için planlama gibi üç temel aşamada yürütüldüğü görülmektedir (Tablo 3).

İlk aşamada; ihtiyaç duyulan konular, problemler ve fırsatlar planı yapan ve izleyici olanlar tarafından tanımlanıp; belirlenen amaçlar öncelik sırasına konular (Tablo 4) (Hamdi ve Goethert, 1997).

Tablo 4. Problem ve fırsat alanlarının tanımlanması (Hamdi ve Goethert, 1997).

| Problemler ve Fırsatlar | Niçin? Nasıl? | Kim İçin? | Nerede? |
|-------------------------|---------------|-----------|---------|
| | | | |

Güney Afrika topluluk eylem planının ikinci aşaması; strateji ve seçeneklerin ortaya konulduğu, ihtiyaç duyulan kaynakların (zaman, insan, ekipman, para) paylaştırıldığı, önerilerin ve kısıtların tanımlandığı aşamadır. Tablo 5 yönetilebilir projeye odaklanma sürecini başlatma açısından önemlidir.

Tablo 5. Hedef ve kaynakların belirlenmesi (Hamdi ve Goethert, 1997).

| İhtiyaçlar | Fiyat/ Kaynak | A | B | C | Toplam |
|------------------------|---------------|---|---|---|--------|
| Düşük Basıncılı Su | 8 | | | 3 | 3 |
| Sokak Aydınlatması | 3+ | | | 3 | 3 |
| Yolların Temizlenmesi | 2 | | 2 | | 2 |
| İşsizlik | 5 | | | | |
| Kadınlar İçin Güvenlik | 2 | | | | |

Belirlenen önerilere göre topluluğun ve topluluk dışındakilerin yapacakları işler ya da yardıma ihtiyaç duydukları konular da bu aşamada belirlenir. Ayrıca çalışan ekibin yapacaklarının veya dış desteğe duyulan ihtiyacın (teknik/kurumsal/politik ve finansal insan kaynakları) tespiti yapılır; yapılacak işlerin zamanlaması da tekrar gözden geçirilir (Tablo 6) (Hamdi ve Goethert, 1997).

Tablo 6. İhtiyaçların ve kısıtların belirlenmesi (Hamdi ve Goethert, 1997).

| Proje | Kısıtlar | | | | | | | |
|-----------------------|----------|--------|----------|---------|-----|--------|---------------|-----|
| | Su | Teknik | Finansal | Politik | ... | Sosyal | İnsan Kaynağı | ... |
| Su Borularının Tamiri | | | | | | | | |
| Şebeke Su Temini | | | | | | | | |

Uygulamanın yapıldığı son aşamada ise eylem için bir plan inşa edilir. Görev alacak ve yardımcı olacak kişiler tespit edilir. Görevlerin açıkça belirlenmesi ve doğrulanabilir çıktılarının tanımlanması önemlidir (Tablo 7).

Tablo 7. Görevlerin ve sorumluların tespiti (Hamdi ve Goethert, 1997).

| Su Sorunu Görevler/Adımlar | | | |
|------------------------------|----------|-------------------------|----------------|
| Projeler | Görevler | Ortaklar | Fon Kaynakları |
| Su Bağlantılarını Değiştirme | | Yerel Ortaklık Komitesi | |

Görevlerin tanımlanmasının ardından; gerekli olan bağlantı ve kamusal desteğin alınması için programların geliştirildiği yerel otoriteler ile toplantılar düzenlenir. Süreci geciktirebilecek öneriler gözden geçirilir. Ayrıca düşünülen projeler için uzmanlardan oluşan bir takım seçilir (Tablo 8) (Hamdi ve Goethert, 1997).

Tablo 8. Önerilerin ve takımların belirlenmesi (Hamdi ve Goethert, 1997)

| Öneri | Takım Üyeleri |
|-------|---------------|
| | |

Yerel otorite desteğini sürdürmek ve tüm aşamalarda onları bilgilendirmek önemlidir. Çalışma ekibinin günlük, aylık ve haftalık yapacakları işler belirlenir. Toplantıların sık sık ve düzenli olarak programlanmış olması çalışmanın ivmesini koruma açısından gereklidir (Tablo 9) (Hamdi ve Goethert, 1997).

Tablo 9. Projelerin zamanlanması (Hamdi ve Goethert, 1997)

| Proje | Acil Adımlar |
|-------|--------------|
| | |

1.2.3. Eylem Planının İçeriği

Eylem planı süreci sonucunda oluşan ve süreci özetleyen eylem planının uzun ve karmaşık bir doküman olmasına gerek yoktur. Fakat eylem planı sonuç ürünü aşağıdaki başlıkları açıkça göstermeli ve tanımlamalıdır (Tablo 10).

Tablo 10. Eylem planının içeriği (CA, 2004)

| AMAÇ | GÖSTERGELER | EYLEM | MALİYET GİRDİLER | SORUMLULAR | ZAMAN |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| Ulaşılması gereken durumun tespit edilmesi | Çıktıların başarısını ölçen performans göstergelerinin belirlenmesi | Amaca ulaşmak için takip edilmesi gereken adımların belirlenmesi | İhtiyaç duyulan kaynak ve girdilerin belirlenmesi *Maliyet *İnsan Kaynakları *Materyaller *Ekipman | Her adımı başarıyla tamamlayacak sorumlu kişinin belirlenmesi | Her adımın gerçekleşeceği zamanı ve ne kadar süreceğini gösteren bir zaman çizelgesi |

Tablo 10'da yer alan ve eylem planının içeriğini oluşturan temel başlıklar ve özellikleri kısaca;

Göstergeler: Eylemlerin başarıyla gerçekleştiğinin göstergeleri süreç sonucundaki çıktılardır (CIVICUS, 2013). Çıktıların başarısını ölçmek için performans ölçülebilir, erişilebilir, anlaşılabilir göstergelerden oluşturulmalıdır.

Eylemler/Eylem türleri: Projenin amaçlarının başarıya ulaşmasında katkı sağlayacak sonuçları almada ihtiyaç duyulan adımlardır. Başarılmak istenen çalışmanın başlangıç noktası oluşturulur ve sonraki süreci başarmak için gereken adımlar belirlenir. Bu adımları mantıksal bir sıraya koymak çalışma açısından önemli ve gereklidir (CIVICUS, 2013).

Pratik olarak birçok eylem tipi olmasına rağmen fon sağlama için en uygun kaynağın ve ortakların belirlenmesi, önceliklendirme için de faydalı olur. Eylem tiplerinden bazıları aşağıda listelenmiştir (CA, 2004);

- Düşük fiyatlı/fiyatsız eylemler: İnsanlar arasında güveni kurmada gerekli olan, masraf ve organizasyon olmaksızın çok hızlı yapılabilen eylemlerdir.
- Stratejik eylemler: Yaşam kalitesi üzerinde önemli etkisi olan uzun süreli konulardır.

- Eylem tabanlı konular: İnsanlar için fırsat yaratan veya asosyal davranışları kapsayan konular ve eylemlerdir.
- İmkân temelli eylemler: Yerel olanakların sağlanması veya geliştirilmesi için bütün topluluğa fırsat tanıyan eylemlerdir.
- Konum tabanlı eylemler: Toplulukların gelişimi için korunan, gelişmeye fırsat sağlayan ve ihtiyaç duyulan araziler için uygulanan eylemlerdir.
- Destek eylemler: Grup ve bireylerin; ek kaynak, başış yardımı, daha fazla bilgi, fiziksel yardım gibi birçok açıdan desteğe ihtiyaç duyduğu eylemlerdir.

Maliyet: Eylemler için genel olarak ihtiyaç duyulan para, insan, materyal, hizmet ve ulaşım gibi kaynakların tanımlanması gerekir. Finansal maliyet hesabını yapabilmek için gerekli olan tüm girdilere karar verirken, aynı zamanda eylemi tanımlamak için yeterlilikler de tartışılmalıdır (CIVICUS, 2013).

Sorumlular: Eylem planlama sürecinde görevi üstlenecek olan sorumlu kişi veya kişilerin de belirlenmesi gerekir. Fakat bu tespitler; süreç içerisinde başka bireylerin ya da kurumların da dâhil olamayacağı anlamına gelmez. Her bir eylem düzeyinde bunu belirlemek önemlidir (CIVICUS, 2013).

Zamanlama: Sonuca ulaşmak için gereken eylemlerin gerçek bir başlama tarihinin olması ve hedef için bir zamanın belirlenmesi gerekir. Eylemin yapılması için gereken zaman, eylem başlamadan ne kadarının hedeflendiği ve eylem sonunda ne kadarının gerçekleştirildiği de önemlidir (CIVICUS, 2013).

1.2.4. Eylem Planı İlkeleri

Eylem planı geliştirme süreci sistematik bir yaklaşımı gerektirir. Etkili eylem planının gerçekleşebilmesi için ise önemli olan ilkeler aşağıdaki gibi sıralanır (HABİTAT, 2001).

- Özel/Spesifik: Eylem planı coğrafi bir alanda ve ortak konuda odaklanmıştır.
- Müzakere tabanlı: Paydaşlar arasında uzun diyaloglar ile görüşülen müzakere tabanlı bir çalışmadır.
- Ölçülebilir: Gerektiğinde düzenlenebilir ve gözden geçirilebilir olabilmesi için ölçülebilir ve izlenebilir eylem ve çıktılarının olması gerekir.

Eylem planlamanın yukarıda belirtilen genel ilkelerine ek olarak CA (Country Agency) tarafından 2004 yılında İngiltere kırsalında hazırlanan köy planının, eylem aşamasında dikkat edilmesi gereken unsurlar belirtilmiştir. Unsurlar dikkate alınarak bu çalışmada köy eylem planlarına temel olabilecek ilkeler önerilmiştir. Bunlar;

- Basitlik: Planın anlaşılabilirliği açısından yeterince basit olması gerekir.
- Önceliklendirme: Eylemlerden en acil olanını tanımlamaya yardımcı olur.
- Sorumluluk: Bireylere veya küçük gruplara belirli bir eylemi yapma için sorumluluk verilir.
- Zamanlama: Yapılması gereken her eylem için tarih belirleme, sürecin kontrolüne yardımcı olur.
- Esneklik: Alternatif rotaların tanımlanması eylem planlarında önemlidir.
- Gözden Geçirme: Eylem planı kâğıt üzerinde üretilmesine rağmen ideal olarak sürekli gözlemlenebilir, yeniden gözden geçirilebilir ve ihtiyaca göre güncellenebilir olmalıdır.
- Ortaklık: Birçok eylem farklı aktörlerce destekli olan bir ortak yaklaşımı gerektirir.
- Gerçeklik ve dürüstlük: Kaynak uygulamaları ve uygun finans yolunu düşünerek gerçekçi eylemler üretilmesi gerekir.
- Şeffaflık: Eylem planından etkilenecek herkesin süreç hakkında bilgisinin olması/bilgilendirilmesi önemlidir.

1.2.5. Eylem Planı Örnekleri

Eylem planı çalışmaları çeşitli ölçeklerde, toplumlarda ve süreçlerde uygulanmaktadır. Günümüzde kentsel ve kırsal alanlarda çeşitli gelişmişlik düzeyindeki ülkelerde eylem planlama süreçlerinden projelerin/planların hayata geçirilmesi aşamasında yararlanılmaktadır. Güncel örneklerden derlenen bu bölümde Malezya ve İngiltere kırsalındaki Fulbourn köy eylem planı ile yine İngiltere kırsalındaki Wyburnbury ve Hartwell köy planlama süreçleri ve süreç sonunda oluşturulan eylem planları detaylı olarak açıklanmıştır.

1.2.5.1. Köy Eylem Planı: Malezya Örneği

Ngah vd.'nin 2010 yılında yayınladığı Malezya köy eylem planı hazırlama süreci aşağıda detaylı olarak aktarılmıştır.

Köy eylem planı; kendi köylerinde uygulanan gelişme projeleri ve planlama içindeki kırsal insanların gelişmesini vurgulayan “Hayali Yetenek Hareketi” denilen bir program altında başlamıştır. Eğitim süreci boyunca; katılımcılara köy eylem planının nasıl hazırlanacağı öğretilmiş; köy hakkında temel istatistikler hazırlanarak, problemler tanımlanarak ve çözüm önerileri getirilerek süreç inşa edilmiştir. Eğitim; proje planlama ve problem çözme çalışması hakkındaki bilgiler üzerine yoğunlaşan bir atölye süreci ile yapılmıştır. Malezya köy eylem planlama süreci dört aşamayı içerir: Ön çalışmalar (köy hakkında bilgiler toplama), plan yapma, uygulama, izleme ve gözden geçirme süreçleridir.

İlk 17 köy için yapılan köy eylem planının üç ortağı: Malezya Teknoloji Üniversitesi, Kırsal Gelişme Federal Hükümet Enstitüsü ve köy halkı idi. Malezya Teknoloji Üniversitesi, plan yapma için bir prosedür ve çalışma oturumlarını kolaylaştıran bir modül hazırlamaktan sorumlu idi. Kırsal Gelişme Federal Hükümet Enstitüsü; toplantıları organize etme, çalışma oturumlarını kolaylaştırma, lojistik destek sağlama, atölye sürecini değerlendirme ve atölye sonrası dokümanları hazırlamada görev almıştır. Toplumun rolü ise; karar verilen planı uygulama ve plan yapma için gerekli olan beyin fırtınası oturumlarına katılımı sağlamaktır.

Atölye öncesi ziyarette; köy muhtarı ile yapılan görüşmede atölye çalışmasının nasıl yapılacağı, atölyeye kimlerin katılacağı ve diğer lojistik düzenlemeler açıklanmıştır. Atölye için gereken mekânların, küçük grup ve beyin fırtınası çalışmaları için uygun olabilecek masa ve sandalye düzeninin nasıl olacağı tartışılmıştır.

Atölye çalışması oturumlar dizisi şeklinde tasarlanmış, yaklaşık iki saatlik konuşmalar ve oturumlar arasında çay veya yemek molaları verilmiştir. 17 köy için de tüm atölye çalışmaları hafta sonlarında yapılmış ve bu süreçte yaşayanların evde olduğu Cumartesi ve Pazar günlerinde toplantıların organize edilmesi konusunda daha istekli olduğu görülmüştür. Atölye esnasında bütün katılımcılara kendi görüşlerini söylemeleri için fırsat verilmiş ve tartışmanın belirli yönlerinde fikir birliğine varmak için en az zaman harcayan yöntemlerden biri olan oylama sistemi kullanılmıştır.

Atölyelerin çıktılarında; köy problemleri ve onların önemine göre potansiyelleri, amaç ve vizyona göre durum, gelişme amaçlarına varmak için öneriler ve problemleri

çözmek için önerilerin formülasyonları listelenmiştir. Birkaç temel projeyi tanımlamak için; amaç da dâhil olmak üzere detaylandırılmış öneriler, projelerin akılcılığı, bütçe grubu, projenin unsurları ve grupları uygulama metotları, fiyatlama listeleri üretilmiştir. 17 köyde gözlenen; köyün fiziksel gelişimi ve sosyal eylemlerin geliştirilmesi hakkındaki görüşler benzerdir. Köylülerden en sık duyulan endişeler ise; toprak, genç insanların göçmesi, temel altyapı, sosyal faaliyet ve rekreasyon alanlarının eksikliği idi.

Eylem planlama sürecini izlemek için 2009 yılında sadece Peraus köyüne bir gezi düzenlenmiştir. Köy muhtarları ve Kırsal Gelişme Federal Hükümet Enstitüsü ile yürütülen tartışma ve toplantılar esnasında planın uygulama sürecinde yaşananlar paylaşılmıştır. Cep telefonu ile ilgili sorun köy içerisine yapılan bir iletim anteni ile çözülmüş; rekreasyon alanlarının temizliği ile ilgili olarak bazı kişiler görevlendirilmiş ve çöp toplama alanlarına işaret panoları koyma gibi görevler dağıtılmıştır. Ancak önerilerden bazıları gerçekleştirilememiştir.

1.2.5.2. Köy Eylem Planı: Fulbourn Örneği

Fulborn için hazırlanan köy planı Ocak 2009 yılında yerleşmede yaşayan bütün hane halklarına teslim edilmiştir ve bir kamu sergisi yoluyla ay sonunda takip edilmiştir. Bu belgeden ve sergiden pozitif geri dönüşler alınmıştır. Sergide; ziyaretçiler bu proje hakkında çalışma gruplarının üyeleri ile konuşularak eylem önceliklerini tanımlamaları istenmiştir (URL-1, 2013).

Tablo 11. Fulbourn köy eylem planı (URL-1, 2013)

| KONULAR | AMAÇLAR | EYLEM | ORTAKLAR | ÖNCELİK | SÜRE |
|-------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|---------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| Yerel hizmetleri ve fırsatları tanımlamak | Yerel hizmetler ve istihdama erişimi kolaylaştırmak, böylece yerel ekonomiyi ve sürdürülebilirliği geliştirmek | Yerel iş kaydı tutmak | -Yerel iş adamları, köy -Fulbourn köy konseyi, -Bölge konseyi | Orta | 1-2 yıl |
| Yerel iş konularını anlamak ve tanımlamak | Ortak endişe ve ilgi konuları ortaya dökme ve iletişimi kolaylaştırmak | Yerel iş kaydı tutmak | -Yerel iş adamları, köy -Fulbourn köy konseyi, -Bölge konseyi | Orta | 1-2 yıl |
| Dükkân ve merkez işletmelere yardım etmek | Acil alanların ve caddenin canlılığı için yararlı olan eylemleri kolaylaştırmak. | Yerel iş kaydı tutmak | -Yerel iş adamları, köy -Fulbourn köy konseyi, -Bölge konseyi | Yüksek | 1 yıl |

1.2.5.3. Köy Planı ve Eylem: Hartwell Örneği

Hartwell köy eylem planı 2010 yazında kırsal ACRE (İngiltere’de ki toplulukların eylem desteği) ve yönetim kurulunun kurulması ile başlamıştır. Proje ACRE ve Hartwell köy konseyinden gelen destek ile olanaklı kılınmıştır. 6 aydan daha fazla bir süre kapsamlı bir köy incelemesi; resmi olmayan konuşmalar yapılmış, köydeki sevilen ve sevilmeyen şeyler dile getirilmiş ve süreçte köy toplantıları geliştirilmiştir. Haziran 2011’de gönüllü bir grup tarafından toplam 24 sayfalık anket köydeki tüm evlere dağıtılmış ve bir ay sonra toplanmıştır. Hemen hemen köydeki hane halkının %70’inin köy anketini geri getirmesi başarılı bir katılımın sağlandığını göstermektedir. Anketleri derlemek ve sayısal verileri analiz etmek birkaç ay sürmüştür ve plan ankette ifade edilen görüşlerden ve endişelerden yola çıkılarak geliştirilmiştir. Bu, eylem için bir başlangıç noktası olarak belirlenmiştir. Konu başlıkları daha önceden hanelere dağıtılan anketlerde yer alan sorulardan derlenmiş ve sorulara verilen cevapların oranları yol gösterici olmuştur (URL-2, 2013).

Köyde yapılan anketlere göre verilen cevaplardan gelecek için sonuçlar çıkarılmış ve eylem için tavsiyelerde bulunulmuştur. Süreç içerisinde uygulama yapılmamış; kalkınma, ulaşım, toplum ve iletişim, eğlence ve toplum merkezi, köyün olanakları, yaşlı ve hasta insanlar için destek, suç ve asosyal davranışlar, yerel çevre, çevre ve enerji konularında sorunlar belirlenmiş ve eylemler için tavsiyelerde bulunulmuştur. Hartwell köy planı sonucunda oluşturulan bazı eylem tavsiyeleri Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Hartwell köy planı eylem tavsiyeleri (URL-2, 2013).

| KONULAR | ANKET SONUÇLARI | EYLEM TAVSİYELERİ |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Kalkınma (iş-işsizlik) | Birçok insan yeni bir iş geliştirme yerine küçük iş birimlerinin desteklenmesini dile getirmiştir. Bazıları ise bu konuda herhangi bir görüşe sahip değildirler. | Yerel plan ve plan uygulamasına cevap veren gelişme için köyde uygun olan yerler; yerel hizmeti geliştirmek için küçük işyerlerinin desteği ile köylüler tarafından ifade edilen görüşler hesaba katılarak yapılmalıdır. |
| Ulaşım (Yerel Otobüs Hizmeti) | Otobüs hizmetinin zamanı, güvenilirliği ve ücretleri konusunda anketi cevaplayanların üçte biri endişelidir. Birçoğunun ise fikri yoktur. | Otobüs hizmetine güvenen köydeki insanların önemli bir bölümünü İlçe belediyesi temsil etmeli ve köy meclisi otobüs hizmetindeki önemli değişiklikleri veya geri çekilmeleri izlemelidir. |
| Topluluk ve İletişim | Katılımcıların sadece yarısı köydeki herhangi bir gruba katılmaktadır. Diğer yarısının ise topluluk ruhundan ve katılımdan yoksun olduğu görülmektedir. | Köydeki tüm gruplar ve örgütler katılımı teşvik etmeli ve köye yeni gelenleri karşılama için politikalar geliştirmelidir. |
| Suç ve Asosyal Davranışlar | Köydeki sorunların ilk dördü; hız (435), asosyal davranışlar (413), barbarlık (326) ve hırsızlık (270)’tir. | Belirli olaylara göre köy hakkında polis memurları ile düzenli irtibat sağlanmalıdır. |

1.2.5.4. Köy Planı ve Eylem: Wyburnbury Örneği

Haziran 2006'da köy konseyi; Wyburnbury'de bir köy planının olabileceğini bir kamu toplantısı ile duyurmuştur. Bir davet mektubu, Wyburnbury için yapılacak planın ne olduğu hakkında kısa bir anlatım ile köy içerisindeki hanelere gönderilmiştir. Halk toplantısı Eylül 2006'da düzenlenmiş ve çeşitli köy plan komiteleri toplantıya katılmıştır. Toplantıya 12'nin üzerinde yerel katılımcı katılmış ve belirlenen yönetim komitesi lehine konuşmuştur. Köy planlama komitesi daha sonra köy içindeki bütün hanelere iki anket göndermiş ve anketlerin dönüşünde konuları analiz etmek için çalışma grupları kurulmuştur. Yapılan anket çalışmasında; rekreasyon, hizmetler, köy olanakları, suç, ulaşım, trafik, yaya yolu ve konut gibi başlıklar belirlenip sorular bu çerçevede hazırlanmış ve yerel halka dağıtılmıştır. Belirlenen yönetim kurulu ankettten ve sonuçlarından yararlanarak eylem tabloları oluşturulmuştur (URL-3, 2013).

Tablo 13. Wyburnbury köy planı eylem (URL-3, 2013).

| İLETİSİM | | | | |
|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|---------------------|
| KONULAR | AMAÇLANAN ÇÖZÜM | EYLEMLER | ORTAKLAR | ZAMAN ÇİZELGESİ |
| İnsanlar köyde neler olduğu hakkında daha fazla bilgi istenmesi | Üç aylık dönemlerde bir bülten çıkarmak. | Gönüllüler bulmak ve üç aylık dönemlerde bir bülten çıkarmak. | -Toplum uygulama grubu | Orta vadeli |
| İletişimi geliştirmek | Mahalle ya da köy web sitesi | -Köy/mahalle kurulunun web sitesine bağlantı eklemek. -Köy web sitelerine bağlantı eklemek | -Köy mahalle kurulunun web sitesi -Köy web sitesi -Gönüllüler | Orta vadeli |
| TOPLULUK | | | | |
| KONULAR | AMAÇLANAN ÇÖZÜM | EYLEMLER | ORTAKLAR | ZAMAN ÇİZELGESİ |
| Köylerde yetişkinler için daha fazla aktivite isteği | -Grup gezileri -Akşam sınıfları | Yeni faaliyetleri başlatmak için uygun alanlar düşünmek | -Yerel toplum -Gönüllüler | Uzun vadeli |
| 12-18 yaş arasındaki gençler için daha fazla yerel imkânlar | -Sokak dansı -Tiyatro grubu | Popüler fikir başarılıdır. Uygun mekânlar bulmak. | -Gençlik uygulama grubu | Orta ve uzun vadeli |
| Gençlerin vakit geçirmek için bazı yerlere ihtiyaç duyması | -Gençlik kulübü | Uygun alanı ve gönüllü bulmada zorluk yaşanması. | -Gönüllüler -Gençlik uygulama grubu | Uzun vadeli |
| Gençlerin vakit harcamak için bazı yerlere ihtiyacı vardır. | -Gençlik evi | Başarılı gençlik merkezi örnekleri | -Köy konseyi -Gençlik uygulama grubu | Uzun vadeli |

Gerek geleneksel eylem planları ya da köy eylem planlarında, gerekse eylemi destekleyen köy planı hazırlama süreçlerinde hızlı bir yöntem olması nedeniyle anket teknikleri benimsenmiştir. Fakat anket teknikleri gerçek bilginin elde edilmesi ve eylem planının temelini oluşturan katılımın sağlanması açısından yeterli bir teknik değildir.

1.2.6. Katılım ve Katılım Seviyeleri

Eylem planlama sürecinin temelini oluşturan topluluk katılımı, planlamanın olmazsa olmaz koşuludur ve yeterli düzeyde sağlanmalıdır. Oldukça zor bir uygulama alanına sahip olan katılım, toplumun ve çalışma ekibinin yetenekleri ve ilgisine göre de farklı düzeylerde sağlanabilir.

1960 ve 1970'lerden bugüne sürdürülebilirliği ve eşitliği aramak için bir araç olarak kalkınma ve gelişme projelerinin merkezinde yerine almıştır (Rifkin ve Kangere, 2002). Topluluk katılımının sağlandığı katılımcı süreçler ve katılımcı yaklaşımlar ortak paylaşıma dayanan bir süreçtir.

Katılımcı yaklaşım karar vermenin dış uzmanların büyük ölçüde elinde olduğu tepeden inme yaklaşıma bir cevaptır. Tepeden inme yaklaşım kalkınmanın geleneksel yapısında kullanılmış olmasına karşın birçok kusuru barındırmaktadır. Yerel halkın kalkınma gündemlerini belirlemede bilgi ve hakka sahip olup olmadıkları hakkındaki soruların artmasıyla; 1980'lerde bu problemlerin bazılarını önlemek için yabancılar tarafından katılımcı alternatifler aranmaya başlanmıştır. Böylelikle, radikal değişimi temsil eden eylem ve öğrenmenin alternatif metotları çizilmiştir. Genel olarak bu durum kalkınma pratiklerinde önemli bir değişim olarak benimsenmiştir (VSO, 2004). Bu açıdan her iki yaklaşımı karşılaştırarak süreci/aktörleri ve değişen eksenleri değerlendirmek yararlı olacaktır (Tablo 14).

Tablo 14. Tepeden inme ve katılımcı yaklaşımların karşılaştırılması (VSO, 2004).

| | TEPEDEN İNME YAKLAŞIM | KATILIMCI YAKLAŞIMLAR |
|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| OYUNCULAR | Dış geliştirme temsilcileri; yerel hak sahibi için çalışır. | Partnerler/Katılımcılar/Paydaşlar |
| SÜREÇ | Kalkınma temsilcileri yerel problemler için kendi çözümlerini geliştirir. | Kalkınma temsilcileri eylem, öğrenme ve güçlendirme sürecini kolaylaştırır. |
| KONTROL | Dış gelişme temsilcilerinin elindedir. | Paydaşlar arasında paylaşılır. |
| METOTLAR | Anket araştırmaları | Görsel diyagram araçları |
| | Önceden planlanmış sorular | Yarı yapılandırılmış görüşmeler |
| | Hızlı ziyaret | Uzun dönemli eylem araştırması |
| | Anahtar kişilerin görüşleri | Grup tartışması |
| ÖĞRENME | Çıkarım-alıntı | Ortak öğrenme |
| KALKINMA ÇALIŞANININ ROLÜ | Konu uzmanı | Süreç uzmanı |
| | Öğretmen | Öğrenci |
| | Lider | Kolaylaştırıcı |
| | Kontrolör | Katalizör |
| VARSAYIMLAR | Kalkınma çalışanları yerel konulara yabancı ise, yerel insanların problemlerini çözümleyebilen uzmanlardır. | Kalkınma çalışanlarının yetenekleri ve deneyimi yerel insanların deneyimleri ve yetenekleri ile kombine edildiğinde sürdürülebilir kalkınma etkili olacaktır. |
| | Kalkınmanın hak sahipleri (en iyi) çaresizlik kurbanı ya da (en kötü) kendi yoksullukların mimarlarıdır. | İnsanlar katılabileceklerdir. |
| | Anketörler süreci etkilemezler. | Görsel ve interaktif metotlar daha kaliteli veri sağlayacaktır. |
| | Görüşülen kişiler doğru veriyi verirler | |
| YARARLARI | Hızlı | Yerel insanların görüşlerini gösterir. |
| | İstatistiksel analizlere kendisi katkıda bulunur. | Veri zenginliği ve kalite sağlar. |
| GÖRÜNMEZ TEHLİKELER | Görüşülenlerin cevapları yönlendirmesi | Katılımın, farklı kişiler tarafından farklı yönlerde yorumlanması |
| | Araştırmalar yerel bağlam anlamaksızın tasarlanır. | Katılımcı olarak sunulan projeler güç ve kararın gerçekte paylaşılmadığı tepeden inme yöntemler tarafından domine edilir. |
| | Odak, süreç değil görevdir. | Katılımcı araçlar güçlendirici bir yol yerine bir çıkarım içinde kullanılır. |
| | Projelerin başarısızlığa uğramasının birçok nedeni vardır. Bunlar; | Zaman kısıtları süreci telaşlandırır. |
| | <ul style="list-style-type: none"> • Zaman önyargısı • İnsan önyargısı • Proje önyargısı | Yerel elitler, katılımı sabote ederler. |
| ETKİNLİĞİN ÖLÇÜMÜ | Kalkınma çalışanları hedeflerini tartışır, kendi kriterlerine göre yerel durumlar içinde gelişmeleri ölçer. | Ortaklar ve katılımcılar; ortak amaca karşı gelişmeyi, güçlendirmeyi, katılımı gözlemler ve değerlendirir. |

“Katılımcılık taşıdığı cazibe nedeni ile birçok yerde kullanılsa da, hatalı veya eksik kullanılma riski ile karşı karşıya olan bir terimdir. Her "katılımcılık" adı aynı seviyede katılımı ifade etmez” (Eroğlu, 2013).

Farklı yazarlara göre katılım çeşitli seviyelerde tartışılmıştır. Arnstein'e (1969) göre katılımın sekiz seviyesi geliştirilmiştir. Bunlar: manipülasyon, terapi, bilgilendirme, danışma, teskin etme, ortaklık, devredilmiş güç ve vatandaş kontrolüdür. Burke'ye (1979) ise katılımın beş rolünü tanımlamıştır: eleştirme ve yorumlama, danışma, öneri, karar vermeyi paylaşma ve karar vermeyi kontrol etme. Masaaki'ye (1993) göre çeşitli proje aşamalarında katılımın derecesini beş adımda tanımlamıştır: Tanıtma, bilgilendirme, danışma, ortaklık, kontrol (Hamdi ve Goethert, 1997).

Eylem Planı Hazırlama sürecinde temel ilkelerinden olan katılımın gerçekleştirilmesi için gerekli olan ve başarmak istenen katılım düzeyleri bu çalışmada eylem planı ile ilişkili olarak: Bilgilendirme, Danışma, Birlikte karar verme, Birlikte hareket etme ve Eylemi destekleme olarak beş adımda açıklanacaktır. Bu beş adımda tanımlanan katılım düzeyi tasarlanacak, uygulanacak ve başarması hedeflenen eylem planı süreci ve ilkeleri ile örtüşmektedir.

1.2.6.1. Katılım Düzeyi 1. Bilgilendirme

Planlanmış ve yararlı olabilecek projeler hakkında insanlara bilgi verme düzeyidir. Bu aşama en yaygın olarak toplum toplantıları ve bilgilendirme broşürleri ile yapılır. Açık bir iletişimin olduğu bu aşamada kullanılan yöntem ve araçlar tek yönlü iletişime odaklanır. Aktif katılım yerine bu seviyede katılım düzeyi pasiftir. Planlanan aktivitelerin sahipleri ve yerel halkın güçlendirilmesi gibi bir durum yoktur (VSO, 2004).

Tek başına bilgilendirme; eylemin alternatifleri için alan olmadığında; birbirini etkilemeyen eylem adımları raporlandığında; daha sonraki katılım için fırsat sunulduğunda uygun iken; topluluk çıkarlarının güçlendirilmesi amaçlandığında uygun değildir (VSO, 2004).

1.2.6.2. Katılım Düzeyi 2. Danışma

Seçenek sunarak geri beslemeyi sağlamak için yapılan dinlemelerdir. Yapılacaklar hakkında seçeneklerin önerildiği, fakat yerel insanların eylem planına yardımcı olmalarının ve fikir söylemelerinin mümkün olmadığı aşamadır. En yaygın olarak odak grup çalışmaları ve görüşmeler ile yapılır. Danışma seviyesindeki katılım; var olan hizmetler

geliştirilmek istendiğinde, net bir planının ve sınırlı seçeneklerin olduğu ve seçenekler arasından yapılacak seçim için geri beslemenin kullanılabildiği durumlarda uygundur. İnsanların söyledikleri dikkate alınmayacaksa, toplum çıkarlarını güçlendirmek isteniyorsa, yapılacak iş açık değilse ve amaç için kaynak yoksa kullanışlı değildir (VSO, 2004).

1.2.6.3. Katılım Düzeyi 3. Birlikte Karar Verme

Seçenekleri birlikte üretme, onlar arasından seçim yapma ve ileriye dönük yolları kararlaştırma aşamasıdır. Bu birlikte analiz, planlama ve karar vermeyi teşvik etmek için katılımcı aktiviteleri kullanan topluluk başlangıçları veya proje komiteleri oluşturularak yapılır. Birlikte karar verme önceki seviyelere göre daha uzun, karmaşık bir süreçtir ve insanların bu seviyede yer alması için daha fazla güven duymaları gerekir. İnsanların gelişme sürecini sahiplenmesi önemli olduğunda, yerel insanların durumlarını anlamak adına onların içlerine girmek gerektiğinde, yeterli zamanın olduğu durumlarda uygun olan bu aşama; kendi kendine kararların uygulandığı ve hareket için küçük bir ortamın bulunduğu durumlarda uygun değildir (VSO, 2004).

1.2.6.4. Katılım Düzeyi 4. Birlikte Hareket Etme

En iyi seçeneğe birlikte karar vermek ve yapmak için bir ortaklık inşa etmektir. Yerel insanlar sürecin her aşamasında gereklidir ve bu düzeyde gücün eşit paylaşımı vardır. Kalkınma işçileri ortaklar ve kolaylaştırıcıdan çok daha fazla hareket eder. İşbirliği içinde ortak karar vermek ve birlikte hareket etmek, ortak bir vizyon kadar güveni gerektirir. Sürecin yerel sahipliğinin artırıldığı katılımcı kapasitelerin inşa edilmesi amaçlanmıştır. Ortaklığın geliştirilmesi için gerekli çaba ve zamana bağlılığın olduğu durumlarda uygun olan birlikte hareket etme; ortaklık için bağlantının sadece yüzeysel olduğu, insanların karar vermede söz sahibi olmak istediği, fakat proje yapımcıların destek sağlamadığı durumlarda, bir grubun bütün mevcut güçleri ve kaynakları elinde tutup kendi çözümlerini empoze etmek için bu gücü kullandığı durumlarda uygun değildir (VSO, 2004).

1.2.6.5. Katılım Düzeyi 5. Eylemin Desteklenmesi

Yapılmak istenen eylemler için yardım edildiği katılım düzeyidir. Bağımsız kurumsal ve topluluk tabanlı girişimlerin desteklenmesi, yardım edilmesi ve yerel insanların kendi planlarını yapmaları anlamına gelir. İnsanların, kendileri için bir şeyler yapmak istemelerini sağlayan en güçlendirici yaklaşımdır. Güç ve kontrol yerel halkın elindedir. Kalkınma işçileri istenildiği gibi kolaylaştırma ve danışma rolü oynar. İnsanların girişime başlama ve bu girişimi sürdürme ile ilgili durumlarında, topluluk ve kurum içinde bireyleri veya grupları güçlendirmek için bir bağlantının olduğu zamanlarda bu seviyede katılım uygundur. Programları sürdürmek için kaynak ve kapasiteler yetersizse, bağımsız eylem yukarıdan aşağı insanlara empoze edilmişse uygun değildir (VSO, 2004).

Narayan'a (1993) göre; bu beş seviye katılımın çok farklı şeyler ifade ettiğini anlatırken, sadece birkaçı gücün ve fikirlerin anlamlı paylaşımını gösterir. Bu istenen veya başarılan katılımın seviyesini açıklamada önemlidir. Araştırmalar yerel katılımın seviyesini artıran çalışmaların daha sürdürülebilir, uygun ve etkili olduğunu göstermektedir (VSO, 2004). Beş seviyede tanımlanan katılımın bilgilendirme aşamasından eylemi destekleme aşamasına doğru arttığı bilinir.

Katılımın, ortaklığın, öğrenme ve güçlendirmenin sağlandığı kırsal gelişme süreçleri dört adımdan oluşmaktadır. Bunlar; Analiz, plan, yapma, gözden geçirmedir (VSO, 2004).

- Analiz: Problem ve fırsatları analiz etmeyi kolaylaştırmak için uyumu inşa etme, güveni kurma ve kendi kendini yönetmeyi oluşturma sürecidir.
- Plan: Planı geliştirme, amaç ve hedeflere karar verme, çözümleri düşünme, önceliklendirme sürecidir.
- Yapma: Planlanmış eylemleri uygulama aşamasıdır. Yapma fazında eylemin iyi bilgilendirilmiş ve kabul edilmiş olması gerekir. Bu gözden geçirme aşaması ile örtüşmelidir. Çünkü katılımcılar tarafından eylemler izlenebilir olmalıdır.
- Gözden geçirme: Eylemlerin amaçları karşılayıp karşılamadığını değerlendirir. Karşılamadığı durumların tespiti veya karşılayan durumlarda sürece yardım eden faktörlerin belirlenmesine yardımcı olur. Gelecekte ki eylemleri kabul etmek, yararları korumak, katılım ve sürdürülebilirliği desteklemek veya sorun ve engellere yanıt vermek için kullanılır.

1.3. Eylem Planlamada Kullanılan Metot ve Teknikler

"Dünya'da ve ülkemizde geleneksel araştırma yöntem ve yaklaşımlarında çoğunlukla anket yöntemi ile derlenen veriler çok uzun bir süre sonunda işlenerek rapor haline getirilmekte; araştırma konusu ve hipotezlerinin seçiminde önerilerin belirlenmesinde üreticilerin veya kırsal kesim insanların çok az bir katılımı olabilmekte bazen hiç olamamaktadır. Bütün bu dışlayıcı sürecin sonunda belirlenen gündem ve hedefler çoğu zaman gerçeklere veya kırsal kesim insanların gereksinimlerine veya önceliklerine ters düşmektedir. Uygulanabilecek bazı sonuçlar ise hayata geçirilememekte veya çok geç geçirilmektedir" (Özkaya vd., 1998).

"Bu sorunlara cevap olarak önce gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere 1990'larda geliştirilmiş bulunan "Katılımcı Kırsal Değerlendirme (KKD) yaklaşımı; yerel toplumlara kendi hayat ve koşullarının bilgisini paylaşma, bilgi üretme, analiz etme, planlama ve eyleme geçme gücünü kazandıran bir yaklaşımdır" (Özkaya vd., 1998).

Pretty ve Chambers'a (1994) göre katılımcı yöntemler sadece bilgi toplamak için değil, aynı zamanda yeni diyaloglar kurmak, davranışları değiştirmek ve yerel halkı güçlendirmek, yetkilendirmek için kullanılmışlardır. Gelişmekte olan ülkelerde de katılımcı yaklaşımlar başarılı şekilde uygulanmaktadır. Etkileşimli bir öğrenim ortamı katılımcı tutumları cesaretlendirir, ilgi ve bağlanmayı teşvik eder, böylelikle birlikte tartışılan eylem yollarına katkıda bulunur (Özkaya, vd., 2003)

1.3.1. Analiz ve Planlama Aşamasında Kullanılan Bazı Teknikler

"Katılımcı Kırsal Değerlendirme (KKD) yerel toplumlara; kendi hayat ve koşullarının bilgisini paylaşma, üretme, analiz etme, planlama ve eyleme geçirme gücünü kazandıran, gelişen yaklaşımlar ve yöntemler ailesini tanımlamaktadır. 1980'lerde geliştirilmiş ve uygulanmış Hızlı Kırsal Değerlendirme (HKD) (Rapid Rural Apraisal) (RRA) 1990'larda Katılımcı Kırsal Değerlendirme şeklinde evrilerek hızla gelişmiş ve yayılmıştır. Katılımcı Kırsal Yaklaşım ve Hızlı Kırsal Yaklaşım'ın son yıllarda mekân ve konu uygulamasındaki genişleme; PRA'nın (Participatory Learning and Action) Katılımcı Düşünme ve Eylem veya PLA (Participatory Learning and Action) Katılımcı Öğrenim ve Eylem olarak adlandırılmasına yol açmıştır" (Özkaya, 2000).

"Bu yaklaşımlarda hipotezler katılımcılarla birlikte saptanabilmekte, veriler çoğunlukla grup çalışmalarıyla birlikte değerlendirilmekte, yorumlanmakta; uzmanlar ve üreticiler birbirlerine bilgi vermekte, yeni hipotezler ortaya atılıp, bunlara uygun yeni veriler derlenmekte ve alınan eylem kararları uygulanmaktadır. Araştırmacıların, kooperatifçilerin, üreticilerin bir araya gelip birlikte bilgi üretmelerine, birbirlerinden öğrenmelerine, belli amaçlar için harekete geçmelerine kısaca "eylem" yapmalarına ihtiyaç duyulmaktadır" (Özkaya, 2000).

1.3.1.1. Hızlı Kırsal Yaklaşım (RRA)

İlk katılımcı yaklaşım metodudur. Tepeden inme basit anket yaklaşımından, katılımcı olmayan değerlendirme, analiz ve araştırmadan uzak ilk adımı temsil eder. Adından da anlaşılacağı gibi, bu yöntem kırsal topluluk bölgeleri ve geçimleri hakkında veri toplama içindir. Bir veya iki günden daha fazla zaman almaması amaçlanmıştır. Bu yaklaşım sonraki eylemi garanti edemez ve belirtilmediği sürece toplumun ihtiyaçlarına cevap veremez. Güçlendirmeden daha fazla çıkarımcıdır (VSO, 2004).

1.3.1.2. Katılımcı Kırsal Yaklaşım (PRA)

"Katılımcı Kırsal Değerlendirme halkın; yaşam gerçeklerini, koşullarını analiz ederek, yapacakları eylemleri planlayabilmelerine, kararları uygulayarak bunları izlemeleri ve sonuçlarını değerlendirmelerine olanak veren bir grup yaklaşım, yöntem ve davranışlar olarak tanımlanabilir" (Özkaya, vd., 1998)

"Yöntemleri Hızlı Kırsal Değerlendirme'den evrilen Katılımcı Kırsal Değerlendirme ile yerel, teknik ve sosyal bilgi yerel halktan, doğrudan yerinde ve yüz yüze öğrenilebilir" (Özkaya vd., 1999).

"Toplumun tüm kesimleri olayın içine alınarak ilgi ve öncelikleri öğrenilir, bilginin güvenilirliği çapraz sorgulama ile sağlanır" (Özkaya vd, 1999).

Dış uzmanlar tarafınca bilginin analiz edildiği geniş bir bilgi çıkarma sürecidir. Katılımcı Kırsal Yaklaşım topluluğun kapasitesine odaklanır ve programın yerelde sahiplenmesini sağlar (URL-4, 2014). Bu süreçte yerel halk daha aktif bir rol alır ve analiz

bir hafta kadar sürebilir. Ortak gelişim ihtiyaçlarını tanımlamaya paydaşların yardımcı olduğu bir değerlendirme yöntemi olarak yorumlanır (VSO, 2004).

Sekiz adımda yürütülen Katılımcı Kırsal Değerlendirme süreci ve süreçte kullanılan teknikler Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15. Katılımcı kırsal değerlendirme süreci ve teknikleri (Mwagiru, vd., 1989)

| KATILIMCI KIRSAL DEĞERLENDİRME | | | |
|---------------------------------------|-------------------|---------------------|---------------------|
| SÜREÇ | TEKNİKLER | | |
| | MEKÂNSAL VERİ | ZAMAN VERİLERİ | SOSYAL VERİ |
| 1. Yer Seçimi | | | |
| 2. Ön Ziyaretler | Köy Krokisi | Zaman Çizelgeleri | Çiftlik Görüşmeleri |
| 3. Veri Toplama | Köy Yürüyüşü | Trend Çizelgesi | Köy Kurumları |
| 4. Veri Sentezi ve Analizi | Çiftlik Krokileri | Mevsimsel Takvimler | |
| 5. Problem Sıralama | | | |
| 6. Fırsatları Sıralama | | | |
| 7. Köy Kaynak Yönetim Planı Benimseme | | | |
| 8. Uygulama | | | |

1.3.1.3. Katılımcı Öğrenme ve Eylem Yaklaşımı (PLA)

Katılımcı Öğrenme ve Eylem yaklaşımı; eylem aşamalarını vurgulamış ve çok sektörlü kırsal kalkınmanın kapsamını genişletmiştir. Topluluk üyeleri plancılar, uygulayıcılar, izleyiciler ve değerlendiriciler iken; gözlemleyen ve kolaylaştıran aktör dış uzmanlardır (URL-4, 2014).

Bu yaklaşım birçok uygulayıcının inandığı ve yapacağı eylemi tam olarak göstermeleri anlamına gelir. Katılımcı Öğrenme ve Eylem Yaklaşımı’nda metot sınırsız alana sahip olmalı ve araçlar amaçlara adapte edilmeli veya sıfırdan tasarlanmalıdır. Bu yaklaşımda sadece öğrenme uğruna yapılacak analiz yerine, eylem için güçlü bir vurgu vardır. Bu anlamda, tüm katılım araçları Katılımcı Öğrenme ve Eylem Yaklaşımı’nın da araçlarıdır (VSO, 2004).

Katılımcı Öğrenme ve Eylem sürecinde, kullanılan teknikler Tablo 16’da özetlenmiştir.

Tablo 16. Katılımcı öğrenme ve eylem yaklaşımının süreci ve teknikleri (URL-4, 2014 derlenmiştir).

| KATILIMCI ÖĞRENME VE EYLEM | | | | |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------------|---------------------------------|-------------------------------|
| SÜREÇ | TEKNİKLER | | | |
| | MEKÂNSAL VERİ | ZAMAN VERİLERİ | SOSYAL VERİ | PROBLEM VE ÇÖZÜMLERİ SIRALAMA |
| 1.Takımın Oluşumu ve Topluluğun Seçimi | | | | |
| 2.Alan Hazırlıkları ve Takımın Eğitimi | Haritalama | Zaman Çizelgeleri | Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler | Tercih Sıralama |
| 3.Ön Alan Çalışması | Alan Yürüyüşü | Mevsimsel Takvimler | Refah Sıralaması | Skorlama |
| 4.Veri Toplama | | Günlük Programlar | Vücut Haritaları | İkili Sıralama |
| 5.Veri Sentezi ve Çözümleri | | | Pay Grafikleri | Matris |
| 6.Problemlerin Sıralanması ve Çözümler | | | Venn Diyagramları | Tercih Sıralama |
| 7.Sonuçların Sunumu | | | Akış Diyagramları | |
| 8.Bir Eylem Plan Komitesinin Yaratılması ve Bir Topluluk Eylem Planının Gelişimi | | | | |
| 9.Atölyelerin İzlenmesi ve Eylem Planının Değerlendirilmesi | | | | |
| 10.Katılımcı İzleme ve Değerlendirme | | | | |

1.3.1.4. Katılımcı Eylem Araştırması (PAR)

Kerfoot ve Winberg'e (1997) göre, Katılımcı Eylem Araştırma yaklaşımı araştırma, eğitim ve eylem aktivitelerini kombine eden bir süreci tanımlar. Swanepoel'e (1997) göre bu yaklaşımın; topluluk için direkt olarak kullanışlı eylem ve bilgiyi üretmek, onların kendi bilgilerini kullanması ve inşa etmesi yoluyla insanları güçlendirme gibi iki hedefi vardır. Zuber-Skerrit'e (1991) göre ise; planlama, eylem, gözlem ve yansımadan oluşur (Botha, vd, 2007).

Katılımcı Eylem Araştırma yaklaşımı; her biri farklı zamanlarda projeye katılan ve belirli bir periyotta beceri eğitimi ve girişimciliği geliştirmeye odaklı eylem grubundan oluşan hedef grup ile uygulanır. Veri toplama ve katılımcılara sürekli geri besleme yapan sistematik bir süreçtir (Botha vd., 2007).

Topluluklar üzerinde bütün olarak, yaşayanlar ve yaşayanların etkilendikleri kısıtlar hakkında sosyal ve ekonomik durumlarına ışık tutmalarında yararlı olan bilgi için ortak karar alan yerel ve dış insanların sürekli döngüsüdür. Bu karışık gruplar araştırmanın

konusuna, araştırmanın tasarımına karar verir ve gerekli bilgileri toplarlar. Bu bilgi daha sonra uygulamalar içine yerleştirilir ve yeni araştırma fikirlerini tanımlamak için kullanılır. Bu yüzden kalkınma çalışanları; yerel problemleri ilk elden öğrenen ve çözüm bulmaya yardımcı olan katılımcı gözlemci olarak hareket ederler (VSO, 2004).

Aktivist bir yaklaşım gerektiren; sosyal değişim ve bilgi verme için çoğulcu bir yöntemdir. Katılımcı Eylem Araştırması karşılıklı ve işbirliği içinde dünyayı değiştirmeye çalışarak anlamak ister. Bu dayanıklı değişimi getirmedeki savunuculuk becerileri ve kalkınma kapasiteleri yerel politika ile doğrudan çalışarak yerel topluluğu güçlendirmeyi amaçlamaktadır (URL-5, 2014).

1.3.1.5. Katılımcı Temeller

Katılımcı temeller; kalkınma faaliyetlerini başlatmak için gerekli olan bilgileri sağlar. Belirli bir durumun nasıl değiştiğini lme ile ilgili olan bu metot başından itibaren ortak bir anlayış kurar. Bu bilgiler, planlı kalkınma müdahalesinin hedefleri ile doğrudan ilgili olmalıdır. Bu temel olmadan; kalkınmanın etkisini değerlendirmek ve izlemek zordur (VSO, 2004).

1.3.2. Gözden Geçirme Sürecinde Kullanılan Metotlar

Gözden geçirme süreci iki temel uygulamayla ilgilidir. Katılımcı değerlendirme ve izleme; kalkınma müdahalesini değerlendirmek ve gerekli olan düzeltici eylemi yapmak için farklı seviyelerde birlikte çalışan paydaşları gerektirir. Bütün paydaşlar; izleme ve değerlendirme kriterini ve problemleri tanımlamak, bilgiyi analiz etmek ve toplamak, öneriler oluşturmak ve değişimleri uygulamak için fırsata sahip olmalıdır (VSO, 2004).

Bir proje veya politikayı değerlendirmek için birlikte çalışan ve gerekli düzeltici eylemleri alan, farklı düzeylerde paydaşlara gerek duyan işbirlikçi bir süreçtir. İzleme genellikle proje süreci boyunca devam eden bir eylem olarak yapılırken, değerlendirme belirli zamanlarda yapılır (Rietbergen vd, 1998).

Geleneksel izleme ve değerlendirme süreci ile katılımcı izleme ve değerlendirme süreçleri Tablo 17’de karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 17. Geleneksel ve katılımcı izleme ve değerlendirme süreçleri (Rietbergen, vd., 1998).

| | GELENEKSEL İZLEME VE DEĞERLENDİRME | KATILIMCI İZLEME VE DEĞERLENDİRME |
|---------------|---------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| KİM? | Dış uzmanlar | Topluluktan veya proje personelinin paydaşlar, dış kolaylaştırıcı |
| NE? | Girdi ve çıktılar ölçmek için önceden belirlenmiş göstergeler | Girdi ve çıktılar kadar süreci ölçmek için paydaşlar tarafından tanımlanan göstergeler |
| NASIL? | Projeden uzak, dış “nötr” değerlendirici tarafından anket çalışması | Paydaşlar tarafından yapılan basit, niceliksel ve niteliksel metotlar |
| NİÇİN? | Finansman kurumlarına proje ve çalışan için hesap vermek için | Düzeltilici eylemde paydaşları güçlendirmek için |

Katılımcı izleme ve değerlendirme için tek bir tanımlama yoktur. Katılımcı izleme ve değerlendirmedeki belgelenmiş deneyimlerin birçoğu tarım, çevre ve kırsal kalkınmanın alanını şekillendirir (UNFPA, 2004).

Aubel (1999) ve UNDP (1997)’e göre izleme ve değerlendirmede paydaş katılımının ise birçok avantajı bulunmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (UNFPA, 2004).:

- Yerel durumlarla ilgili izleme ve değerlendirme bulgularını sağlar.
- İzleme ve değerlendirme sonuçları üzerinde aidiyet duygusunu paydaşlara verir, böylece karar vermeyi geliştirmek için kullanımlarını sağlar.
- Bütün program uygulamasında kendine inanca katkı sağlayan dönüşüm olduğu izleme ve değerlendirme sürecindeki yerel seviye kapasitesini artırır.
- Paydaşların kendi program stratejilerini ve süreçlerini anlamalarını geliştirir.
- Bağışçılar için hesabı güçlendirir.
- Farklı seviyelerde çalışan aktörler arasında işbirliği ve iletişimi geliştirmeye katkıda bulunur.
- Kaynakların daha verimli bölüştürülmesini destekler.

1.3.2.1. Katılımcı İzleme

Katılımcı izleme; yerel halk dışındakilerin yardımı ile yerel halk tarafından kaydedilen ve seçilen bilginin periyodik analizi, paylaşımı ve sistematik kayıdır. Temel amaç; bir kalkınma süreci boyunca paydaşlara bilgi sağlamaktır. Eğer gerekirse ayarlamalar yapmaya izin verir ve katılımcı değerlendirmenin geleceği için bilgi sağlar (VSO, 2004).

1.3.2.2. Katılımcı Değerlendirme

Gelecek hakkında kararları vermek için geçmiş üzerine yansıtmanın yapılması bütün paydaşlar için bir fırsattır. Bu nedenle; sadece bir proje sonu incelemesi değildir. İzlenen bilgilerin sürekli analizini; gerekli olduğunda katılımın seviyesini, aktiviteleri, kaynakları, kurumsal düzenlemeleri, politikaları oluşturur ve proje hedeflerinin düzenlenmesini sağlar (VSO, 2004).

1.3.3. Özel Amaçlar İçin Kullanılan Metotlar

Geniş ölçekli ve çok sektörlü olan bazı çalışmalara alan içinde daha fazla odaklanılır. Paydaş analizi, katılımcı kurumsal değerlendirme, kalkınma için tiyatro, faydalanıcı değerlendirmeler, katılımcı çatışma yönetimi, cinsiyet analizi, entegre edilmiş çevre yönetimi ve sosyal kalkınma, katılımcı ve entegre havza yönetimi, sürdürülebilir geçim analizi, sarar, kaliteli hizmet yaklaşımı, katılımcı ilave sistemleri gelişimi, katılımcı beslenme projeleri, katılımcı etki yol analizi ve katılımcı planlama ve eylem gibi metotlar özel amaçlar için kullanılır (VSO, 2004). Bu amaçlar için kullanılan Katılımcı Etki Yol Araştırması ve Katılımcı Planlama ve Eylem Yaklaşımı aşağıda detaylı olarak anlatılmıştır.

Paydaş Analizi: Özel eylem ve projeler üzerinde bireylerin, grupların ve kurumların değerlendirme ve tanımlama yapması için bir alan sağlar. Paydaş analizi;

- Girişimden etkilenecek insan, grup ve kurumları tanımlamak,
- Girişimler hakkında grupların sahip olacağı pozitif ve negatif etkinin türünü tahmin etmek,
- Programın başarılı uygulanması için engelleri azaltmak ve girişim için mümkün olan en etkili desteği almada strateji geliştirmek,

gibi amaçlar için kullanılır (FAO, 2014).

Katılımcı Kurumsal Değerlendirme: Bir-iki günlük atölyelerle çalışmaları ve örgütsel ilişkileri değerlendirme yoluyla PRA'yı personele tanıtmak için yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı; personeller arasında PRA konusunda farkındalığı artırmak ve ACORD programlarında nasıl kullanılacağı konusunda bilinçli kararlar almaya yardımcı olmaktır. Ayrıca bu çalışmanın kuruluşun stratejik planlama sürecini besleyeceği de düşünülmüştür (Howes ve Roche, 1995).

Kalkınma için Tiyatro: Bazı topluluklar onlar için önemli bir rol oynadıklarını kabul ettikleri müzik, dans ve drama gibi sanatları sadece eğlence amaçlı değil daha ötesi için bu teknikle kullanmaya başlamışlardır (Dinesh, 2014). Bu teknik; kültürel, eğitimsel, politik, ekonomik ve sosyal gelişiminin sorumluluğunu almada ve çevreleri ile uzlaşmaya yardımcı olan yollardan biri olarak geliştirilmiştir (Kamlongera, 2005).

Faydalancı Değerlendirmeler: Bir proje veya politika ile ilgili olarak yararlanılan görüşü almada proje ya da ekonomik-sektörel çalışmalar için kullanılan bir danışma metodolojisidir. Temel amacı politikaları formüle ederek ve projeleri yöneterek yerel düzeydeki paydaşların ve yararlanıcıların seslerini duyurmaktır (Rietbergen vd, 1998).

Katılımcı Çatışma Yönetimi: Katılımcı süreçler farklı güçleri ve birçok paydaşı gerektirdiğinden, süreç içinde belirgin veya gizli çatışmalarla karşılaşmak mümkündür. Yapıcı bir şekilde farklılıkları barındıran, iletişimlerini geliştirmeye dayalı olan bu yöntem sürece paydaşları dâhil etmeyi sağlar (VSO, 2004).

Cinsiyet Analizi: Verilen herhangi bir konuda; cinsiyet rolleri, aktiviteleri, ihtiyaçları ve fırsatları hakkında farklılıkları belgelemeye ve anlamaya odaklanır. Cinsiyet analizi, cinsiyete göre nicel verilerin dağıtılmasını içerir. Cinsiyet özelliklerine dayanarak kadınların ve erkeklerin öğrenilen davranışlarını ve farklı rollerini vurgular (URL-6, 2014).

Entegre Edilmiş Çevre Yönetimi ve Sosyal Kalkınma: Bu yöntem sosyal kalkınma müdahaleleri ile çevre yönetimini sürdürmek veya korumayı entegre etmek amacıyla yaşayanların ve toplumların çevresel sistemleri arasında direkt bağlantı kurar (VSO, 2004).

Katılımcı ve Entegre Edilmiş Havza Yönetimi: Bu teknik kırsal alanda yaşayanların gelirlerini artırmak ve doğal kaynakları korumak amacıyla faaliyetleri üstlenir ve kırsal kesimdeki yoksul toplumları güçlendirir. Bu tür çalışmaların amacı; sürdürülebilir havza yönetimi için hizmet sağlayıcıların ve kırsal toplulukların kapasitesinin güçlendirilmesi, havza yönetim planlarını uygulamak için gereken kaynağın temin edilmesidir (URL-7, 2014).

Sürdürülebilir Geçim Analizi: Zaman içinde karşılaşılan tehdit ve olumsuzluklarda var olan değerleri ve yetenekleri geliştirmek için sosyal birimlerin yeteneğini tanımlar. Öncelikli olarak; geçim içindeki önemli değerlendirmeleri, varlıkların üzerindeki stres ve şokların etkisini, doğal yapının yanı sıra mekân ve zaman üzerindeki trendleri tanımlamaya çalışır. Bunu takiben; gelir akışını çeşitlendirerek geçim yollarını büyütmede karşılaşılabilecek herhangi bir güvenlik açığını gidermek için tasarlanmıştır (Morse, vd., 2009).

SARAR: Girişimleri planlamak, yaratmak, önceliklendirmek ve değerlendirmek için farklı seviyelerde paydaşları güçlendiren katılımcı bir metodolojidir (Rietbergen vd, 1998). Başka bir ifade ile SARAR'ın amaçları şunlardır (URL-6, 2014):

- Eğitim yoluyla takımı inşa etmek için çoklu sektörü ve çoklu seviyeyi sağlamak,
- Dış uzmanlar yerine yerel deneyimlerden bir şeyler öğrenmek için katılımcıları teşvik etmek,
- Başlangıç eylemi için topluluk ve ajans düzeyinde insanları güçlendirmek,

Kaliteli Hizmet Yaklaşımı: Özellikle kırsal alanlarda bürokrasi ve devlet hizmetlerinin reformu ile ilgilenir. Amaç; kamu kuruluşlarından ve toplum tabanlı özel sektör hizmetlerinden ihtiyaç duyulanları almak ve beklentileri güçlendirmektir (VSO, 2004).

Katılımcı İlave Sistemlerin Gelişimi: Çalışmanın amacı yerel kuruluşlar, örgütler, çiftçi grupları ve memurlar arasında yakın bir bağ ve daha iyi bir işbirliği yaratmaktır (VSO, 2004).

Katılımcı Beslenme Projeleri: Topluluk tarafından tasarlanan, uygulanan, izlenen ve değerlendirilen ya da onların algıladıkları kötü beslenmenin nedenlerini irdelemeyi ve somut eylemler yoluyla hassas hane halklarının beslenme durumlarını geliştirmeyi amaçlar (URL-8, 2014).

1.3.3.1. Katılımcı Etki Yol Araştırması (PIPA)

Katılımcı Etki Yol Yaklaşımı kalkınma ve gelişme projelerinin kompleks araştırmalarını planlama, izleme ve değerlendirme için kullanılan insan merkezli, pratik bir yaklaşımdır (URL-9, 2014). PIPA, sonraki kullanım, izleme ve değerlendirmenin yanı sıra etki yollarının katılımcı planlanması ile ilgilidir. İlk atölyede; proje yürütücüleri ve paydaşlar projenin etki yollarını inşa eder. Katılımcılar; aktivitelerin ve çıktılarının amaçlarına nasıl katkıda bulunacaklarını tartışır ve gerekli insanlar arasındaki ilişkileri haritalarlar. Bu analiz; diğer ilişkili projeleri anlamaya ve ilişkili alanları tanımlamaya yardımcı olur (URL-5, 2014).

İnsanların birçoğu projelerin potansiyel olarak hitap ettikleri problemlerin tanımlanması ile başlayan problem ağacının neden-sonuç mantığını kolaylıkla yakalar. Bu "belirleyici" problemler çözüm için gereken projenin çıktılarını tanımlamaya yardım eder. Proje çıktıları; projenin, proje belirleyicilerinin üzerinde çalıştığı problemlere veya

konulara değinmek için kullanılan proje ürünleridir (URL-13, 2014). İnsanların projeleri ile gitmek istedikleri yeri, çıktılarının bölümlerini ve gerçekleştirmeye yardım etmek istedikleri etkilerini açıklamaya yardımcı olan bir vizyon gerekir (URL-10, 2014). Akış haritaları ile paydaşlar arasındaki ilişkiler gösterilir. Çıktıların mantıksal modelindeki akış modelleri, çıktılarının tanımını, vizyonu ve problem ağacından gelen bilgileri entegre etmede ve damıtmada kullanılır. Proje vizyonunu başarmak için ise aktörler farklı eylemlerde görevlendirilir. Mantıksal model tablosunun her satırı bir aktöre karşılık gelir ve vizyonu başarmak için gerekli olan beceriler, tutumlar, bilgiler, pratik içindeki değişiklikler tanımlanır (URL-11, 2014). Sonuç olarak da izleme ve değerlendirme aşaması yapılır. Tablo 18'de PIPA süreci ile sürecin temelini oluşturan katılımcı teknikler listelenmiştir.

Tablo 18. PIPA süreci ve teknikleri (URL-5'ten derlenmiştir)

| KATILIMCI ETKİ YOL ARAŞTIRMASI | |
|-------------------------------------------------|----------------------|
| SÜREÇ | TEKNİKLER |
| 1. Problem Ağacı Çizme | 1. Akış Diyagramları |
| 2. Proje Çıktılarını Elde Etme | 2. Problem Ağaçları |
| 3. Vizyon Yaratma | |
| 4. Akış Haritalarını Çizme | |
| 5. Çıktıların Mantıksal Bir Modelini Geliştirme | |
| 6. İzleme ve Değerlendirmeyi Geliştirme | |

1.3.3.2. Katılımcı Planlama ve Eylem

Topluluk üyelerinin katıldığı katılımcı planlama ve eylem süreci kendi topluluklarını iyileştirmek için sorumluluk almak ve kendi yoksulluklarını hafifletmek için çaba göstermeye olan inançları üzerine kurulmuştur. Eylem için yereldeki insanları organize eden araçlara ihtiyaç duyulur. İnsanların birlikte toplantılara katıldığı, herkesin fikrinin alındığı, fikir ayrılığı olduğunda birliğe varmak için çalışıldığı sistematik bir süreci gerektirir (Higgins ve Toness, 2014).

20 yılı aşkın bir zamandır; dünyadaki kalkınma ajansları kendi kalkınmalarının öncelikli mimarları olmayı topluluklara kazandırmak için katılımcı araçları kullanmışlardır. Bu araçlar toplulukları harekete geçirmek için kullanılan bir planlama yaklaşımıdır ve kendi kendilerine yardım için köy kurumlarını olanaklı kılar. Bu sonuç; topluluğun en yüksek öncelikli problemleri için çözümler bulan Eylem Planlamasının bir

yaratımı ve uygulamasıdır (Higgins ve Toness, 2014). Katılımcı planlama ve eylem süreci ile sürecin temelini oluşturan katılımcı teknikler Tablo 19’da listelenmiştir.

Tablo 19. Katılımcı planlama ve eylem süreci-teknikleri (Higgins ve Toness, 2014’ten derlenmiştir).

| KATILIMCI PLANLAMA VE EYLEM | | | |
|------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------|--------------------|
| SÜREÇ | TEKNİKLER | | |
| | BİLGİ PAYLAŞMA | KAYNAK TANIMI | ORTAK GÖRÜŞ |
| 1. Katılımcıları Hazırlama | | | |
| 2. Bilgiyi Paylaşma | Hane halkı/Çiftlik H. | Basit Venn Diyagramı | İkili Sıralama |
| 3. Kaynakları Tanımlama | Tematik Harita | Derinlemesine Venn Grafikleri | |
| 4. Geleceği Düşünme | Gelecek Haritası | | |
| 5. Gerekenleri Analiz Etme | Sosyal Harita | | |
| 6. Ortak Görüşü İnşa Etme | Topluluk Tarihi | | |
| 7. Eylem Planı Yaratma | Mevsimsel Haritalar | | |
| 8. Planı Uygulama | Zaman ve Haftalık Eylem Programları | | |
| | Zaman Çizelgeleri | | |
| | Hane Halkı Anketleri | | |

1.3.4. Katılımcı Teknikler¹

Katılımcı teknikler gelişimi yönlendirecek eylem planı hakkında fikir birliğine varmak zorunda olan, kaynakları bilen ve harekete geçirilecek konuyu organize etmesi gereken topluluğa yardımcı olur. Katılımcı araçların kullanımı toplumların geleceklerini açıkça tartışmaları için bir araya gelebildikleri bir çevre yaratır. Bu teknikler (Higgins ve Toness, 2014) ;

- Kamusal konularda fikir birliği oluşturur.
- Öncelikli ihtiyaçlar ve bunların çözüm yolları hakkında toplum uzlaşısına dayalı eylem planları yaratır.
- Öncelikli ihtiyaçlara odaklanmak için kaynakları harekete geçirecek yerel kurumları destekler.
- Özel sektör ajansları, STK ve hükümet ile ortaklıkları şekillendirir.
- Uygulama projelerindeki toplum sahipliğini sağlar.

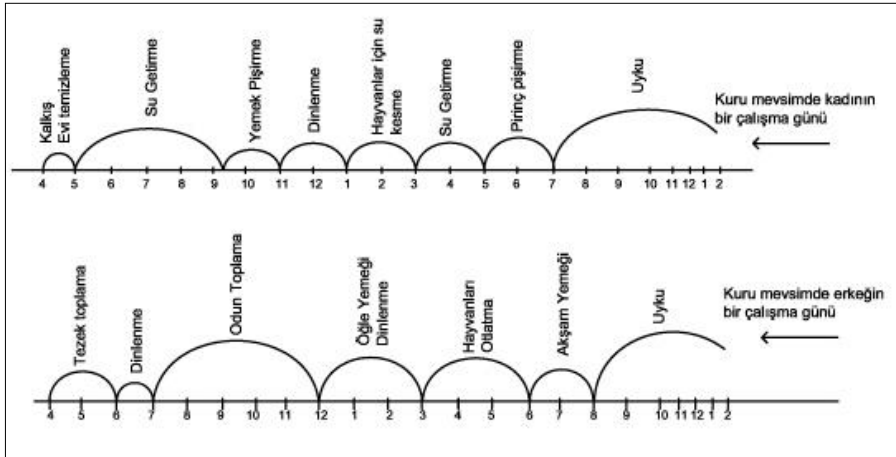
¹ Katılımcı Teknikler ile ilgili temel bilgiler ve örnek çalışmalar IIED, 1992; Pido; M. D., vd. 1996; Sontheimer, S. vd. 1999, Shillingford, 2006’de de bulunabilir.

Katılımcı grup veya kolaylaştırıcı herhangi bir zaman diliminde uygun olan araca kendi karar verir. İnsanlar kendi bilgi sistematığı içinde kendi analizine dayandırarak kendi öğrenme materyallerini de geliştirebilir (URL-12, 2012).

Sürecin çeşitli aşamalarında veya katılım seviyelerinde kullanılan metotlar farklı amaç ve hedeflere sahip olmasına rağmen, hiçbir araç sadece tek bir metodun veya katılım seviyesinin aracı değildir. Bu kapsamda, katılımcı teknikler içerisinde en yoğun kullanılanlar özellikle uygulama örnekleri ile sunulan rehber kitaplar eşliğinde ve güncel kaynaklarla desteklenerek özetlenmeye çalışılmıştır.

1.3.4.1. Günlük ve Mevsimsel Takvimler

Günlük eylem grafikleri; topluluk üyeleri için insanların günlerini nasıl geçirdiklerini grafik olarak göstermede kullanışlı bir yoldur. Bu diyagramlar farklı gruplardaki (kadın-erkek, çalışan-işsiz, evli-bekâr) insanların günlük aktivitelerini karşılaştırmak için kolaylıkla kullanılır (Rietbergen vd, 1998). Bunun için gün çeşitli çalışma alanlarına ayrılır. Zaman dilimlerine göre katılımcıların eylemleri tablolara işlenir. Bu çalışma programı ile birlikte farklı bireylerin günlük programları arasında karşılaştırma analizleri yapmak da mümkün olur (Şekil 1) (Jones, 1996).



Şekil 1. Günlük zaman kullanımları (Jones, 1996)

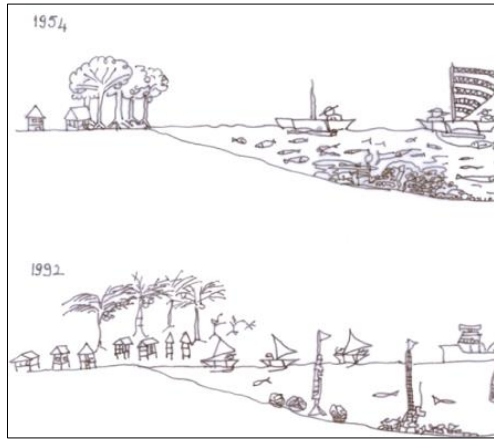
Günlük programlar; toplum içinde kim tarafından hangi işin yapıldığının net bir görüntüsünü verir. Eylem planının şekillenmesine yardımcı olur (Adebo, 2014).

Mevsimsel takvimler ise mevsimsel bazda gerçekleşen eylemleri öğrenmek için kullanılır. Bir yıl içinde hane, topluluğu veya bölgeyi etkileyen büyük değişimleri gösterir. Bu diyagramlar planlama ve uygulamanın kritik bilgisini veren fırsat ve kısıtların zamanlarını vurgular (Shillingford, 2006).

1.3.4.2. Transektler

Transektler; sorunları ve olası çözümleri arayan, farklı bölgeleri belirleyen, seyreden, dinleyen, soran, gözlemleyen katılımcı ve kolaylaştırıcılar tarafından alanda yapılan yürüyüşlerdir. Bulgular belgelenebilir ve daha sonra harita ve diyagram şeklinde haritalanabilir. Bu teknik köy araştırma/planlanma sürecinde iyi bir başlangıç tekniğidir (CTARA, 2011).

Kaynakların zaman içindeki değişimini, dengenin mekânsal ve tarih üzerindeki kalıcı analizlerini gösteren tarihsel transekt çalışmaları da vardır. Tarihsel kesit değişimlerinin gösterimi özellikle toprak kullanımında kullanılır. Bunun yanı sıra mekânsal bir yöne sahip tarihsel bilginin diğer yönlerini de gösterebilmektedir. Genel olarak 10 yıllık periyotları kapsarlar (Şekil 2) (Jones, 1996).



Şekil 2. Tarihsel kesit örneği (Jones, 1996)

1.3.4.3. Geçinme Analizleri

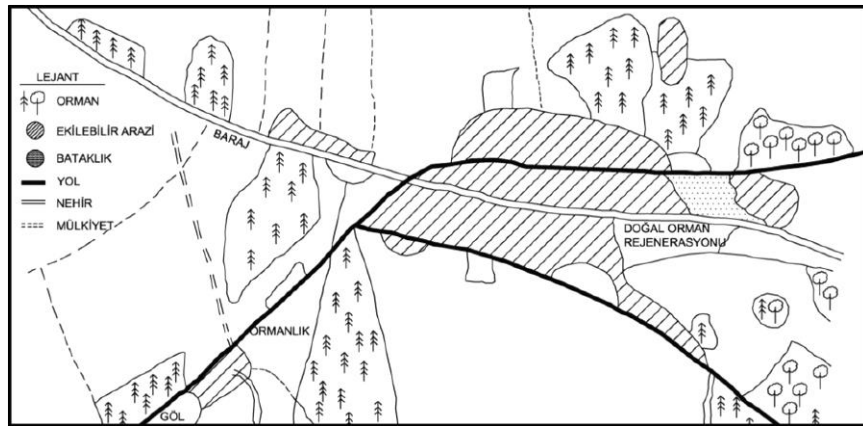
Bir bireyin, hane halkının ve toplumun geçim yolu üzerindeki değişikliklerin yapay analizidir. Bu analiz, bireyin veya grubun gelir, gider değerlendirmelerinin ve

tüketimlerinin detaylarını açıklamaya yarar. Bu zaman içindeki veya bir aylık geçmişteki anlık görüntüyü verir. Temel konuları işsizlik ve gelir düzeyleri olan analizin iki temel kategorisi vardır (Jones, 1996).

1. Genellikle toplum seviyesinde; işsizlik konuları ağır basar ve alanın genel bir profilini verir. Çiftlik hayvancılığı veya tarımsal üretim bu seviyede tartışılabilir.
2. Bireysel geçim yolları açıklanır. Bu adım, gelir ve gider üzerindeki bir odaklanmadır.

1.3.4.4. Haritalama

Açık bir şekilde yerel bilgi, problemler ve fırsatları temsil eden etkili bir yoldur (URL-12, 2012). Farklı konuların geniş bir yelpazede mekânsal analizinin yapılmasıdır. En basit form olan haritalar, bir alan içerisindeki farklı kaynakların önemini ve karşılaştırmalı konumlarını tanımlamak için kullanılır. Haritalar konuyu derinlemesine açıklayabilir veya aynı alan içerisinde farklı gruplar tarafından karşılaştırmalı analizler de yapabilir. Öncelikli olarak kullanılması gereken çizim yöntemi iken etiket kullanımı da haritaların oluşumunda bir yöntemdir (Şekil 3) (Jones, 1996). En yaygın olarak kullanılan sosyal ve kaynak haritaları ile hareketlilik haritalama aşağıda detaylı olarak açıklanmıştır.



Şekil 3. Arazi kullanım ve mülkiyet haritası (Jones, 1996)

Sosyal Haritalar: Köy düzeni hakkında sosyal, altyapı, demografi, dil-din-kültür grupları, sağlık ve refahı gibi konularda bilgi sunmak için sosyal haritalamalardan yararlanılır (CTARA, 2011).

Kaynak Haritalama: İnsanların kaynak ve mekânsal dağılımları ile ilgili olan bilgilerini araştırmada kullanılan bir tekniktir (CTARA, 2011). Bu teknik tam bir harita yapma endişesi değil; kaynakların yereldeki algısını elde etme önemlidir. Katılımcıların önemli gördükleri değerlere göre haritalar şekillenir. Topluluğun doğal kaynak olarak gördüklerini ve bu kaynakları nasıl kullandıklarını öğrenmek için kullanılır (Cavestro, 2003).

Hareketlilik Haritası: Toplum içindeki ve dışındaki kadın-erkek hareketlerini şematik olarak gösterir. Kişilerden tüm buldukları konumları gidiş amaçlarına göre haritaya çizmeleri istenir (RAUF, 2004).

1.3.4.5. Matrisler, Sıralamalar, Skorlamalar

Sıralama, oranlama ve matris yaratma tekniği tek bir konunun bireyler ve gruplarla ilgili önceliklerini keşfetmek için kullanılır. Bu teknik anahtar olacak sınırlama ve fırsatları tartışmak için kullanılabilir. Temel karşılaştırma analizi ve detaylı tartışmanın uyarlandığı bir planlama aracı olan bu teknikleri kullanmak da mümkündür. En yaygın olarak kullanılan pratiklerinden biridir ve geniş bir uygulama alanına sahiptir (Jones, 1996).

Matris belirli bir kaynak hakkında, yerel tutum ve algıları keşfetmek için kullanılan bir sıralama ve puanlama tekniğidir (Ncapai, 2005). Matris karmaşık bir konu içerisinde tartışmanın oluşmasına yardım eder. Bilgiye başvurmada kullanışlı olan sistem içerisinde görsel yol ile konuları karşılaştırır (URL-12, 2012).

Sıralama metodu; alternatif problem ve çözümlerin birçoğu arasında bireylerin ve grubun önceliklerini görmeyi sağlar. Diğerleri içinden insanın bir problemi seçmesinin nedenlerini üretmeye yardımcı olur (Adebo, 2014).

Skorlama yapıldığı zaman, konuya bağlı olarak bireysel güçlülükler ve zayıflıklara göre kullanılan farklı metotlar vardır. Serbest skorlama her kritere göre her unsuru skorlamak için uygun bir tekniktir. Skorlar üzerinde sınırlamalar yoktur. Tamamen ifadenin serbestliği vardır. Sıralama ve skorlama sistemlerinde önemli olan bütün kolaylaştırıcılar ve katılımcılar tarafından kullanılabilmesidir (Şekil 4) (Jones, 1996).

| MAKSİMUM SKOR: 5 | | | | | | | |
|------------------|------------|-------------|----------|-------------|-------------|-------------|-------------|
| KRİTERLER | FINDIK | DARI | BÖRÜLCE | PİRİNÇ | MISIR | KABAK | SORGUM |
| BESİN | ●●●●● 5 | ●●●●●● 1 | ●● 6 | ●●●●●● 1 | ●●●●●● 1 | ●● 6 | ●●●●●● 1 |
| NAKİT | ●●●●● 1 | — 6 | ●●● 2 | ● 4 | — 6 | ●●● 2 | ● 4 |
| YEM | ●● 3 | ●● 3 | ●●● 2 | ●●●●● 1 | ●● 3 | — 7 | ●● 3 |
| HİBE | ●● 3 | ● 6 | ● 6 | ●● 3 | ●●● 1 | ●● 3 | ●●● 1 |
| DEPO | ●● 6 | ●●●●●● 1 | ● 7 | ●●●●●● 1 | ●●●●●● 1 | ●●●●●● 5 | ●●●●●● 1 |
| TOHUM | ●● 2 | ●● 2 | ● 6 | ●●● 1 | ●● 2 | ● 6 | ●● 2 |
| EMEK YOĞUN | ●●●●● 1 | ●●●●● 3 | ● 6 | ●●●●● 1 | ●● 5 | ● 6 | ●●●●● 3 |

Şekil 4. Ürün yetiştirmede matris puanlama (Jones, 1996)

Bu tekniğin uygulama alanı ve konuları ise; besin tipi ve tercihleri, gelir üretimi, aktivite tercihi, problemler, eğitim-sağlık konuları, proje tercihleri ve öncelikleri, tarım, toprak tipi, üretim problemleri, yerel problemler ve fırsatlardır (Jones, 1996).

1.3.4.6. Refah Sıralaması

Refah sıralaması veya iyi olma, topluluk içindeki farklı gelir gruplarını analiz etmek ve tanımlamada topluluk üyelerini sürece dâhil eder. Araştırmacılara iyi olma göstergelerini tanımlamak ve nüfusun sosyo-ekonomik katmanlaşmasını öğrenmek için olanak sağlar (Rietbergen vd, 1998). Belirli bir alanda ve toplumdaki mevcut zenginliği anlamak için kullanılan bir yöntemdir. İyi olmanın yerel karakterlerini öğrenmek için kullanılan bir metottur (Adebo, 2014).

Zenginlik içindeki farklılıklar ve refah insanların algılarını etkiler. Değerlendirme ve planlama için bu önceliği anlamak önemlidir. Eğer bir proje değerlendirilmesi olarak bu çalışma yapılırsa, o toplumun en fakir bölümünün varlığı, programın derecesinin gösterebilir. Böylece her kategori içerisinde hane halkı tanımlanabilir. Refah düzeylerine ilişkin bu çalışmada hane halkının bir isim listesi gerekir. Hane halkının bu listeleri daha sonra çeşitli yönlerden sıralanabilir (Jones, 1996).

1.3.4.7. İkili Sıralama

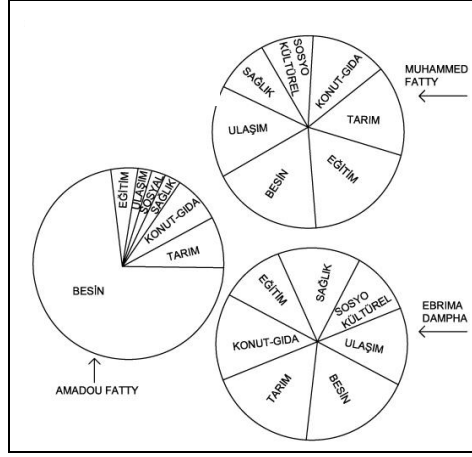
İkili sıralama; iki öge arasında karşılaştırma ve bir seçim yapmak için kullanılır. Diğerleri üzerinde başka bir olasılığı tercih etmenin nedenlerini bulmada yarar sağlar (Adebo, 2014). Bu çapraz etki matrisi her eksen üzerinde benzer faktörleri listeler ve diğer faktörlerin her biri üzerindeki etkilerini karşılaştırır. Farklı gruplar, bireyler ve örgütler arasındaki çatışma gridin bu türü üzerinde tanımlanabilir. Çatışmanın derecesini göstermek için farklı boyutlarda daireler kullanılabilir ve grupların diğerleri ile karşılaştırılması yapılabilir (Şekil 5) (Jones, 1996).

| | Ulaşım | Sineklik Eksikliği | Ekipman Hırsızlığı | Besin Eksikliği | Sağlık Hiz. Eksikliği | Skor | Sıra |
|--------------------------|-----------|--------------------|--------------------|-----------------|-----------------------|------|------|
| Ulaşım | / | / | / | / | / | 3 | 2 |
| Sineklik Eksikliği | Ulaşım | / | / | / | / | 0 | 5 |
| Ekipman Hırsızlığı | Hırsızlık | Hırsızlık | / | / | / | 4 | 1 |
| Besin Eksikliği | Ulaşım | Besin | Hırsızlık | / | / | 1 | 4 |
| Sağlık Hiz. Yetersizliği | Ulaşım | Sağlık | Hırsızlık | Sağlık | / | 2 | 3 |

Şekil 5. Erkeklerle göre tarım sorunları (Jones, 1996)

1.3.4.8. Pay Grafikleri

Konuların çeşitliliğinin karşılaştırmalı olarak analizlerinin yapılması ve anlaşılmasıdır. Bu grafikler diyagramatik bir şekil içinde bilgi ve tartışmalar hakkındaki oranları üretebilirler. Nüfus, toprak kullanım türleri veya gelir gibi konuların oransal anlatımı Katılımcı Kırsal Yaklaşım'da geniş bir uygulama alanına sahiptirler. Çoklu pay grafikleri kullanılarak bir karşılaştırma analizi yapılabilir. Temel yöntem bütün durumlar içinde aynıdır. Tartışılan konular, pasta veya daire bölümlerine ayrılır. Yani sonuç ürün bölünmüş dairelerdir. Pay grafiklerinde en basit yöntem 100'e bölünmüş parçaları kullanmak ve bu 100 parçayı kullanmaktır. Pay grafiklerinin uygulama alanları ve konuları; geçim analizleri, ekonomik tüketimler, toprak sahipliği, toprak kullanım kararları, eğitim seviyesi ve okuryazarlık, ulaşım, farklı ürün ve sebzeler için tarımsal alanlardır (Jones, 1996).

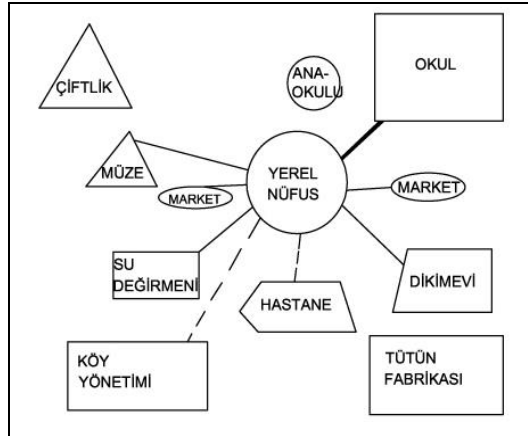


Şekil 6. Harcamalara göre pay grafikleri (Jones, 1996)

1.3.4.9. Venn Diyagramı

Bu diyagram özellikle grupların veya kuruluşların gücü, etkisi, önemi arasındaki ilişkileri keşfetmede kullanışlı bir yöntemdir (URL-12, 2012). Venn şemaları toplulukların, var olan kurumların ve yapıların arasında doğal ilişkileri ve çalışma alanının mevcut resmi ve resmi olmayan kurumlarını anlamaya yardımcı olmak için çizilir. Topluluğun ilişkili neden ve etkilerini değerlendirmede, ihtiyaçlarını analiz etmede ve tanımlamada yol gösterir (Ncapai, 2005).

Her bir kurumun Venn diyagramı genelde bir daire ile gösterilir. Dairenin boyutu, merkezden uzaklığı veya merkez grupla çakışma derecesi, kurumun gücünü ve önemini temsil eder (Jones, 1996).



Şekil 7. Yereldeki kurumların gösterimi (Jones, 1996)

Tekniğin bazı konuları; yerel olanaklar ve altyapı, kurumsal ve bireysel destek sistemleri, kadınlar için kurumların ürettiği gelir, birey ve toplum kurumları, hibe sistemleri, problemlerin algılanması ve kurumların uygulaması, problemlerin önemi ve birbiri ile ilişkileridir.

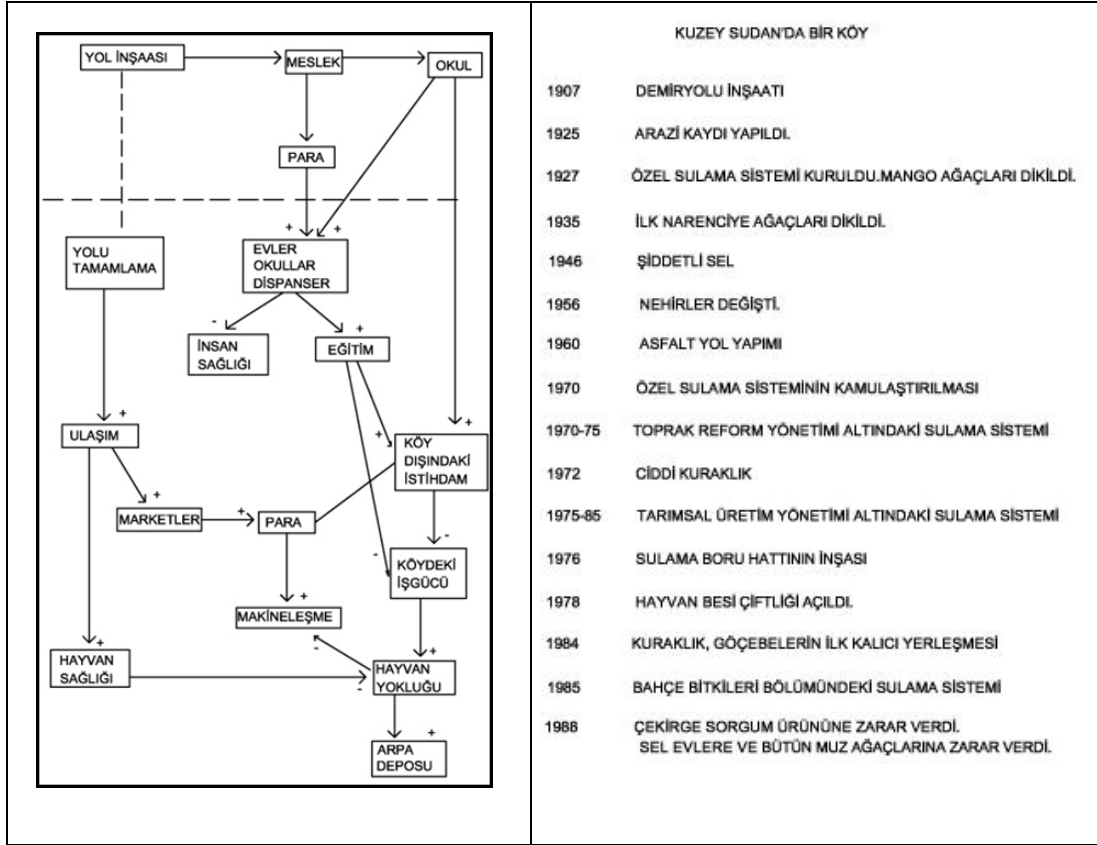
1.3.4.10. İş ve Akış Diyagramları

Kaynakların akışını, ilişkilerini, neden-sonuçlarını ve konuların geniş aralıklarda sistematik analizini içerir. Ağ diyagramları farklı gruplar, bireyler veya konular arasındaki ilişkileri tartışmak için bir temel olarak hareket edebilir. Olağan ve bugünkü durumlar, kısıtlar, problemler ve fırsatlar tartışılabilir. Bu diyagramlar özel problemleri ve buluşları etkileyebilirler. Bu yöntemde sınırlayıcı veya çok detaylandırılmış özel konulardan birini seçerek karşılaştırma analizlerini yapmak mümkündür. Birçok durumun niteliğini, yönünü, iletişimini gösteren bilgiler çizgiler ile temsil edilir ve bağlantıların farklı türleri ise semboller ile gösterilir. Hane halkı ve çiftlik sistemleri, kaynak akışı, gelir ve harcamalar, tarım-üretim sistemleri, yeni ürün değişikliklerinin etkileri, nehir kirliliklerinin nedensel diyagramları, sağlık-hastalık gibi birçok konunun neden ve etkileri başlıca konu ve uygulama alanlarıdır (Şekil 8) (Jones, 1996).

1.3.4.11. Zaman Çizgeleri

Bu tür takvim ve zaman çizgeleri gibi zaman görselleştirme araçları değişiklikleri, tarihleri ve süreci izlemek ve rutinleri analiz etmek için kullanılır (URL-12, 2014). Zaman çizgeleri genel konuları ve özel aktiviteleri, aktivitelerin periyotlarını ve aşamalarını açıklayabilir. Bu teknik; nedenleri, sonuçları ve bir tarihsel bağlamda varsayılan konuları tartışmayı sağlar. Bu teknikte tarihlere kesin olarak ihtiyaç duyulmaz, olayların kronolojik bir sıra içerisinde yer alması yeterlidir (Şekil 8) (Jones, 1996). Burada önemli olan farklı algılara sahip farklı grupların dâhil edilmesidir. Basit olaylı zaman çizgeleri problem üzerinde odaklanmada, sosyal ve teknolojik yeniliklerde veya geçmişteki başarılı eylemler veya işbirliklerinde kullanılır (Cavestro, 2003).

Uygulama alanları ise; köy tarihleri, iklim değişiklikleri, kuraklığın zamanlaması, ürün ve hasatlar, stok sayıları ve balıkçılık aktiviteleri gibi konulardır.



Şekil 8. İş akış diyagramı ve Kuzey Sudan'da bir zaman çizelgesi (Jones, 1996)

1.3.4.12. Problem Ağaçları

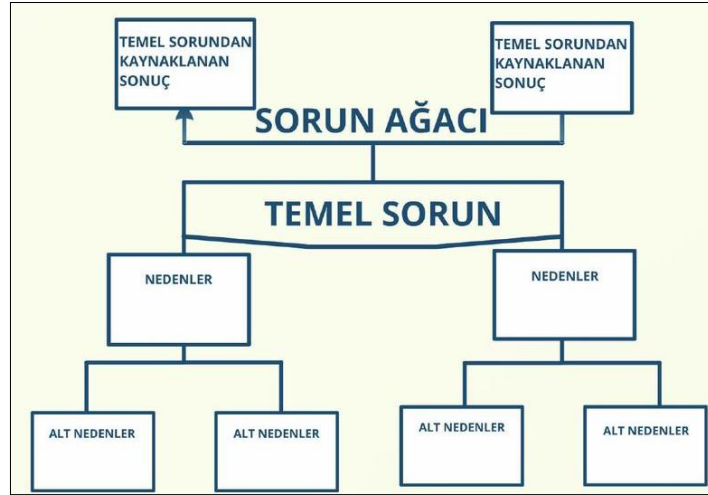
Sorun ağaçları çekirdek problemlerle bağlantılı olan ilişkileri etkiler ve nedenleri çeşitli düzeylerde açıklar. Bu süreç, grup tarafından tanımlanan kısıtlar arasından ilişkilerin haritalanmasında bütün katılımcılar hem fikir olana kadar tartışılır (FAO, 2014).

Temel problemleri, problemin nedenlerini ve bu nedenlerin sırasını tanımlar.

Problem ağaçları projenin gerekçelerini açıklamak ve yüzeye çıkarımı başlatmak için iyi bir yoldur. Projeyi doğrudan geliştirecek, ekonomik, çevresel, sosyal durumları ele alan problemler ile bağlantı kurar (URL-13, 2014).

Problem ağaçlarının gövdesi problemi, kökleri problemin nedenlerini, yaprak ve dallar problemin etkilerini temsil eder. Bu teknik (Shillingford, 2006);

- Problemlerin gerçek nedenlerini tanımlar.
- Paydaş anlayışını ve fikir birliğini kurar.
- Var olan kısıtları tanımlar.
- Problemin boyutunu açıklar.



Şekil 9. Problem ağacı örneği (URL-14, 2014)

1.3.4.13. Genel Değerlendirme

Yukarıda bahsedilen; katılımcı kırsal değerlendirmenin uygulayıcıları tarafından geliştirilen görsel araçlar çok önemlidir ve süreç için bir strüktür sağlar. Bunlar haritaları, takvimleri, matrisleri, akışları, ağaçları ve diğer diyagramları içerir. Fakat tiyatro, rol yapma, şarkı, dans ve fotoğraf gibi birçok yeni katılımcı teknikler de süreçlerde kullanılır. Kişinin kendini tartıştığı vücut haritaları, sorunların neden ve sonuçlarının üzerinde tartışıldığı ağaçlar, görsel iletişimin en temel formu olan vücut dili (hareketler ve duruş), fotoğraflar, posterler ve logolar, TV ve videolar gelişen yeni tekniklerden bazılarıdır (URL-12, 2012).

Tablo 20’de katılımcı süreçlerde en sık kullanılan teknikler bazı temel başlıklar altında özetlenmiştir. Ayrıca katılımcı süreçte kullanılan metotların her biri için; katılım seviyeleri, gelişim aşamaları ve kullanılacak katılımcı araçları Tablo 21-22’de gösterilmiştir.

Tablo 20. Katılımcı tekniklerin özeti (Jones, 1996'dan yararlanılarak hazırlanmıştır)

| | KATILIMCILAR | ZAMANLAMA | MATERYALLER | GÜÇLÜ YÖNLER | ZAYIF YÖNLER |
|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| GÜNLÜK PROGRAMLAR | Bireysel veya az sayıdaki kadın grupları | Başlangıç çalışması | * Kâğıt ve kalemler, * Çubuk, tebeşir, taşlar, * Fındıklar ve fasulyeler | * Basit * Güçlü * Çok yönlü * Kolay | Rutin |
| TARİHSEL KESİTLER | Yaşlı insanlar(farklı kadın ve erkek gruplarıyla) | - | * Kalem, kâğıt, * Çubuk ve tebeşir | * Yararlı * Daha fazla ve güçlü bilgi | Başlangıç noktasının gerçek kesit olup olmaması belirsizliği |
| GEÇİNME ANALİZLERİ | - | Haritalama ve refah sıralamalarından sonra yapılır. | - | * Konuları geniş yelpazede araştırmaya izin vermesi | Spesifik konular için bir araç olmaması |
| HARİTALAMA | 50 kişilik gruplar olabileceği gibi 300 kişilik gruplar da olabilir. | Bireysel çalışmalar 1-2 saatlik bir zaman alırken, detaylandırılmış bazı analizler 5-6 saat sürebilir. | * Kâğıt tahtası, renkli kalemler, geniş rulo kâğıtlar, gazeteler, yapışkan kâğıt, * Un, kül veya talaş gibi renkli ve toz boyalar, * Yaprak, toprak ve yün parçaları | * İlginç, yaratıcı, eğlencelidir. * Konuların gözden kaçmasını veya göz ardı edilmesini önler. * Devam analizi için önemlidir. | * Görsel bir araç olduğu için başlamada zorludur. * Güvenlik ve mülkiyet gibi konularda hassastır. |
| MATRİSLER, SIRALAMALAR, SKORLAMALAR | Büyük gruplar ile çalışmalıdır. | Her aşamada kullanılır. | * Tohumlar, fındık, taş, tahıl ve fasulye | * Kolay anlaşılır. * Tartışma için uyarıcıdır. | Farklı kriterlerin önemi açıkça anlatılmadığında gözden kaçırılabilir. |
| İŞ VE AKIŞ DİYAGRAMLARI | Gruplar ile çalışılmalı (bireysel ve hane halkı konuları hariç) | Sıralama, haritalama, Venn diyagramlarından sonra kullanılmalıdır. | Kâğıt, zemin, tebeşir (çabuk değişebilen materyaller) | * En üst seviyede detayı elde eder, * Bilginin zenginliğini gösterir, * Dış ve iç faktörler arasındaki bağlantıları gösterir. | Bazı durumlarda karmaşık olarak görülebilir. |
| İKİLİ SIRALAMA | En iyi çalışma geniş kapsamlı başlıkları ve geniş grup çalışmalarını gerektirir. | * Haritalama tekniklerini takip eder. * Başlangıç çalışması değildir. | - | * Tartışmayı daima canlandırır. * Detaylandırılmış bilgi ve anlam sağlar. | Bazı durumlarda katılımcılar tarafından sıkıcı bulunabilir. |

Tablo 20'nin devamı

| | KATILIMCILAR | ZAMANLAMA | MATERYALLER | GÜÇLÜ YÖNLER | ZAYIF YÖNLER |
|---------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| PAY GRAFİKLERİ | Heterojen gruplar | Sosyal haritalar, arazi kullanım haritaları ve refah sıralaması çalışmalarından sonra yapılır. | * Kâğıt * Tebeşir * Sopa | * Tartışma için iyi * Açık ve görsel karşılaştırmalar sunar * Hesaplamanın zor olduğu durumlarda kullanılır | * Yapılandırma esnasında ve sonrasında fikir değiştirme zorluğu, * Küçük detayların kaybolması |
| ZAMAN ÇİZELGELERİ | En uygunu 10 kişiden az ve karışmış cinsiyet grupları | Başlangıç analizidir. | - | * Basit * Tek yönlü | - |
| VENN DİYAGRAMI | Grup halinde çalışılmalıdır.(bireysel konular ve hane halkı durumları hariç) | Refah sıralaması, matrisler, sosyal haritalardan sonra kullanılır. | * Zemin * Kâğıt * Dairesel objeler * Tebeşir | - | Konsepti yakalamadaki zorluklar |
| REFAH SIRALAMASI | Anahtar kişilerin küçük ve homojen grupları | Sosyal haritalardan ve ikili sıralamadan sonra yapılmalıdır. | * Kartlar * Kalemler * Semboller | * Basit bir yöntem, * Zengin vurgu | * Kentsel alanda dezavantajlı, * Çok fazla ismin olduğu durumda süreç anlamsız |
| PROBLEM AĞAÇLARI | Homojen ve küçük gruplar (7-8 kişi) | Haritalamadan sonra kullanılan bu teknik karar verme sürecinden önce yapılmalıdır. | * Renkli kartlar * Kalemler | * Konunun temel nedenlerini ve sonuçlarını görme * Detayları görebilme | |
| KAYNAK/VARLIK HARİTALAMA | Homojen ve küçük gruplar (7-8 kişi) | Başlangıç çalışmalarındandır. | Uydu fotoğrafları, kalemler, eskizler, kâğıt tahtası, renkli kalemler, geniş rulo kâğıtlar, gazeteler, yapışkan kâğıt | İlginç, yaratıcı, eğlenceli Konuların gözden kaçmasını veya göz ardı edilmesini önler. | Kaynakların dile getirilmesindeki endişe |

Tablo 22. Araçların katılım düzeyleri, gelişme aşamaları ve iletişim türü (VSO, 2004)

| ARAÇLAR | KATILIMCI DÜZEYİ | | | | | GELİŞİM SÜRECİNİN AŞAMALARI | | | | İLETİŞİM TÜRLERİ | | |
|----------------------------------|------------------|------------|------------------------|-------------------------|---------------------|-----------------------------|------------|---------|------------------|------------------|-------|--------|
| | 1-Bilgilendirme | 2-Danışman | 3-Birlikte Karar Verme | 4-Birlikte Hareket Etme | 5-Eylemi Destekleme | 1-Analiz | 2-Planlama | 3-Yapma | 4-Gözden Geçirme | Görsel | Sözlü | Yazılı |
| Kartlar Üzerinde Cevaplar | | | | | | | | | | ** | * | *** |
| Sığınak | | | | | | | | | | ** | **** | |
| Köprü Modeli | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| Otopark | | | | | | | | | | *** | *** | |
| Toplum Durum Çalışmaları | | | | | | | | | | | **** | ** |
| Toplum Finans Hesapları | | | | | | | | | | *** | | *** |
| Çizim ve Tartışma | | | | | | | | | | *** | *** | |
| Eşitlik Ağacı | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| Uzmanlık Piyasası | | | | | | | | | | * | **** | * |
| Balık Kılıçığı Diyagramı | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| 5 Soru | | | | | | | | | | * | **** | * |
| Akış Şemaları ve Bandı | | | | | | | | | | ** | **** | * |
| Odak Grup Tartışmaları | | | | | | | | | | * | **** | * |
| Kuvvet Alanı Analizi | | | | | | | | | | * | **** | * |
| Forum Tiyatrosu | | | | | | | | | | *** | *** | |
| Cinsiyet/Çeşitlilik Analizi | | | | | | | | | | * | **** | * |
| Grup Yönetmeninin Teyp Kaydı | | | | | | | | | | | ***** | |
| Grup Yönetmeninin Videoları | | | | | | | | | | *** | *** | |
| Grup Yönet. Görsel Resimleri | | | | | | | | | | *** | ** | |
| Rehber Tarafından Görselleştirme | | | | | | | | | | **** | ** | |
| Görüntü Tiyatrosu | | | | | | | | | | **** | ** | |
| Etki Değerlendirmesi | | | | | | | | | | * | *** | * |
| Yerel Çözümler | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| Haritalar ve Haritalama | | | | | | | | | | *** | * | * |
| Matrisler | | | | | | | | | | * | **** | * |
| Açık Uçlu Hikayeler | | | | | | | | | | | **** | * |
| Katılımcı Sunumları | | | | | | | | | | *** | ** | * |
| İnsanların Kendi Rekorları | | | | | | | | | | *** | | *** |
| Resim Hikayeleri | | | | | | | | | | **** | * | * |
| Problem Ağacı | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| Kukla Tiyatrosu | | | | | | | | | | *** | *** | |
| Sıralama, Sınıflama | | | | | | | | | | *** | ** | * |

Tablo 22'nin devamı

| ARAÇLAR | KATILIMCI DÜZEYİ | | | | | GELİŞİM SÜRECİNİN AŞAMALARI | | | | İLETİŞİM TÜRLERİ | | |
|---------------------------------|------------------|------------|------------------------|-------------------------|----------------|-----------------------------|------------|---------|------------------|------------------|-------|--------|
| | 1-Bilgilendirme | 2-Danışman | 3-Birlikte Karar Verme | 4-Birlikte Hareket Etme | 5-Destek Eylem | 1-Analiz | 2-Planlama | 3-Yapma | 4-Gözden Geçirme | Görsel | Sözlü | Yazılı |
| İlişki Dizeleri | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| Mevsimsel Takvimler | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| Yarı-Yapılandırılmış Görüşmeler | | | | | | | | | | | *** | ** |
| Sosyal Normlar | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| Paydaş Analizi | | | | | | | | | | *** | *** | * |
| Paydaş Haritası/Venn Şeması | | | | | | | | | | *** | ** | * |
| SWOT Analizi | | | | | | | | | | * | **** | * |
| On Tohum Tekniği | | | | | | | | | | * | **** | * |
| Düşünce Yağmuru | | | | | | | | | | * | **** | * |
| Zaman Çizelgesi | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| Köy Yürüyüşleri (Transekt) | | | | | | | | | | * | ***** | |
| 24 Saat Analizi | | | | | | | | | | ** | *** | * |
| Evet, Fakat... | | | | | | | | | | * | ***** | |

Mekânsal, zamansal, sosyal verilerin elde edildiği analiz ve planlama süreçlerinde sıklıkla kullanılmakla birlikte gözden geçirme süreçlerinde de kullanılan birçok teknik vardır. Farklı düzeylerde katılımı amaçlayan bu teknikler görsel, yazılı ve sözlü olarak gruplanır. Çalışılan toplumun sosyal yapısına, gelişmişlik düzeyine göre kullanılan teknikler farklı iletişim türlerini içerir ve çalışmanın amacına göre belirlenebilir. Katılımcı teknikler; başarılması hedeflenen katılım düzeyi, gelişme süreci aşaması ve iletişim türüne göre Tablo 22'de gösterilmiştir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Katılımcı planlama süreçleri; yerel halkın katılımını gerektiren ve projeyi daha amaçlı hale getiren topluluk tabanlı projeler için geçerlidir (Thomas ve Bendapudi, 2014). Planlama, tasarım ve uygulama aşamalarında topluluğun katılımını ele alan eylem planları da katılımcı süreçleri temel alır. Bu çalışmada;

- Kentsel Eylem Planı
- Köy Eylem Planı
- Katılımcı Kırsal Değerlendirme
- Katılımcı Öğrenme ve Eylem
- Katılımcı Etki Yol Analizi
- Katılımcı Planlama ve Eylem

süreçleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu bağlamda hem hazırlanan eylem planları, hem de katılımcı planlama süreçleri incelendiğinde, sürecin temel olarak; veri toplama, ihtiyaçların tanımlanması, planlama, uygulama ve değerlendirmeyi içerdiği görülmüştür. Gerek kırsal alanda gerekse kentsel alanda yapılacak olan eylem planı oluşturma sürecinde kullanılacak olan katılımcı metod ve teknikler çalışmanın yapılacağı topluma ve sağlanması öngörülen katılım düzeyine bağlı olarak belirlenmiş ve atölye boyunca revize edilerek değerlendirilmiştir.

Kırsal eylem planlarının hazırlanması süreci, detaylı bir alan çalışmasının ardından başlamaktadır. Yapılan ön çalışmaların ardından genel hatları ile veri toplama ve problemlerin belirlenmesi aşaması gelmektedir. Bu aşamada, fırsat ve problemlerin sıralandığı çalışmalar olduğu gibi sadece sorun odaklı olanlar da vardır. Bazı katılımcı çalışmalar planın uygulaması ile sona ererken, bazıları ise izleme ve değerlendirme aşamasını da süreçte tanımlamaktadır. Süreçlerde belirtilen başlıkların sıralamasında değişiklikler olsa da, önemli olan konu çalışılan alanın ve yaşayanların görüşlerinin alınarak sürece dâhil edildiği, ortak akli ve çözümü üreterek eyleme geçmek olmalıdır.

Genel anlamda yerel halkın ihtiyaçlarını tanımlamada kullanılan ve onların eylem için harekete geçmesini sağlayan planı üretim süreci, Tablo 23'te özetlenmiş, aynı amaçlar için kullanılan aşamalar aynı renklerle tanımlanarak daha okunaklı hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Tablo 23. Eylem planı ve katılımcı planlama süreçleri

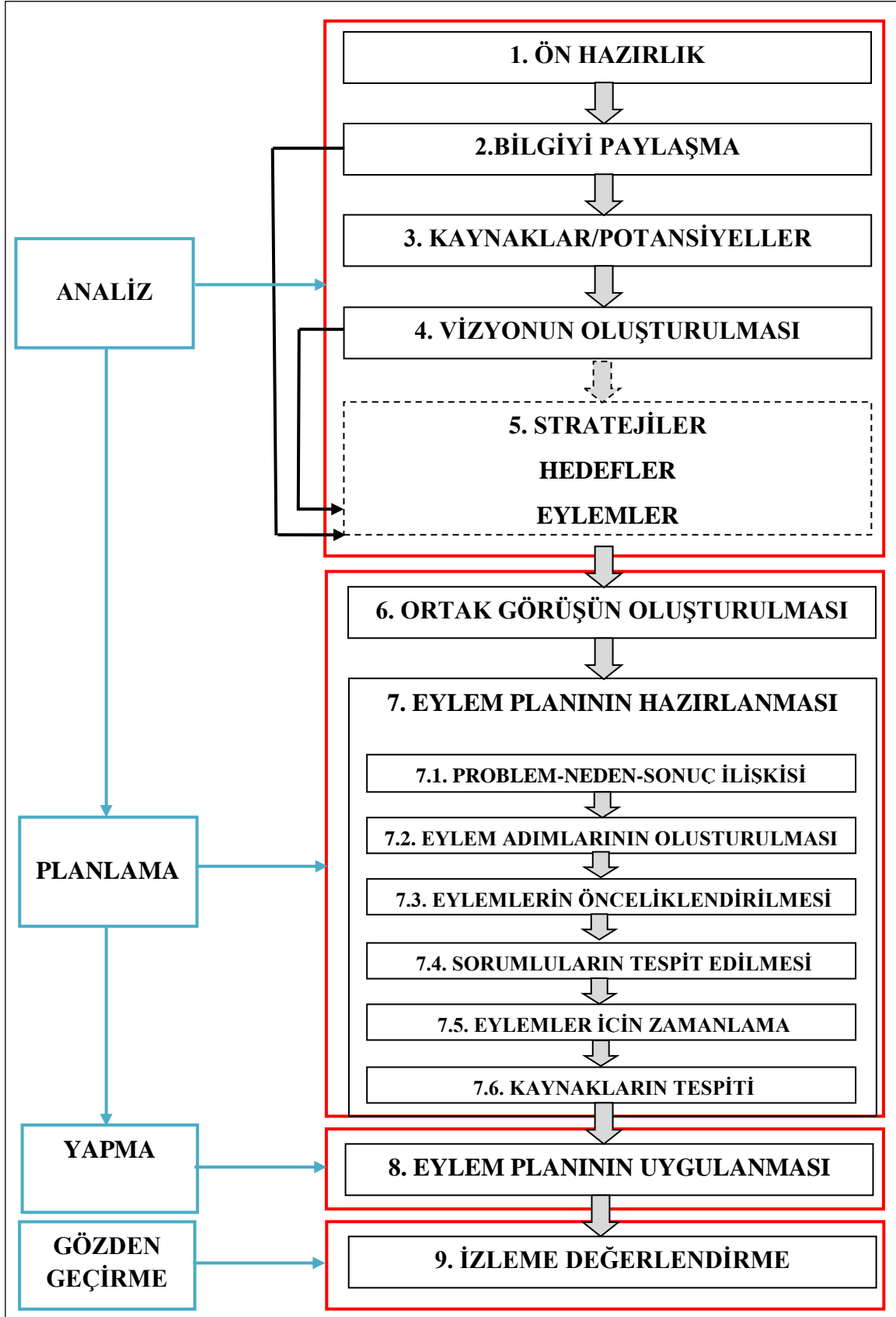
| KENT EYLEM PLANI SÜRECİ | | KÖY EYLEM PLANI SÜRECİ | KATILIMCI KIRSAL DEĞERLENDİRME SÜRECİ | KATILIMCI ÖĞRENME VE EYLEM SÜRECİ | KATILIMCI ETKİ YOL ANALİZ SÜRECİ (PIPA) | KATILIMCI PLANLAMA VE EYLEM SÜRECİ |
|------------------------------|-----------|-----------------------------|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------------|------------------------------------|
| Ön Çalışmalar | | 1. Ön Çalışmalar | 1. Yer Seçimi | 1. Takımının Oluşumu ve Topluluğun Seçimi | 1- Problem Ağacı Çizme | 1. Katılımcıları Hazırlama |
| 1. Problemler | Fırsatlar | 2. Planı ,Yapma | 2. Ön Ziyaretler | 2. Alan Hazırlıkları ve Takımın Eğitimi | 2-Proje Çıktılarını Elde Etme | 2. Bilgiyi Paylaşma |
| 2. Hedefler ve Öncelikler | | 3. Uygulama | 3. Veri Toplama | 3.Ön Alan Çalışması | 3. Vizyon Yaratma | 3. Kaynakları Tanımlama |
| 3. Seçenekler ve Değiş-Tokuş | | 4. İzleme ve Gözden Geçirme | 4. Veri Sentezi ve Analizi | 4. Veri Toplama | 4. Akış Haritaları Çizme | 4. Geleceği Düşünme |
| 4. Kaynaklar ve Kısıtlar | | | 5. Problem Sıralama | 5. Veri Sentezi ve Çözümleri | 5. Çıktıların Mantıksal Bir Modelini Geliştirme | 5. Gerekenleri Analiz Etme |
| 5. Proje Ekibi ve Görevleri | | | 6. Fırsatları Sıralama | 6. Problemlerin Sıralanması ve Çözümler | 6- İzleme ve Değerlendirme | 6. Ortak Görüşü İnşa Etme |
| 6. Uygulama | İzleme | | 7. Köy Kaynak Yönetim Planı Benimseme | 7. Sonuçların Sunumu | | 7. Bir Eylem Planı Yaratma |
| | | | | 8. Bir Topluluk Eylem Planının Gelişimi | | 8. Planı Uygulama |
| | | | 9. Atölyelerin İzlenmesi ve Eylem Planının Değerlendirilmesi | | | |
| | | | | 10. Katılımcı İzleme ve Değerlendirme | | |

2.1. Öneri Kırsal Yerleşme Eylem Planı Süreci

İncelenen eylem planları ve katılımcı süreçler dikkate alınarak; tez çalışmasında yeni bir kırsal yerleşme eylem planı süreci tasarlanmıştır. Yerel bilgileri analiz etme, kaynakları belirleme ve eylemi hayata geçirmede sistematik ve izlenebilir bir sürece ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle süreç, aşamaların ve kullanılacak tekniklerin belirtildiği dokuz adımlı bir süreç oluşturulmuştur.

Belirlenen bu adımlar planlama sürecinin temel adımları olan “analiz, planlama, yapma ve gözden geçirme ile de ilişkilendirilmiştir. Alan hakkında bilgilerin toplandığı, yerelin gerçeklerinin (kaynaklar-problemler) ve gelecek hakkındaki düşüncelerin öğrenildiği "analiz" aşaması ön hazırlık adımı ile başlayıp, ihtiyaçların belirlenmesi ile son bulur. "Planlama" aşaması; yerelin önceliklerinin belirlendiği ortak görüş ve eylem planının hazırlandığı adımları kapsar. Planının hayata geçirildiği sürecin sekizinci adımı "yapma" ve planının değerlendirildiği, geri görüşlerin yapıldığı son adım ise "gözden geçirme" aşamasını oluşturur (Şekil 10). Süreç; aynı zamanda analiz, planlama, yapma ve gözden geçirme gibi genel eylem planı aşamaları ile de ilişkilendirilerek kırsal yerleşme eylem planı sürecinin adımları detaylı olarak tanımlanmıştır.

Bu çalışmada hazırlanan eylem planı süreci; yapısal planı takip edebilecek veya tek başına uygulanabilecek şekilde iki seçenekli olarak tasarlanmıştır. Bütün planlama çalışmalarında olması gerektiği gibi başarılı bir eylem planı sürecinde de detaylı bir analiz çalışması gerekmektedir. Analiz aşamasının ilk dört adımı olan ön hazırlık-bilgi paylaşma-kaynaklar/potansiyeller-vizyon oluşturma aşamaları yapısal plan ve eylem planı için ortak olarak oluşturulmuştur. Yapısal plandan ayrı olarak yürütülebilecek eylem planı süreçlerinde vizyonun belirlenmesinin ardından ortak görüşün oluşturulması aşamasına geçilerek problem çözmeye odaklanan bir süreç izlenebilir. Süreç şemasında söz konusu aşamanın kullanmayacağı kesik çizgiyle ifade edilerek anlatılmıştır. Yapısal planın uygulama aracını oluşturan eylem planları için “stratejiler/hedefler/eylemler” adımı süreç açısından önem taşır. Bu aşamada tanımlanan her bir eylem için bir eylem planı hazırlanabilir. Böylelikle, yerleşmenin vizyonuna, stratejilerine ve hedeflerine doğrudan hizmet eden potansiyel odaklı bir eylem planı üretilmiş olur.



Şekil 10. Öneri kırsal yerleşme eylem planı süreci

2.1.1. Analiz Aşaması

Süreçte çalışılacak alanın hassasiyeti düşünülerek kapsamlı bir analiz aşaması oluşturulmuştur. Yerel özelliklerin ve yaşayanların göz ardı edildiği bir sürecin aksine arazi çalışması ile başlayan süreçten itibaren yerel halkın ve alanın gözlemlenip, yaşayanların dâhil edildiği, uzun ama etkili olması düşünülen bir süreç tasarlanmıştır. Bu aşamanın alanı tanıma, yaşayanların güvenini kazanma, doğru ve temel sorun/potansiyelleri ortaya çıkarma da önemli olduğu bir gerçektir.

Ön hazırlık aşaması; basit olarak görülen bu süreç aslında çalışmanın en önemli adımını oluşturmaktadır. Arazi çalışmalarının sürdürüldüğü bu aşamada gönüllü, yetenekli, grup çalışmasına yatkın, köy hakkında konuşmaya istekli bireylerin belirlenmesi de mümkündür. Sürecin nasıl yürütüleceğinin anlatıldığı, katılımcı toplantıların atölye süreçlerinin hazırlandığı aşamadır. Çalışma ekibi ile yerel halkın karşılaştığı bu aşama; karşılıklı güven duygusunun oluşması ve inancın inşası açısından gereklidir. Yaşayanlardan görüşlerinin alındığı bu aşamada anketlerden, yarı yapılandırılmış görüşmelerden, öneri kutularından yararlanılabilir.

Bilgiyi paylaşma; katılımcı atölye süreçlerinin ilk adımı olan süreçte davet edilen ve belirlenen katılımcıların birbirleri ve çalışma ekibi ile fikir alışverişinde bulunduğu bu aşamada topluluk ruhunun oluşturulması amaçlanmıştır. Kişinin toplum içinde rahatlıkla görüşlerini söylemesinin gerekli ve değerli olduğunu hissetmesi önemlidir. Bu aşamada uygulanan teknikler ile katılımcıların öncelikle kendileri, sonra da topluluk hakkında bilgi vermeleri ile hazırlanacak eylem planının temelini/konusunun oluşturulması beklenir.

Buz kırıcılar olarak tanımlanan, toplumla iletişimi güçlendiren ve topluluk hakkında bilgi almayı sağlayan bazı teknikler de bu aşamada kullanılabilir. Çeşitli konularda üretilebilecek haritalar, insanların günlük ve mevsimsel rutinlerini anlatan takvimler, köyün geçmişten bugüne değişimini gösteren zaman çizelgeleri, anketler ve diyaloglar bu tekniklere örnektir. Topluluğun yapısına ve geçmişine göre tekniklerin belirlenmesi gerekliliği süreç içerisinde unutulmaması gereken bir diğer konudur. Görselleştirmenin katılımcıların konuşma eğiliminde olmadığı durumlarda yararlı olabileceği ya da rahat toplumlarda diyalogların zamanın etkin kullanımı açısından önemli olduğu çıkarımları, tekniklerin toplumun yapısına göre belirlenmesi gerektiğini göstermektedir (Bölüm 1.3.4.).

Kaynak ve potansiyeller; köyde var olan doğal değerlerin ve insan kaynaklarının tespit edilmesi eylem planı hazırlama sürecinde önemlidir. Var olan kaynaklara göre gerçekçi ve sürdürülebilir bir plan hazırlanmalıdır. Bu nedenle; köyün fiziksel ve doğal kaynaklarının, hizmetlerinin gösterildiği kaynak haritaları, insan kaynaklarının listeleri ve belirlenmesi gereken kurumsal yapıyı gösteren Venn diyagramları, listelemeler bu aşamada sıklıkla kullanılan araçlardır.

Vizyonun oluşturulması; geçmişteki başarıların dikkate alındığı, yaşayanların gelecekte görmek istediği ve ulaşmayı hedefledikleri sonuç hakkında zihindekilerin söylendiği aşamadır. Bu süreçte görselleştirme, zihinsel haritalama, diyaloglar, listeleme araçları kullanılır. Vizyon cümleleri başarılmak istenileni özetlediği için topluluğu cesaretlendirme açısından önemlidir.

Strateji/hedefler/eylemler: yapısal planının eylem planı öncesinde tasarlandığı süreçlerde bir vizyon cümlesi oluşturmak yeterli olmayacaktır. Vizyonu gerçekleştirecek stratejilerin, alt stratejilerin, hedeflerin belirlenmesi gerekir. Bu süreçler alanın sosyal, fiziksel ve ekonomik yönlerinin derinlemesine incelenmesini, kaynakların uzmanlarca tespitini ve sonrasında eylemlerin belirlenmesini gerektirir. Stratejik süreç içerisinde belirlenen problemlerin ardından eylem planı hazırlama sürecine geçilir. Sadece eylem planının hazırlandığı bir köy çalışmasında vizyonun veya amacın belirlenmesinin ardından problemlerin tespiti ile eylem planı hazırlama süreci devam eder. Süreçte yer alan bu adım yapılacak planlama çalışmasının kapsamına göre şekillenir. Bu aşamada kullanılan teknikler; SWOT analizi, matrisler, sıralama ve skorlamalardır.

2.1.2. Planlama Aşaması

Ortak görüşün oluşması; yerel halkın istek, görüş ve problemlerini dile getirdiği ihtiyaçların belirlenmesi süreci ile başlar.. Bu süreçte insanların yaşadıkları gerçek problemler veya problem olarak düşündükleri sorunlar katılımcı toplantılarda tartışılır. Bu aşamadaki en iyi teknik; bütün katılımcıların sıra ile köy için problem olarak gördükleri konuları dile getirdikleri tartışma ortamları ve listeleme yöntemidir.

Problemlerin belirlenmesinin ardından oluşturulan sorunların önceliklendirilmesi önemlidir. Çünkü her katılımcının problem olarak gördüğü konu farklılaşabilir ve öncelikleri değişebilir. Bu noktada öncelik sıralamasına göre bir listeleme yapmanın faydası vardır. Ortak görüşün oluşturulmasında; puanlama veya ikili karşılaştırma gibi

teknikler kullanışlıdır. Topluluğun ve grubun yapısına göre bu tekniklerden biri seçilir. Önceliklendirme sürecinde çatışmaları önlemek amacıyla kullanılan bu tekniklerden ikili karşılaştırma büyük gruplarda ortak fikrin oluşmasında etkili bir yöntemken, küçük gruplarda matrisler ve puanlama tekniğini kullanmak yeterli olabilir.

Eylem planının hazırlanması; ortak görüşün oluşturulması süreci eylem planının oluşmasında önemli ve etkilidir. Bu adım; önceliklere ve problemlere göre daha detaylı çalışmanın yapıldığı aşamadır. Sorumluların, zamanlamaların, materyallerin katılımcılar tarafından tartışıldığı süreç sonucunda ortaya çıkan ürün, toplumun eylem planıdır. Eylem planının hazırlanma sürecinde; problem analiz matrisleri, problem ağaçları, akış diyagramları, odak gruplar kullanılabilir.

2.1.3. Yapma Aşaması

Atölye süreçleri sonucunda belirlenen eylem planının hayata geçirilmesi ya da uygulanması sürecini kapsar. Belirlenen eylem adımlarının tanımlanması ile süreç içerisinde eylem planına destek verecek kurum ve kuruluşlar ile iletişime geçerek eylem planının uygulanmasının sağlanması amaçlanır. Bu aşamada kolaylaştırıcılar artık yardım eden bir rol üstlenir.

2.1.4. Gözden Geçirme Aşaması

Yapılan ve uygulanan eylem adımlarının ne kadarının başarıldığının geri besleme ile dönüp değerlendirildiği bir süreçtir. Bu aşamada yapılanlar, yapılamayanlar ve nedenleri tartışılmalı, gerekli durumlarda uygun adımlara geri dönüşler tanımlanmalıdır.

Eylem planı hazırlama sürecinin yaşanması ile köye ait bir problemin çözümüne yönelik uygulamalı bir öğrenme ortamı yaratılmış olacaktır. Böylelikle, insanların kendi ihtiyaçlarını tanımlayabildiği, dezavantajlı grupların güçlendiği, yerel bilgi sisteminin önemsenip süreçle bütünleştiği, köyün öncelikli sorununa yaşayanların birlikte karar verdiği, çözümünü birlikte ürettiği, aynı zamanda proje ekibi ve yerel insanlar arasında bir öğrenme sürecinin inşa edildiği öngörülmüştür.

Bu öğrenme sürecine katkı sağlayacak ve süreci özetleyen bir kontrol listesinin süreç başında hazırlanması; hem çalışma hem de katılımcı ekibin süreci izleyebilmesi açısından önemlidir (Tablo 24).

Tablo 24. Kontrol listesi

| | |
|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------|
| ÖN HAZIRLIK | Çalışma alanının belirlenmesi |
| | Olası paydaşların belirlenmesi ve görüşmelerin yapılması |
| | Çalışma ekibinin belirlenmesi ve eğitimi |
| | Yerel halkın ve yönetimin bilgilendirilmesi (broşür, yüz yüze görüşme, anket vb.) |
| | Alan hakkında bilgi toplanması |
| | Yeterli sayıda ve gönüllü katılımcıların seçimi/belirlenmesi |
| | Atölye ortamının oluşturulması |
| | Katılımcı grubun oluşturulması |
| | Süreçte gerekecek malzemelerin belirlenmesi ve temin edilmesi |
| ANALİZ | Çalışmanın ve sonuç ürününün yerel halk ile paylaşılması |
| | Topluluk ruhunun oluşturulması |
| | Toplumun sosyal, ekonomik ve fiziksel yapısının analiz edilmesi |
| | Dezavantajlı grupların tespit edilmesi |
| | Toplumun yapısına göre katılımcı tekniklerin seçilmesi |
| | Yerel fırsat ve problemlerin tanımlanması |
| | Herkesin görüşünün alınması |
| | Planın tanıtımı ve yayımını kolaylaştırıcı kayıtların tutulması (fotoğraf, video) |
| | Var olan deneyimlerin gözden geçirilmesi |
| | Yapılan iş/teknik hakkında çalışma grubunun bilgilendirilmesi |
| PLANLAMA | Yerele özgü kaynakların ve problemlerin belirlenmesi |
| | Toplumu cesaretlendirecek vizyonun oluşturulması |
| | Problemlerin önceliklendirilmesi |
| | Eylemin gerekliliğine karar verilmesi |
| | Sorumluları tanımlanması |
| | Zaman çizelgesini oluşturulması |
| | Ortakları dâhil edilmesi |
| YAPMA | Belirlenen eylem adımları için sorumluların harekete geçirilmesi |
| | Potansiyel ortaklar ile iletişime geçilmesi |
| | Fon sağlayıcılarla iletişime geçilmesi |
| | Engellere ya da kısıtlara yönelik alternatifler belirlenmesi |
| GÖZDEN GEÇİRME | Düzenli ve belirli aralıklarla çalışma alanında toplanılması |
| | Topluma geri dönüşlerin raporlanması |
| | Başarının duyurulması/ kutlama |
| | Eylem planının güncellenmesi |

2.2. Çalışma Alanı ve Özellikleri

Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi projesinin “kırsal alan yapısal planı ve eylem planı hazırlama” süreçlerinin aynı yerleşmede gerçekleşmesi çalışma açısından bir olumluluk teşkil etmektedir. Tez kapsamında önerilen eylem planı sürecinin, seçilen örnek bir alanda uygulamasının gerçekleşmesi ve yararlılığının/başarısını sınanması çalışmanın önemli bir aşamasını oluşturmaktadır. Çalışma alanı olarak belirlenen Trabzon ili Akçaabat ilçesi Salacık köyünün çalışma alanı olarak seçilmesinin temel nedenleri aşağıda sıralanmıştır:

- KAMAG 1007-108G173 nolu projede İDA 2.2. Kırsal Alan Tipolojisi başlığında ortaya konulan ulusal düzeyde tanımlanan kırsal sınıfta yer alıyor olması; bu sınıflama nüfus yoğunluğu, yaşlı bağımlılığı, tarımda istihdam eden nüfus oranı ve merkeze (en yakın 50.000 nüfuslu yerleşme) uzaklık kriterleri bağlamında yapılan değerlendirme ile elde edilen kırsallık düzeyi)
- Erişebilirlik olanaklarının yüksek olması,
- Belli bir nüfus potansiyeline sahip olması, büyük nüfus kayıpları yaşamamış olması,
- Yaş gruplarına göre dengeli bir nüfus yapısına sahip olması,
- Eğitimli, girişken, aktif bir nüfus profilini barındırması,
- Halkın örgütlü, birlikte üretmenin heyecanını paylaşmış/paylaşabilir olması,
- Kırsal karakterinin özgün ve yerleşme dokusunun nitelikli olması,
- Ekonomik, sosyal ve mekânsal çeşitlilik sunan,
- Sosyal açıdan katılımcılığa uygunluğu (TÜBİTAK, 2014).

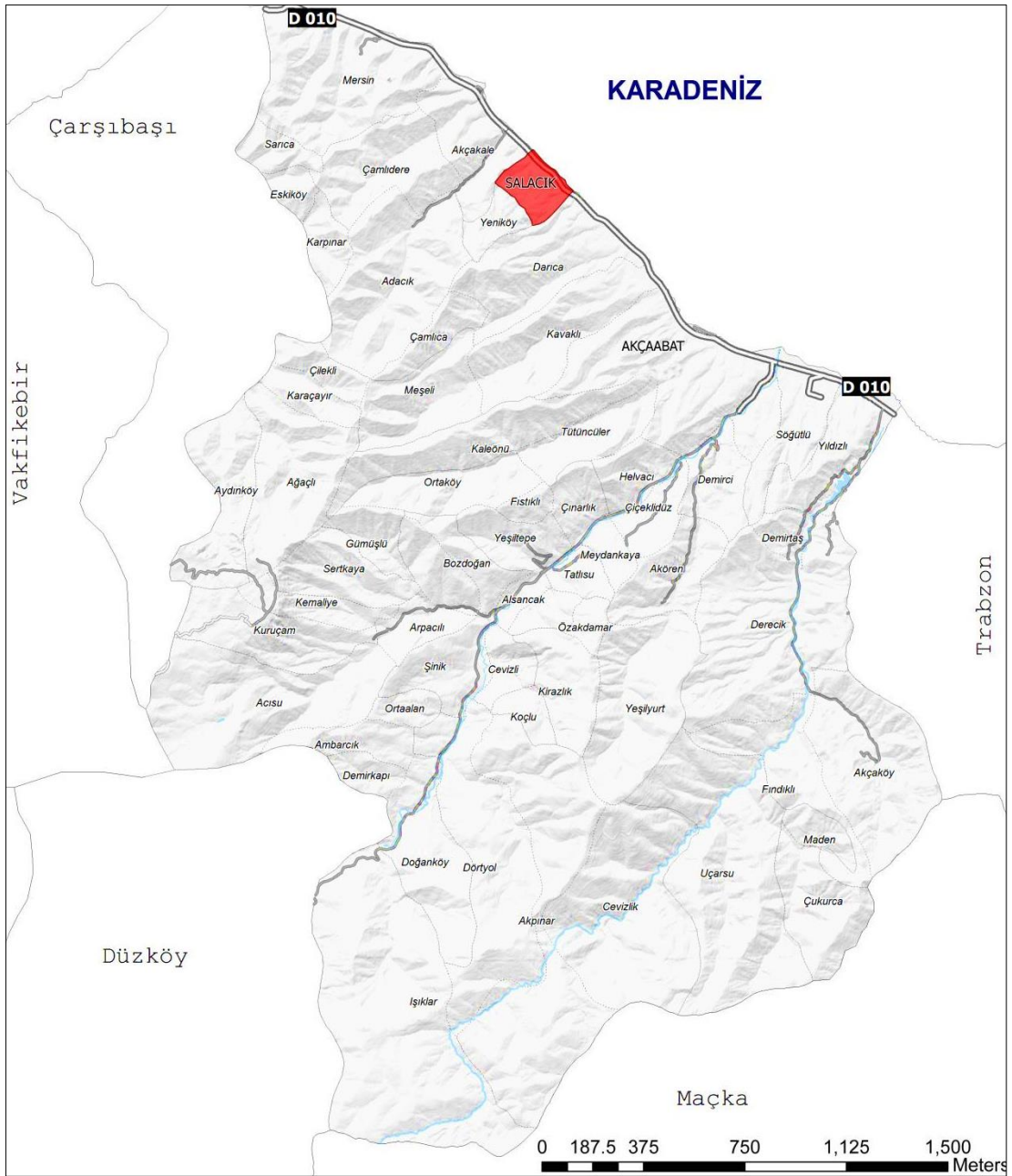
gibi nedenlere bağlı olarak belirlenen 40 kırsal yerleşme arasından seçilmiştir. Çalışmanın örnek bir çalışma olması ve diğer yerleşmeler için de uygulanabilmesi açısından yalnızca kullanılan teknikler ve süreç uygulama bazlı değerlendirilmemiş, daha bütüncül ve kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır.

2.2.1. Çalışma Alanının Konumu ve Tarihçesi

Trabzon ilinin Akçaabat ilçesine bağlı olan Salacık köyü (6360 sayılı Büyükşehir Yasası ile mahalle olmuştur.) Karadeniz sahil yolu kenarında, Akçaabat merkeze 5 km

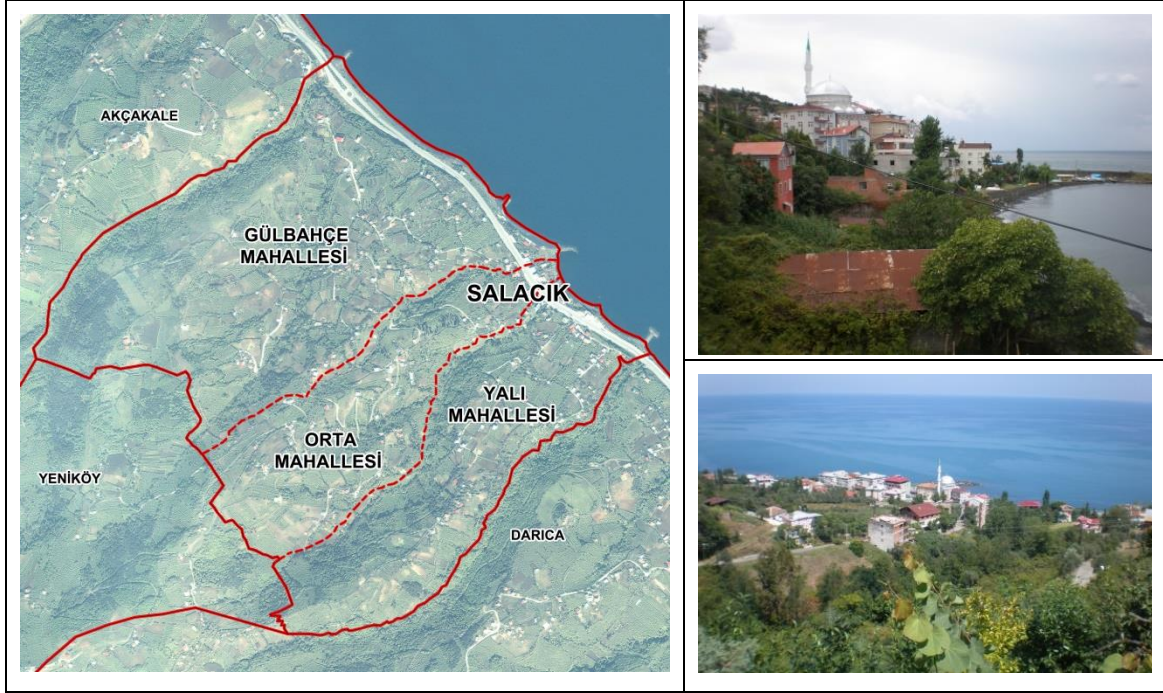
uzaklıkta yer almaktadır. Doğusunda Darıca beldesi, batısında Akçakale beldesi, güneyinde Yeniköy bulunan Salacık'ın kuzeyi Karadeniz ile çevrilidir.

Salacık köyünün 1960 yılından önceki adı Cavana'dır. Köye Salacık adının nereden verildiği kesin olarak bilinmemektedir. Köyün tarihi hakkında yazılı bir belge yoktur. Trabzon'un tarihine paralel bir gelişme göstermektedir. 1955 yılında köyün güney kısmı ayrılarak Yeniköy adında bir köy oluşmuştur (URL-15, 2014).



Şekil 11. Salacık köyünün ilçe içindeki konumu

TÜBİTAK 2014'ten derlenen verilere göre denize 1730 m kıyısı olan Salacık köyünün kara tarafının denizden başlayarak 2 km kadar uzanan engebeli ve giderek yükselen bir arazi yapısı vardır. En yüksek yeri 312 metre olan Salacık köyünde her biri kıydan başlayarak yükselen Gülbahçe, Orta ve Yalı olmak üzere üç mahalle bulunmaktadır (Şekil 12).



Şekil 12. Salacık köyü mahalleleri ve genel görünüm

2.2.2. Nüfus Yapısı

TÜBİTAK raporundan derlenen verilere göre 2013 yılı köy nüfusu 950 kişi ve nüfus yoğunluğu 4.02 kişi/ha olan köyün alanı 2.36 km²'dir. Köy genelinde kadın nüfus oranı %51.1'lik oranla erkek nüfusundan az da olsa yüksektir. Ortalama hane büyüklüğünün 3.39 olduğu köyde yaz ve kış nüfusu değişmektedir. Yaşlı bağımlılık oranı 25.00 iken genç bağımlılık oranı 20.33'tür (Tablo 25) (TÜBİTAK, 2014).

Tablo 25. Salacık köyü nüfus göstergeleri (TÜBİTAK, 2014'ten derlenmiştir)

| NÜFUS DEĞİŞKENLERİ | | | | | | |
|---------------------|----------------------------------|------------------------|------------------------|-----------------------------------|----------------------------------|--------------------------------|
| Nüfus (kişi) (2013) | Nüfus Yoğunluğu (kişi/ha) (2013) | Kadın Oranı (%) (2013) | Erkek Oranı (%) (2013) | Yaşlı Bağımlılık Oranı (%) (2013) | Genç Bağımlılık Oranı (%) (2013) | Ortalama Hane Büyüklüğü (2013) |
| 950 | 4.02 | 51.1 | 49.9 | 25.00 | 20.33 | 3.39 |

2.2.3. Tarım ve Hayvancılık

Kısmen Akdeniz iklimi özelliklerini taşıyan Akçaabat'ta zeytin ve narenciye yetişmektedir. Tütün üretiminin kalkması ile ürün deseni değişmiş ve köy sebze-meyve üretimine yönelmiştir (Şekil 13). Sebzeçiliğin yanı sıra balıkçılık da köyün temel geçim kaynağıdır.



Şekil 13. Salacık köyü tarım alanları

2.2.4. Ekonomik Yapı

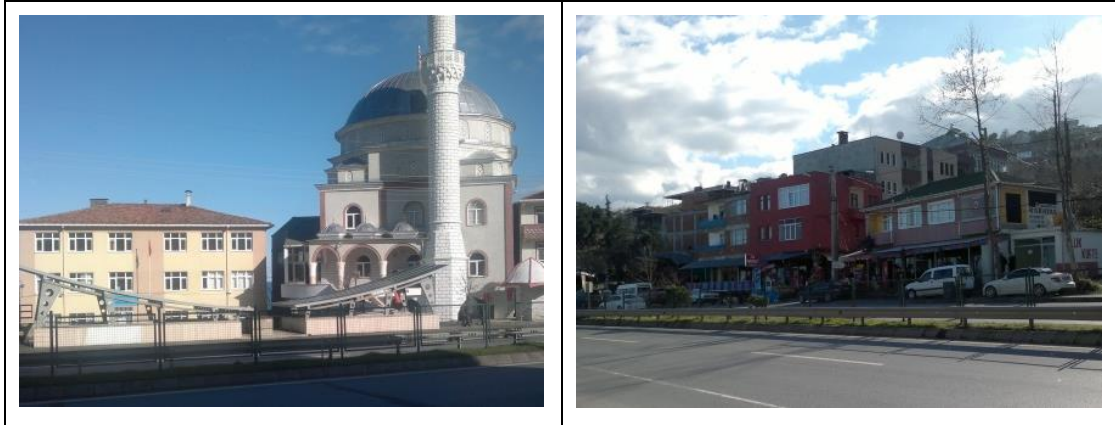
Salacık köyünde yapılan anket çalışmasına göre çalışanların istihdam durumları incelendiğinde %28.0'lik oranla en fazla kişinin “toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler”de çalıştığı, bunu %22.6'lık oranla “ziraat, hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık”ın izlediği görülmektedir. Köyde yaşayanların istihdam yapısı Tablo 26'da gösterilmiştir (TÜBİTAK 2014).

Tablo 26. Salacık köyü istihdam yapısı (TÜBİTAK, 2014'ten derlenmiştir.)

| İSTİHDAM YAPISI | | | | | | |
|---------------------------------------------------|-------------------|---------------------------------|----------------------------------------------------|-----------|-----------------------------------|-----------|
| Ziraat, Hayvancılık, Ormancılık ve Balıkçılık (%) | İmalat Sanayi (%) | Toptan ve Perakende Ticaret (%) | Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler (%) | Diğer (%) | İyi Tanımlanmamış Faaliyetler (%) | İşsiz (%) |
| 22.6 | 9.7 | 15.1 | 28.0 | 17.2 | 7.5 | 10.6 |

2.2.5. Hizmetler

Köy genelinde hizmetler Karadeniz sahil yolu üzerinde konumlanmıştır. Köyde 3 adet cami, faal olmamakla birlikte 1 sağlık evi, 1 ortaokul bulunmaktadır. Ayrıca köyde 2 adet kahvehane, 3 adet bakkal, 1 kooperatif, 1akaryakıt istasyonu, 1 marangoz,1 berber, 1 fırın, 1 lokanta, 1 taksi durağı ve 20 yataklı bir turistik tesis bulunmaktadır.



Şekil 14. Salacık köyündeki hizmetlerin yer seçimi

2.2.6. Altyapı

Salacık'ta su temini ağırlıklı olarak kaynak sularından yapılmaktadır. Köyde içme suyu sistemi bulunmasına karşın, köyün tümü için yeterli kullanımda değildir. Sadece sahil bandında kanalizasyon sistemi bulunmaktadır, diğer alanlarda fosseptik sistem kullanılmaktadır. Evsel katı atıkların belediye tarafından toplandığı köyde PTT acentesi, elektrik, internet ve sabit telefon hattı bulunmaktadır.

3. BULGULAR

Geleneksel eylem planlama süreçleri, katılım yaklaşımları, katılımcı araçların kullanım alanları, çeşitli ülkelerde denenmiş katılım süreçleri, örnek eylem çalışmaları dikkate alınarak bir eylem planı süreci inşa edilmiştir. Salacık köyünde yapılan eylem planlama çalışması oluşturulan süreç kapsamında tartışılmıştır.

1. Ön hazırlık
2. Bilgiyi paylaşma
3. Kaynak ve potansiyellerin tespiti
4. Vizyonun oluşturulması
5. İhtiyaçların belirlenmesi
6. Ortak görüşün oluşturulması
7. Eylem planının hazırlanması (7.1-7.2-7.3-7.4-7.5-7.6)
8. Eylem planının uygulanması
9. İzleme ve değerlendirme

Çalışmanın ilk aşaması olan ön hazırlık gelişme süreçlerinin "analiz" aşamasını anlatır. Atölye çalışmaları ile sürdürülen bilgi paylaşma, kaynak- potansiyellerin tespiti, vizyon oluşturulması "planlama"; ihtiyaçların belirlenmesi, ortak görüşün oluşturulması, eylem planının hazırlanması "yapma" sürecini kapsar. Son aşama olan "gözden geçirmeyi" ise 8. ve 9. adımlar olan eylem planının uygulanması ve izleme-değerlendirme bölümü oluşturmaktadır (Şekil 10).

3.1. Ön Hazırlık Aşaması

İlk olarak köy hakkında bilginin toplandığı arazi çalışması, eylem planının kimler tarafından yapılacağına tespit edilmesi, sürecin nasıl işleyeceğinin anlatıldığı kontrol listesinin oluşturulması, ilk halk toplantısının gerçekleştirilmesi, büro çalışmaları, katılımcı toplantılar öncesindeki atölye ve çalışma ekibinin hazırlanması ön hazırlık aşamasını kapsamaktadır.

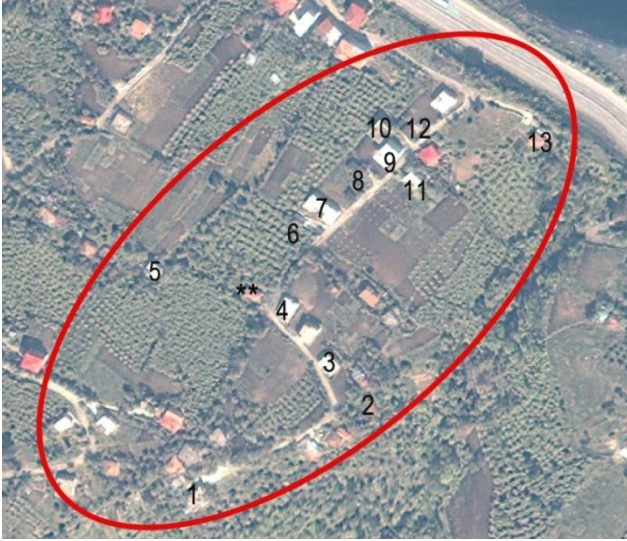
3.1.1. Arazi Çalışması

Köy hakkındaki bilginin alanda toplandığı ve çalışma ekibi ile katılımcıların iletişime geçtiği eylem planı sürecinin ilk adımı olan arazi çalışması aşaması, sürecin başarısı açısından en önemli adımlardan biridir. Bu adımın yeterince önemsenmemesi durumunda sürecin diğer aşamalarında beklenmedik sorunlarla karşılaşmak, sürecin uzamasına ve belki de tamamlanmadan sonuçlanmasına neden olabilir.

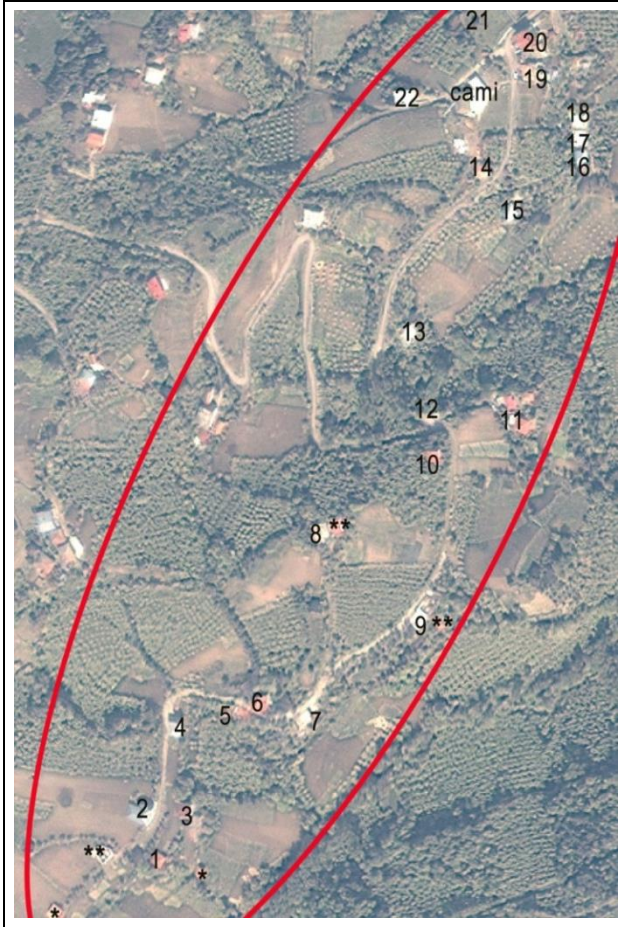
Çalışma alanı olarak belirlenen Salacık köyünde Temmuz 2013'te gerçekleştirilen bir aylık alan çalışmasında köydeki tüm hanelerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır (Ek Tablo 1). Yapılan bu görüşmelerde köyün temel sorunları-olanakları sorulmuş, köyde yaşayanların gündelik hayatları hakkında bilgiler alınmış, çalışma alanında gözlemler yapılmış ve kayıtlar tutulmuştur.

Yapılan bu arazi çalışması ile birlikte hem çalışma ekibi tarafından köyün daha iyi tanınması, hem de köyde yaşayanların çalışacak ekip ve proje hakkında bir ön bilgiye sahip olması, en önemlisi de ekibe güven duyulmasının sağlanması amaçlanmıştır. Literatürde bu aşamada hane halkına yönelik uygulanan anket çalışmalarına sıkça rastlanmıştır. Üç farklı mahallede yapılan görüşmelerde temel sorunlar aynı olmakla birlikte mahalle özelinde karşılaşılan sorunlar, potansiyeller ve gözlemler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir (Tablo 27-28-29 ve Ek Tablo-2).

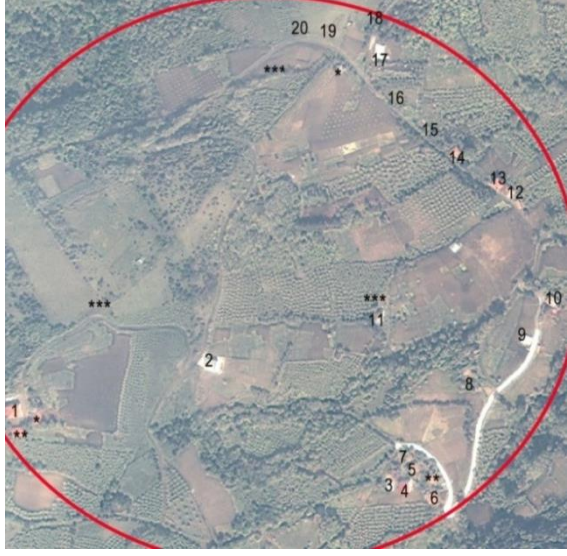


Tablo 27. Yalı mahallesi arazi çalışması

| TARİH: 15.07.2013 | MAHALLE: Yalı Mahallesi | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: 24 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | | <p>GÖZLEMLER:</p> <p>Çalışmaya Yalı Mahallesi'nden başlandı.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Köyün bu bölümünün temel geçim kaynaklarından birinin balıkçılığın olduğu • Küçük alanlardaki bağ-bahçe tarımının dışında alanda zeytin ağaçlarına rastlandığı, • Çıkamaz yolla biten, konutların yol kenarında sıralandığı, • Yolların çok dar, park ve dönüş yerlerinin ise yok denecek kadar az olduğu, • İçme ve sulama suyunun yetersizliği, • Genç nüfus varlığı <p>alanda yapılan gözlemlerle saptanmıştır.</p> |
| <p>GÖRÜŞME 3: 4 Nolu Konut Kadın Görüşmesi (+)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarla yapıyoruz ama bunun karşılığını alamıyoruz. • 7-8 senedir su sorunu ciddi olarak hissediliyor. Su sorunu olduğu için tarım da yapılmıyor. • Eşim balıkçı ama bu sene balıkçılık da olmadı. • Zeytin de olmuyor artık. • Gülbahçe Mahallesi'nin tarım yapmasına özeniyoruz ama uğraşmıyoruz. • Komşuluk ilişkileri çok iyidir burada, herkes birbirine yardım eder. • Gençler (özellikle kızlar) okumaya eğilimlidir. • Burada kurs açılın isterdim. | | <p>(KAYIT: 16)</p> |
| <p>GÖRÜŞME 4: 5 Nolu Konut Kadın Görüşmesi (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Salacık köyü konum olarak değerli bir yerdir. • Bu mahalle de herkes iyidir. Birbirlerinin işlerini yaparlar, birbirine yardımcı olurlar. • Erkekler ise kahvehanededir, eve yardım etmezler. • Ulaşım baktığımda; artık herkes taksileri kullanıyor. Köyde yürüme alışkanlığı ortadan kalktı. • Bu köyde bence toplu taşıma hizmeti olmalıdır. • Bu köyde sosyalleşme alanı ise hiç yok. | | <p>(KAYIT: 18)</p> |
| <p>GÖRÜŞME 5: 7 Nolu Konut Kadın Görüşmesi (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Burada hiçbir sosyal faaliyet, etkinlik/kurs yok. • Ulaşım çok büyük sorun. • Sağlık ocağı var ama ebe yok, hemşire yok. • Su sıkıntısı var, yeterli değil. | | <p>(KAYIT:19)</p> |
| <p>*: Müstemilat, **: Eski Boş Konut, ***: İnşaat</p> | | |

Tablo 28. Orta mahalle arazi çalışması

| TARİH: 17.07.2013 | MAHALLE: Orta Mahalle | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: 18 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|
|  | <p>GÖZLEMLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Orta Mahallenin Serena denen orman içi bölümünden, yani köyün en güneyinden görüşmeye başlandı. • Konutlar yol boyunca yerleştiği, • Genelde yaşlı nüfusun ve şehir dışında yaşayanların fazla olduğu, • Kaynak suyu var. Bu yüzden diğer bölgeler kadar su sıkıntısının çekilmediği, • Zeytinin yok denecek kadar az olduğu bu bölgede tarla alanları fındığın bulunduğu, • İnsanların konuşmaya pek istekli olmadıkları saptanmıştır. | |
| <p>GÖRÜŞME 1: 8 Nolu Konut Kadın ve Erkek Görüşmesi (+) (KAYIT:27)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 33 senede bu köyde hiç bir şey değişmedi. • Önceden tütün ekilirdi. Tütün bitince bunun yerini sebze aldı. • Su sıkıntısı olduğu için de satışa yönelik sebzeçilik yapılamıyor. • Kivi ve çilek yetiştirmeyi denedik ama su olmadığı için bu alternatiflerde de başarılı olmadık. • Aslında bu köyün sorunu öncelikle sudur. Suyun dışında da maddi sıkıntılar var. | | |
| <p>GÖRÜŞME 2: 14 Nolu Konut Erkek Görüşmesi (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu köyde her mahalle kendi içinde yaşıyor. • Okuma yazma bilen var ama okuma alışkanlığı yok. Erkekler günün çoğunu kahvehanede geçiriyorlar. Eşlerine de tarım işlerinde yardım ederler ama çok değil. Genç nüfusu da bu durumları etkiliyor. • Genç nüfus toplansın diye cami altındaki alanı düzenledim. Güvenlik sorunları yüzünden kapalı • Fındık köye girdikten sonra zeytinin kurtlandığını söyleyenler var bölgede. • Bu köyde vakıf arazisi çok fazladır. 10-15 dönümlük bir arazi var. Bunu okul alanına vermeyi düşündük ama olmadı. • Orta mahalle kuran kursu 30 yıldır var. • Dikiş nakış kursu, okuma yazma kursu daha önceki yıllarda orta mahalle kuran kursu binasında açıldı, ama onlara da yeteri kadar ilgi olmadı. | | |
| <p>*: Müştemilat, **: Eski Boş Konut, ***: İnşaat</p> | | |

Tablo 29. Gülbahçe mahallesi arazi çalışması

| | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| TARİH: 22.07.2013 | MAHALLE: Gülbahçe Mahallesi | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: 24 |
|  | <p>GÖZLEMLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Görüşmelere Gülbahçe mahallesinin en batı bölümünden ve en üst kotundan başlandı. • Bu bölgede sürekli yaşayan insanların yaşlı ve hasta olduğu, • Genç nüfusun yok denecek kadar azlığı, • Bu bölgeden köy dışındaki kişiler de yer alıp ev yaptığı, • Büyük tarımsal arazilerin var olduğu, • İnsanların şikayet ettikleri ve sorun olarak gördükleri şeyler çok sınırlı olduğu, • İnsanların konuşmaya istekli olmadıkları gözlemlenmiştir. | |
|  |  | |
| 2 nolu noktadan kuzey çekimi | 2 nolu noktadan doğu çekimi | |
| GÖRÜŞME 1: 11 Nolu Konut- Erkek ve Genç Görüşmesi (++) (KAYIT: 40) | | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Köyün yol ve su sıkıntısı var. Su yüzünden problemler yaşıyor, ayrıca temiz de değil. • Arazi darlığı, geçim sıkıntısı var. • Tütün bitince köylü sudan çıkmış balığa döndü. Köylü ürettiğinin karşılığını alamıyor. • Belediye hizmetleri sıkıntılı vatandaşa yol konusunda gerekiyorsa üstten bir baskı olmalı. | | |
| GÖRÜŞME 2: 7 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (++) (KAYIT:37) | | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Yaz-kış burada kalmıyoruz. Yazın ve hafta sonları burada oluyoruz. • Zeytinler eskiden fazla idi. Şimdi çok azaldı. • Pazarcılık yapılıyor. Akşam pazarcılar bahçe yapanların ürünlerini sebzesini-meyvesini alıyor. • Herkes sondaj yaptığı için su sıkıntısı yok. Bunun dışında okul ve cami eksikliği var. • İnsanlar yol sıkıntısı yaşamış zamanında ama hala yollar çok dar. • Çok çekingen olmasalar da birinin köylüleri cesaretlendirilmesi gerekiyor. | | |
| *: Müştemilat, **: Eski Boş Konut, ***: İnşaat | | |

3.1.2. Katılımcıların Belirlenmesi

Yapılan arazi çalışması sürecinde eylem planlama atölyelerine katkı verecek gönüllü kişilerin tespiti de yapılmıştır. Hanelerde daha çok kadınların bulunması, ağırlıklı olarak katılımcı seçeneklerinin kadınlar üzerinde yoğunlaşmasına neden olmuştur. Erkek katılımcılar için köyün sahil kesiminde bulunan kıraathanelerde görüşmeler yapılmıştır. Genç katılımcıların belirlenmesinde ise okul yönetiminden destek alınmıştır.

Arazi çalışması sırasında görüşme yapılan kişilerin her birine toplantılara katılmak isteyip istemedikleri ve katılabilecekler için uygun tarih aralıkları sorulmuştur. Köyün uğraş kaynağı olan fındığın toplama ayından (ağustos) sonra okulların açılması ile başlayacak dönemlerin köyde sürekli yaşayanlar için en uygun zaman olduğu belirtilmiştir. Köyde yaz-kış sürekli yaşayan halk öncelikli olarak dikkate alınarak toplantıların yapılacağı dönem belirlenmiştir. Atölye çalışması için uygun veya uygun olmayan kişiler (++ , +, +?) gibi semboller ile harita üzerinde işaretlenmiştir (Tablo 27-28-29).

3.1.3. Büro Çalışması

Arazi çalışmasına paralel olarak yürütülen büro çalışmalarında eylem planının nasıl yapılacağına, süreçte hangi adımların ve tekniklerin izleneceğine dair tanımlamalar yapan bir kontrol listesi ve haftalık toplantılar için takvim oluşturulmuştur (Tablo 30). Bu çalışma, katılımcıların ve çalışma ekibinin süreci doğru yürütmesi ve izlemesi açısından önemlidir. Salacık köyünde yapılacak olan eylem planlama atölye süreci için oluşturulan takvim aşağıdaki gibidir.

Tablo 30. Eylem planı atölye takvimi

| | |
|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.Hafta | Bilgiyi Paylaşma: Günlük-Mevsimsel Programlar, Refah Analizi, Hareketlilik Haritası (1Gün) |
| | Kaynakların Listelenmesi ve Haritalama, Venn Diyagramları (1 Gün) |
| 2.Hafta | Vizyon Oluşturma (2 Gün) |
| 3.Hafta | Problemlerin Belirlenmesi: Sıralama (1 Gün) |
| | Ortak Görüşün Oluşturulması: Puanlama (1 Gün) |
| 4. Hafta | Problem Ağacının Oluşturulması (2 Gün) |
| 5. Hafta | Uzman Görüşü Alınması (1 Gün) |
| | Eylem Adımlarının Oluşturulması (1 Gün) |
| 6. Hafta | Sorumluların Tespiti ve Eylemler İle İlişkilendirilmesi (1 Gün) |
| | Süre ve Bütçenin Tespiti (1 Gün) |

İlk arazi çalışması sırasında tüm haneler gezilmiş olmasına rağmen herkesin toplantıya katılımının önemini vurgulamak için hanelerle yeniden tek tek görüşülmüş ve davetiyeler (25-26.12.2013 tarihinde) dağıtılmıştır. Hanedeki kadın, erkek ve gençler 27.12.2013 tarihinde yapılacak "köy toplantısı"na davet edilmiştir.

3.1.4. Halk Toplantısı

Çok amaçlı toplantı salonunda, 27.12.2013 tarihinde yapılan "köy toplantısı" na çeşitli kurumlardan (İl Özel İdaresi, Tarım İl Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, MTA, DSİ, Trabzon ve Akçaabat Belediyesi) gelen 10 uzman ve köyde yaşayan 50 kişi katılmıştır (Şekil 15). Yapılan bu genel toplantıda, eylem planlarıyla desteklenecek, yapısal planlama süreci hakkında bilgi verilmiştir.

Toplantının amacı, Salacık köyünün çalışma alanı olarak belirlenmesi ve katılımcı atölyelerde yürütülecek çalışma hakkında katılımcılara bilgi verilmiştir. Yapılacak olan haftalık toplantılara katılacak olan gönüllülerin belirlenmesi, iletişim bilgilerinin elde edilmesi ve gönüllü katılımcılar için uygun gün ve saatin belirlenmesi ile toplantı tamamlanmıştır.



Şekil 15. Salacık köyü birinci halk toplantısı

Katılımcıların görüşlerini daha rahat ve kendilerini daha iyi ifade edecekleri bir ortamda tartışmak amacı ile gönüllü kadın, erkek ve genç gruplar oluşturulup; toplantılara bu gruplar ile devam edilmesine karar verilmiştir. Kadın grubu ile çarşamba-perşembe, erkek grubu ile cuma ve pazar, genç grubu ile de cumartesi günleri olmak üzere 2 saatlik

toplantıların okulda ve caminin altındaki toplanma alanında yapılmasına karar verilmiştir. Bu noktada okul idaresinin desteği sağlanmıştır.

3.1.5. Katılımcı Toplantılar İçin Uygun Ortamın Sağlanması

Katılımcı planlama süreçlerinde topluluğun yapısına bağlı olarak analiz, planlama ve uygulama süresi değişmektedir. Bazen haftalar, bazen aylar alan çalışmalarda katılımcı grubu oluşturacak kişilerin bu iş için zamanlarını ve emeklerini harcayabilecek gönüllü kişilerden seçilmesi, sürecin devamlılığı açısından gereklidir.

İkinci bir özellik ise katılacak kişilerin konuşmaya ve köyün sorunlarını-potansiyellerini tartışmaya istekli olmalarının beklenmesidir.

Salacık köyünde kişilerin seçiminde öncelikle gönüllülük ve sonrasında köyün sorun-potansiyellerini dile getirebilme yeteneğine sahip olma özellikleri etkili olmuştur. Köyde yaşayanların hepsinin görüşlerinin önemli olduğu kabul edilmekle birlikte köyde yaz-kış sürekli yaşayanların sorunları tanımlamasının daha doğru olacağı düşünülmüştür. Ayrıca, çalışmanın sürekliliği açısından da köyde sürekli yaşayanların seçimi de önemli bir faktördür.

Üç mahalleden oluşan Salacık köyünde, mahallelerde temsiliyeti sağlamak için atölyelerde çalışacak katılımcı sayılarının mahallelere göre dengeli dağılımı istense de özellikle kadın grubunda bu başarılamamıştır. Toplantılara Yalı mahallesinden 6 kişi, Orta mahalleden 4 kişi Gülbahçe'den ise sadece 1 kişi düzenli olarak katılmıştır.

3.1.5.1. Çalışma Grubunun Özellikleri

Eylem çalışmasının öncesinde yürütülen yapısal plan çalışmaları için yapılan toplantılarda çalışma grubu erkek, kadın ve genç olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Katılımcı çalışmaların verimli geçebilmesi amacıyla en uygun grup büyüklüğü 8-15 kişi olarak tanımlanmıştır. Çalışılacak gönüllü gruplarda bu rakamlar dikkate alınmış ve katılımcı gruplarla da bu bilgiler paylaşılmıştır. Buna göre çalışma grupları;

11 kişiden oluşan kadın grubunun yaş dağılımı 32-63 arasında değişmekte olup, katılımcıların %45'i ilköğretim mezunu ve hepsi ev hanımıdır. Kadın katılımcılardan 6 kişi Yalı, 4 kişi Orta, 1 kişi ise Gülbahçe mahallesindedir (Tablo 31).

10 kişilik erkek grubunun yaş dağılımı 45-60 arasında değişmekte olup, katılımcıların %70'i ilkokul mezunudur. Çoğunluğunun emekli olduğu grupta serbest meslek çalışanı 3 kişi, öğretmen ve zanaatkâr birer kişi bulunmaktadır. Erkek katılımcılardan; 5 kişi Yalı, 3 kişi Gülbahçe ve 2 kişi Orta mahalledendir (Tablo 31).

14 kişiden oluşan genç grubunun yaş dağılımı ise geniş bir aralığı kapsamaktadır. 12-13 yaş grubu çocukların ağırlıklı olduğu toplantılarda 18, 22 ve 25 yaşındaki gençlerin katkılarının daha fazla olduğu görülmüştür. Genç toplantılarının haftada bir ve hafta sonu olmasına karar verilmiş, ancak ilgileri ve destekleri çok yoğun sağlanamamıştır. Sürecin sonuna doğru toplantılar ancak 2-3 kişi ile sürdürülebilmıştır (Tablo 31).

Tablo 31. Katılımcı grubun özellikleri

| GRUP | YAŞ | EĞİTİM/CİNSİYET | MESLEK | MAHALLE |
|-------|-----|-----------------|-------------------|--------------------|
| KADIN | 32 | Ortaokul | Ev Hanımı | Yalı Mahallesi |
| | 34 | İlkokul | Ev Hanımı | Gülbahçe Mahallesi |
| | 35 | İlkokul | Ev Hanımı | Yalı Mahallesi |
| | 39 | Ortaokul | Ev Hanımı | Yalı Mahallesi |
| | 40 | Lise | Ev Hanımı | Yalı Mahallesi |
| | 44 | İlkokul | Ev Hanımı | Orta Mahalle |
| | 45 | Lise | Ev Hanımı | Orta Mahalle |
| | 47 | İlkokul | Ev Hanımı | Orta Mahalle |
| | 49 | Ortaokul | Ev Hanımı | Yalı Mahallesi |
| | 50 | İlkokul | Ev Hanımı | Yalı Mahallesi |
| | 63 | Lise | Ev Hanımı | Orta Mahalle |
| ERKEK | 45 | İlkokul | Serbest Meslek | Gülbahçe Mahallesi |
| | 50 | Lise | Emekli | Gülbahçe Mahallesi |
| | 54 | İlkokul | Emekli | Yalı Mahallesi |
| | 55 | İlkokul | Emekli | Yalı Mahallesi |
| | 55 | İlkokul | Serbest Meslek | Orta Mahallesi |
| | 57 | İlkokul | Emekli | Orta Mahalle |
| | 57 | Lise | Emekli | Yalı Mahallesi |
| | 58 | Üniversite | Öğretmen | Gülbahçe Mahallesi |
| | 59 | İlkokul | Zanaatkâr | Yalı Mahallesi |
| | 60 | İlkokul | Serbest Meslek | Yalı Mahallesi |
| GENÇ | 12 | Kız | Öğrenci | Yalı Mahallesi |
| | 12 | Erkek | Öğrenci | Yalı Mahallesi |
| | 13 | Kız | Öğrenci | Gülbahçe Mahallesi |
| | 13 | Kız | Öğrenci | Yalı Mahallesi |
| | 13 | Erkek | Öğrenci | Gülbahçe Mahallesi |
| | 13 | Erkek | Öğrenci | Yalı Mahallesi |
| | 14 | Kız | Öğrenci | Yalı Mahallesi |
| | 15 | Kız | Öğrenci | Gülbahçe Mahallesi |
| | 16 | Erkek | Öğrenci | Orta Mahalle |
| | 16 | Erkek | Öğrenci | Gülbahçe Mahallesi |
| | 18 | Kız | Öğrenci | Yalı Mahallesi |
| | 18 | Kız | Öğrenci | Yalı Mahallesi |
| | 22 | Kız | İşsiz- Üniversite | Yalı Mahallesi |
| | 25 | Kız | İşsiz- Üniversite | Orta Mahalle |

3.1.5.2. Çalışma Ekibi

Katılımcı toplantıların sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için süreci yönetebilecek, grubu yönlendirebilecek, konunun dağılımını (sabotajcıları) önleyebilecek, eşit söz hakkı verebilecek, zaman yönetimi sağlayıp toplantıların sonuç ürünlerini almaya katkı verebilecek bir kolaylaştırıcıya süreçte ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu süreçte, ekip dışından birinin kolaylaştırıcı olarak rol alması yerine çalışma ekibinden birinin seçilmesinin daha uygun olacağına karar verilmiştir. Bu kapsamda, proje çalışma ekibi toplantı yönetimi ve kolaylaştırıcılığı hakkında eğitim almıştır.

Salacık kadın-erkek ve genç atölye çalışma grupları, kolaylaştırıcı, 2 raportör (bilgisayar ve elle kayıt için) ve gözlemciden oluşan 4 kişilik ekip tarafından yürütülmüştür.

Salacık köyü kırsal eylem planı süreci; kadın,erkek ve genö olmak üzere ayrı ayrı yürütülen katılımcılar toplantılar ile aşlamıştır. Şekil 10'da gösterilen analiz aşamasının tüm başlıkları kadın, erkek ve genç gruplarının katıldığı toplantılar ile belirlenmiş ve her kesimin fikri alınmıştır. Eylem planlama sürecinin "planlama" aşamasından itibaren sorunları dile getirmeye istekli ve projeye duydukları inanç nedeniyle kadın grubu ile çalışılmaya karar verilmiştir. Her kesimden insanın belirlediği problemler kadın grubu tarafından en öncelikli olarak yapılması gerekenin tespit edilmesi ile sürdürülmüştür.

3.1.5.3. Atölye Takvimi

İlk halk toplantısı herkesin katılımı için uygun bir mekân olması nedeniyle okulun çok amaçlı salonunda yapılmıştır. Toplantı sonucunda kadın-erkek grupları ile yapılan ayrı görüşmeler esnasında toplantı mekânının kadınlar için okul, erkekler için ise caminin çay ocağı olmasına karar verilmiştir. Kadınlarla yapılan ilk görüşmede kadınların sahil kesiminde konumlanmış olan kahvehanelere karşı olan tutumu (sosyal fobi) dikkat çekmiş, toplantıların okul dışındaki (kahvehane, çay ocağı gibi) yerlerde yapılması durumunda katılamayacaklarını söylemişlerdir. Bu gibi etkenlerin (toplumun sosyal yapısı) atölye mekânının belirlenmesinde önemli rolü olduğundan katılımcı grup ile birlikte okul yönetiminin (İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nü bilgilendirerek) de desteği alınarak kadın toplantılarının okulun çok amaçlı salonunda yapılmasına karar verilmiştir.

Belirlenen süreç ve yapılacak işler dikkate alındığında ekipman olarak; katılımcı toplantılarda yazı tahtasına, büyük yazı kağıtlarına, bilgisayara, projeksiyon aletine, renkli ve beyaz A4 kağıtlarına, renkli, kurşun ve tükenmez kalemlere, tahta kalemlerine, toplu iğnelere, bantlara, yapışkan kağıtlara, çeşitli boyutlarda köy uydu fotoğraflarına ve yaka kartlarına (katılımcı ve ekip için) ihtiyaç duyulmuştur.

Katılımcı toplantıların yürütüldüğü atölye ise; 20 kişinin rahatlıkla oturacağı büyüklükte, ekrana yansıtılanların veya tahtaya yazılanların rahatlıkla izlenebileceği bir oturma veya masa düzeninde şekillendirilmiştir.

3.2. Bilgiyi Paylaşma

Bilgi paylaşma aşamasında kırsal alanda yaşayan halkı bir araya toplamak; önce bireysel, daha sonra da grup halinde hareket etmeyi başarmak amaçlanmaktadır. Köyde yaşayanların bilgi ve deneyimlerinden yola çıkarak, toplumu pozitif yönde etkileyen, sürece katılımı sağlayan, küçük gruplar oluşturularak yürütülen katılımcı teknikler bu çalışmada kullanılmıştır.

Bu teknikler kırsal alanda yaşayan halkın bilgilerine dayanarak yapılan ve köylerinin sosyal, ekonomik, fiziksel yapısını anlatmaya çalışan araçlardır. Birçok teknik olmakla birlikte topluluğun ve grubun yapısı, günün gereklilikleri, köyün geçmişi, katılımcı grubun profili dikkate alınarak Salacık çalışmasının bilgi paylaşımı aşamasında; Bölüm 1.3.4'te aktarılan tekniklerden günlük ve mevsimsel çizelgeler, pay grafikleri, refah sıralamaları, hareketlilik haritalaması teknikleri belirlenerek uygulanmıştır.

Bu katılımcı teknikler öncesinde bilgi paylaşımı aşamasının temelini tüm köyde neredeyse yüzde yüz örnekleme yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler oluşturmuştur. Bu çalışma özelinde uygulanan teknikler çalışma ekibi ile katılımcılar arasında bilgi paylaşımının sağlanması ve katılımcılar ile sıcak bir ilişkinin kurulabilmesi açısından grubun günlük rutinlerinin, sosyal ve ekonomik yapısının bilinmesi, katılımcıların ilerideki aşamalara geçişini ve katılımını sağlamak amacıyla buz kırıcı olarak uygulanan görsel tekniklerdir.

Tablo 32. Salacık köyü toplantılarında kullanılan teknikler

| MEKÂNSAL VERİ | ZAMANSAL VERİ | SOSYAL VERİ | KARAR SÜRECİ VERİSİ |
|-----------------------|---------------------|-----------------------------|---------------------|
| Köy Yürüyüşü | Günlük Takvimler | Yarı Yapılandırılmış Görüş. | Sıralama |
| Kaynak Haritalama | Mevsimsel Takvimler | Refah Sıralaması | Skorlama |
| Hareketlilik Haritası | | Pay Grafikleri | Problem Ağacı |
| | | Akış Diyagramları | |
| | | Hareketlilik Haritası | |

Çalışma genelinde birçok katılımcı teknik süreci kolaylaştırmak için kullanılmıştır. Mekânsal, sosyal, zamansal veriler ve karar verme sürecinde kullanılan veriler olarak bu teknikleri gruplamak mümkündür. Köy yürüyüş haritaları, kaynak ve hareketlilik haritaları mekânsal veriyi; günlük-mevsimsel takvimler zamansal verileri; yarı yapılandırılmış görüşmeler, refah sıralamaları, pay grafikleri, akış diyagramları ve hareketlilik haritaları sosyal verileri elde etmede bu süreçte kullanılmıştır (Tablo 32). Ayrıca karar verme aşamasında; sıralama, skorlama ve problem ağaçlarından da yararlanılmıştır. Bilgi paylaşma aşamasında başlayan katılımcı tekniklerin kullanımı izlenecek adımlarda detaylı olarak anlatılacaktır.

3.2.1. Günlük Programlar

Günlük yaşamların cinsiyet, yaş, eğitim gibi değişken analizlerinin mekâna yansımalarını incelemektedir. Bu programlar, günlük iş örneklerini ve diğer aktiviteleri tanımlamak için kullanılır (Bölüm 1.3.4.1). Bu teknik yardımıyla Salacık'ta ki farklı bireylerin günlük çalışma alanlarının ve çalışma aktiviteleri karşılaştırılması yapılmıştır.

Bu süreçte de basit tekniklerden daha karmaşık olanlara doğru bir sıralama yapılmıştır. Bu yüzden en basit ve başlangıç tekniklerinden biri olan günlük ve mevsimsel programlar ile çalışmaya başlanmıştır. Farklı günlerde kadın ve erkek gruplarından rutin bir günlerini zaman dilimlerine bölmeleri ve bu zaman dilimlerinde yaptıkları aktiviteleri çizmeleri veya yazmaları istenmiştir. Yapımına 15-20 dakika ayrılan bu çizelgelerin yaz ve kış dönemleri dikkate alınarak, iki dönemi de anlatır şekilde yapılacağı kolaylaştırıcı tarafından hatırlatılmıştır.

Yapılan bu basit teknik ve örnekle birlikte; kadın grubunda gün içerisinde vakitlerinin büyük bir bölümünü ev ve bahçe işlerinin aldığı görülmektedir. Erkek grubunda ise yaz dönemi için yapılan karşılaştırmada, kahvehanede ve denizde geçirilen

zamanın diğer aktivitelere göre daha geniş bir zaman aralığı kapsadığı görülmektedir. Zaman aralıklarının değişmesinin dışında kırsal alanda yaşayanların yaz ve kış aktivitelerinde çok büyük bir değişimin olmadığı da görülmektedir (Tablo 33).

Tablo 33. Günlük çizelge örnekleri

| GÜNLÜK TAKVİMLER (KADIN) | | | |
|--------------------------|-----------------------|-----------|---------------|
| Yaş: | Eğitim: | Meslek: | Mahalle: |
| 49 | Ortaokul | Ev hanımı | Yalı M. |
| | YAZ DÖNEMİ | | KIŞ DÖNEMİ |
| 06.00 | | | Kalkış |
| 07.00 | Kalkış | | Hayvan Bakımı |
| 08.00 | Hayvan Besleme | | Kahvaltı |
| 09.00 | Kahvaltı | | Günlük İşler |
| 10.00 | | | Bahçe İşleri |
| 11.00 | Günlük İşler | | |
| 12.00 | Yemek Hazırlama | | Yemek |
| 13.00 | | | Oturmalar |
| 14.00 | Bahçe İşleri | | |
| 15.00 | | | |
| 16.00 | Kahve ve Sohbet Saati | | Hayvan Bakımı |
| 17.00 | | | Akşam İşleri |
| 18.00 | Akşam İşleri | | Yemek |
| 19.00 | Hayvan Bakımı | | |
| 20.00 | Akşam Yemeği | | Oturma |
| 21.00 | | | |
| 22.00 | Akşam Oturması | | |
| 23.00 | | | |
| 24.00 | | | Yatış |
| 01.00 | Yatış | | |

| GÜNLÜK TAKVİMLER (ERKEK) | | | |
|--------------------------|--------------|---------|---------------|
| Yaş: | Eğitim: | Meslek: | Mahalle: |
| 57 | Lise | Emekli | Yalı M. |
| | YAZ DÖNEMİ | | KIŞ DÖNEMİ |
| 06.00 | | | |
| 07.00 | | | |
| 08.00 | Kalkış | | Kalkış |
| 09.00 | Kahvaltı | | Kahvaltı |
| 10.00 | | | |
| 11.00 | Bahçe İşleri | | Torunu Bakmak |
| 12.00 | | | |
| 13.00 | | | |
| 14.00 | | | |
| 15.00 | | | |
| 16.00 | Kahvehane | | Kahvehane |
| 17.00 | | | |
| 18.00 | | | |
| 19.00 | | | |
| 20.00 | | | |
| 21.00 | | | |
| 22.00 | | | Yatış |
| 23.00 | Yatış | | |
| 24.00 | | | |

| BAYAN TOPLANTISI GÜNLÜK TAKVİMLER | | | |
|-----------------------------------|-------------------|-----------|-------------------|
| Yaş: | Eğitim: | Meslek: | Mahalle: |
| 49 | Orta | Ev hanımı | Yalı M. |
| | YAZ DÖNEMİ | | KIŞ DÖNEMİ |
| 05.00 | | | |
| 06.00 | | | Kalkış |
| 07.00 | Kalkış | | Hayvan bakımı |
| 08.00 | Hayvan beslemek | | Kahvaltı |
| 09.00 | Kahvaltı | | Günlük iş bölünmü |
| 10.00 | Kahve sohbeti | | Bahçe işi |
| 11.00 | Günlük iş bölünmü | | " " |
| 12.00 | Günlük yemek. | | Yemek. |
| 13.00 | Bahçe işi. | | Oturma |
| 14.00 | " " | | " " |
| 15.00 | " " | | " " |
| 16.00 | Kahve saati. | | Hayvan bakımı |
| 17.00 | " " | | Akşam iş bölünmü |
| 18.00 | Akşam iş bölünmü | | " " |
| 19.00 | Hayvan bakımı | | Yemek. |
| 20.00 | Akşam yemeği | | Oturma. |
| 21.00 | Akşam oturması | | " " |
| 22.00 | " " | | " " |
| 23.00 | " " | | " " |
| 24.00 | " " | | Hyku. |
| 01.00 | Hyku. | | |
| 02.00 | | | |
| 03.00 | | | |
| 04.00 | | | |

| ERKEK TOPLANTISI GÜNLÜK TAKVİMLER | | | |
|-----------------------------------|--------------|---------|---------------|
| Yaş: | Eğitim: | Meslek: | Mahalle: |
| 57 | LISE | EMEKLİ | YALI MAH. |
| | YAZ DÖNEMİ | | KIŞ DÖNEMİ |
| 05.00 | | | |
| 06.00 | | | |
| 07.00 | | | |
| 08.00 | KALKIŞ | | KALKIŞ |
| 09.00 | KAHVALTI | | KAHVALTI |
| 10.00 | BAHCE ISLERI | | TORUNU BAKMAK |
| 11.00 | " " | | " " |
| 12.00 | " " | | " " |
| 13.00 | " " | | " " |
| 14.00 | KAHVEHANE | | KAHVEHANE |
| 15.00 | " " | | " " |
| 16.00 | " " | | " " |
| 17.00 | " " | | " " |
| 18.00 | " " | | " " |
| 19.00 | " " | | " " |
| 20.00 | " " | | " " |
| 21.00 | " " | | " " |
| 22.00 | " " | | YATIŞ |
| 23.00 | YATIŞ | | |
| 24.00 | | | |
| 01.00 | | | |
| 02.00 | | | |
| 03.00 | | | |
| 04.00 | | | |

Bu çalışmanın kısaca böyle bir sonuç vermesinin de birçok faktöre bağlı olduğu da unutulmamalıdır. Ayrıca çalışma gruplarının boş vakitlerinin belirlenmesi açısından da teknik önem taşımaktadır.

3.2.2. Pay Grafikleri

Pay grafiği; konuların çeşitliliğinin karşılaştırmalı olarak analiz edilmesi ve anlaşılmasıdır. Bu grafikler diyagramatik bir şekil içinde bilgi ve tartışmalar hakkındaki oranları üretebilirler (Bölüm 1.3.4.8).

Katılımcıların gün içerisinde yaptıkları işlerin belirlenmesinin ardından ekonomik yapıyı sorgulamak için aylık gelirlerinin ve giderlerinin dağılımını daire içinde oranlayarak çizimleri istenmiştir. Çalışmanın ortalama 15-20 dakikada tamamlanması hedeflenmiştir.

Tablo 34'te görüldüğü gibi katılımcıların çoğunun hane gelirinde maaş tanımlanmıştır. Bunun dışında tarımdan elde edilen gelir ise yaz aylarında gelirin %40'ı oluşturmaktadır. Gider dağılımında ise birçok başlık dikkat çekmektedir. Özellikle yaz aylarında artan hane büyüklüğü (kalıcı veya kısa süreli misafir) nedeniyle gıda harcamaları artış göstermektedir.



Şekil 16. Katılımcı tekniklerin farklı gruplarca uygulanması

Bu çalışma sırasında kadın grubu kolaylaştırıcının ve çalışma ekibinin yardım ve desteğine ihtiyaç duymuştur. Görsel olan bu tekniği kolaylaştırmak amacı ile yazı ile ifade edebilecekleri söylenmesine rağmen çalışma yine de zor tamamlanan bir etkinlik olmuştur (Tablo 34).

Tablo 34. Kadın grubu gelir-gider dağılımı

| KADIN TOPLANTISI/PAY GRAFİKLERİ | | TARİH: 08.01.2014 | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|----------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Yaş: 49 | Eğitim: Ortaokul | Meslek: Ev Hanımı | Mahalle: Yalı |
| KİŞ DÖNEMİ GELİR DAĞILIMI | | KİŞ DÖNEMİ GİDER DAĞILIMI | |
| <p>Maaş 75% Engelli Maaşı 25%</p> | | <p>Besin 30% Fatura 25% Okul 20% Ulaşım 15% Sağlık 10%</p> | |
| YAZ DÖNEMİ GELİR DAĞILIMI | | YAZ DÖNEMİ GİDER DAĞILIMI | |
| <p>Maaş 75% Engelli Maaşı 25%</p> | | <p>Besin 45% Fatura 30% Ulaşım 10% Okul 10% Sağlık 5%</p> | |
| <p>BAYAN TOPLANTISI/PAY GRAFİKLERİ/GELİR GİDER DAĞILIMLARI</p> <p>Yaş: 49 Eğitim: Ortaokul Meslek: Ev Hanımı Mahalle: Yalı</p> | | | |
| KİŞ DÖNEMİ GELİR DAĞILIMI | | KİŞ DÖNEMİ GİDER DAĞILIMI | |
| <p>Aylık Gelir 3/4 Tamamı + 62000 sağlık emzinelem 1/4</p> | | <p>Besin 30 Fatura 25 Sağlık 10 Ulaşım 15 Okul 20</p> | |
| YAZ DÖNEMİ GELİR DAĞILIMI | | YAZ DÖNEMİ GİDER DAĞILIMI | |
| <p>Aylık gelir Tamamı</p> | | <p>Besin 45 Fatura 30 Ulaşım 10 Okul 10 Sağlık 5</p> | |

Aynı çalışma erkekler tarafından eksiksiz ve kolaylıkla gerçekleştirilmiştir (Tablo 35). Bu durum kadının gelir ve gider durumu hakkında pek bilgisinin olmadığını, hane gelirine doğrudan katkısı olmadığı düşünülen kadınların, bu konuda yetkisinin de pek fazla olmadığını göstermektedir.

Tablo 35. Erkek grubu gelir-gider dağılımı

| ERKEK TOPLANTISI/PAY GRAFİKLERİ | | TARİH:10.01.2014 | |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Yaş: 54 | Eğitim: İlkokul | Meslek: Emekli | Mahalle: Yalı |
| KIŞ DÖNEMİ GELİR DAĞILIMI | | KIŞ DÖNEMİ GİDER DAĞILIMI | |
| <p>Maaş 90% Kira 10%</p> | | <p>Konut 32% Eğitim 18% Besin 18% Ulaşım 14% Hayvan Gid. 14% Giyim 4%</p> | |
| YAZ DÖNEMİ GELİR DAĞILIMI | | YAZ DÖNEMİ GİDER DAĞILIMI | |
| <p>Maaş 80% Kira 10% Tarım 10%</p> | | <p>Konut 35% Ulaşım 25% Gıda 15% Eğitim 10% Hayvan Gid. 10% Giyim 5%</p> | |
| <p>ERKEK TOPLANTISI/PAY GRAFİKLERİ/GELİR GİDER DAĞILIMLARI</p> <p>Yaş: 54 Eğitim: İlkokul Meslek: Emekli (Emekli) Mahalle: Yalı mah.</p> <p>KIŞ DÖNEMİ GELİR DAĞILIMI</p> <p>→ Eğitim → Gıda-Besin → Konut → Elektrik su → Hayvan-besin → Hayvan yemeri → Giyim → Eğitim- Ulaşım.</p> <p>KIŞ DÖNEMİ GİDER DAĞILIMI</p> <p>→ Eğitim → Gıda-Besin → Konut → Elektrik su → Hayvan-besin → Hayvan yemeri → Giyim → Eğitim- Ulaşım.</p> <p>YAZ DÖNEMİ GELİR DAĞILIMI</p> <p>→ Eğitim → Gıda-Besin → Konut → Elektrik su → Hayvan-besin → Hayvan yemeri → Giyim → Eğitim- Ulaşım.</p> <p>YAZ DÖNEMİ GİDER DAĞILIMI</p> <p>→ Eğitim → Gıda-Besin → Konut → Elektrik su → Hayvan-besin → Hayvan yemeri → Giyim → Eğitim- Ulaşım.</p> | | | |

3.2.3. Refah Sıralaması

Bireysel olarak yapılan gelir-gider dağılımını anlatan pay grafiklerinin ardından katılımcılardan köyü değerlendirmeleri istenmiştir. Ekonomi ve diğer refah kategorilerine göre toplumun genel yapısını ortaya koymak amacıyla hanelerin durumunu tanımlamak için köylülere olanak sağlanmıştır. Zenginlik içindeki farklılıklar ve refah düzeyleri, insanların algılarını etkileyebilmektedir (Bölüm 1.3.4.6).

Köyü ve yaşayanları dikkate alarak olması gereken kriterlere göre "yüksek, orta ve düşük gelir grubu" nun tanımlanması kadın ve erkek gruplarından istenmiştir. Grup halinde yapılan bu çalışmada meslek, hayvan sayısı, para, yurtdışı desteği, tarım varlığı, yaşlılık, sağlıksızlık gibi birçok konuda tanımlamalar yapılabileceği kolaylaştırıcı tarafından açıklanmıştır.

Tablo 36. Kadın ve erkek göre Salacık köyü refah sıralaması



| REFAH SIRALAMASI | | | | | |
|---------------------------------------------------------------|--------------------------------|----------------------------------|-------------------------------------|------------------------------|---------------------------------------|
| SÜRE: 15-20 Dakika | | | | | |
| MALZEMELER: Yazı tahtası, büyük yazı kâğıdı, renkli kalemler, | | | | | |
| KADIN GRUBU | | | ERKEK GRUBU | | |
| YÜKSEK GELİR GRUBU | ORTA DÜZEY GELİR GRUBU | DÜŞÜK GELİR GRUBU | YÜKSEK GELİR GRUBU | ORTA GELİR GRUBU | DÜŞÜK GELİR GRUBU |
| Ev (villa) (yazlık-kışlık) | Ev (miras yoluyla ise) | Asgari maaş | Evi | Emekli | İşi olmayan |
| Araba (marka-model önemli) | Araba (olabilir-olmayabilir) | Emekli maaşı | Arabası | Geçinebilecek kadar tarım | Gideri fazla olan |
| Sabit gelir | Gelir-minimum devlet güvencesi | Ev (eski) | Almanya emeklisi | Muhtaç olmayan | Çocuk sayısı fazla |
| İşyeri (işçi çalıştıran) | Çocuk dershaneye gidiyorsa | Devlet yardım alan | Emlak geliri olan | Küçük balıkçılık | Sağlık sorunu olan |
| Kira için mülk sahibi | Kira bedeli alabilme ihtimali | Toprağı az(olsa dahi yaşlı olan) | Bağ-bahçesi olan (100 dönüm) | Kamu ve özel sektör çalışanı | Kirada oturan |
| Hayvan yok | | Maaş yok ama toprak geliri var. | Marabası olmak | Ev | Sağlıklı olup çalışmayan/tem bel olan |
| Toprak zengini yok. (arazi parçalı) | | Araba yok. | Ticaretle uğraşması | Araba | Sosyal güvencesi olmayan |
| | | | Denizden iyi bir gelir (balıkçılık) | | Geçinemeyen |
| | | | Devlet memuru | | Devlet yardımı |
| | | | Emekli | | |

Çalışma sonucunda erkek grubunun kadınlara göre daha çeşitli tanımlamalar ile cevap verdiği görülmektedir (Tablo 36). Ekonomik konularda daha etkili oldukları görülen erkek grubu, Salacık köyünü refah düzeylerine göre de sınıflandırmıştır. Erkek grubu katılımcıları; Salacık köyünün %10'unun zengin grubunda yer aldığı; orta ve düşük gelir grubunun birbirine çok yakın olduğunu ifade etmişlerdir. Kararsızlıkla süren tartışmaların ardından köyün %50 sinin düşük gelir grubu içinde olduğu belirlenmiştir. Bu oran da Salacık köyünde oldukça yüksek bir grubun ekonomik açıdan yetersizlik yaşadığını göstermektedir.

3.2.4. Hareketlilik Haritası

Hareketlilik haritalarında; insan hareketleri, gidiş amaçları, uzaklık ve zaman kavramları semboller kullanılarak gösterilebilir. Bu bağlamda, son çalışma olarak hareketlilik haritası etkinliği yapılmıştır. Köy içinde veya dışında, yaya veya taşıt ile kullanılan alanlar/aksların tanımlanması, gidiş amaçlarının belirtilmesi ve gidilen yerlerin harita üzerinde göstermeleri istenmiştir (Tablo 37).

Tablo 37. Kadın ve erkek katılımcıların hareketlilik haritası

| HAREKETLİLİK HARİTASI | |
|-------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| SÜRE: 15-20 dakika | |
| MALZEMELER: A4 Salacık köyü paftası, asetat, asetat kalemleri, bant | |
|  |  |
| Kadın grubu örnek hareketlilik haritası | Erkek grubu örnek hareketlilik haritası |

Bu etkinlik sonucunda, kadınların ve erkeklerin hareket alanlarının ve hareket amaçlarının ciddi farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Günlük çizelgelerdeki aktivitelerde görülen sosyal aktivitelerin erkekler için sahil kesiminde yoğunlaştığı görülmektedir. Kadınların konut ve yakın çevresinde dolaştığı, bahçe işleri ve akraba ziyaretleri için de alanı/köyü genellikle yaya olarak gezdiği anlaşılmaktadır. Köyün sahil bandı kadın katılımcılar tarafından yalnızca diğer yerleşmelere gitmek amacıyla kullanılmaktadır. Erkek katılımcılar ise; sahil bandındaki hizmetleri çok yoğun bir şekilde kullanmakta ve köy genelinde gidilemeyen herhangi bir alan tanımlanmamaktadır. Bu teknik ve sonrasında ki tartışmalarla birlikte köy içerisinde kadın katılımcıların sosyal yönden baskı altında olduğu, ulaşamama ve köyde rahatlıkla hareket edememe sorunlarının bulunduğu ortaya çıkmıştır. Bu uygulamadan elde edilen belki de en önemli sonuç, mahalleler arasındaki yaya bağlantılarının çok zayıf olması (güvensiz) ya da bağlantının hiç olmaması, dolayısıyla sahile inmeden diğer mahalleye geçilememesidir. Bu durumda haritada çok yakın gözükken ve sıkça kullanılan alanlara (mezarlık, sağlık ocağı, vb.) ya mesafe çok fazla uzatılarak üst kotlardan erişim sağlanmakta ya da bu alanlar eşlerle birlikte kullanılan alanlar haline gelmektedir.

15-20 dakikalık süre içerisinde tamamlanan haritalarda kadın grubunun genellikle konut ve yakın çevresinde dolaştığı, mahalleler arasındaki kopuklukların olduğu ilk göze çarpan çıktılardır. Kadınların hiç bir müdahale olmadan A4 formatındaki uydu fotoğraflarından alanı tanımları da önemli bir diğer çıktıdır. Bu çalışmada erkek grubu beklendiği ölçüde başarılı olamamıştır.



3.3. Kaynakları Tanımlama

Problem odaklı bir yaklaşım yerine öncelikle potansiyellerin, alanın kaynaklarının ve pozitif yönlerinin konuşulduğu süreçlerin daha verimli olduğu bir gerçektir. Bu bağlamda kadın ve erkek grubunun bir önceki toplantıda harita okuma becerileri dikkate alınarak büyük bir pafta üzerinde köyün olanaklarının, artı yönlerinin ve potansiyellerinin işaretlenmesi kadın ve erkek katılımcılardan istenmiştir.

Katılımcılara renkli yapışkan kâğıtlar verilerek köyün olumlu gördükleri yönlerini kâğıtlara yazarak, harita üzerinde farklı renklerle (manzara noktaları, tarım alanları, vakıf arazileri, ormanlar, meralar, nehirler vs) belirtmeleri istenmiştir.

Kaynak haritalaması katılımcı sayısı fazla olduğu için büyük bir masa etrafında iki gruba bölünerek yürütülmüştür. Çalışma sonucunda her grup kaynak ve potansiyel olarak gördükleri değerleri birbirlerine sunmuşlardır. Bu çalışma sonucunda köyünün birçok yönünü ve mahallesindeki değeri bilmeyen katılımcıların Salacık'ın mevcut değerlerini bir bütün olarak tanımasını sağlanmıştır (Tablo 38).

Tablo 38. Kadın grubu kaynak haritası

| KAYNAK HARİTASI | |
|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| SÜRE: 40 dakika | |
| MALZEMELER: A0 Salacık köyü paftası, yapışkan notlar, asetat kalemleri, bant | |
|  |  |

Doğal kaynakların yanı sıra kurumsal kaynakların da belirlendiği bu aşama, eylem planı hazırlığı açısından önemlidir. Köy içinde ve dışında ilgili kurumların tanımlanması yapılmış ve köy içerisinde muhtarlık ve okul yönetimi dışında örgütsel bir yapı belirtilmemiştir. Köylüler bu iki kurumsal yapının da gerektiği kadar rol üstlenmediğinden yakınmakta ve köyün gelişimi için bu iki kurumu harekete geçirecek, tetikleyecek bir durumu istemektedir. Köy dışında ise belediye, bakanlığın, il özel idaresinin vb. devlet kuruluşların rolleri de toplantılarda sık sık dile getirmiştir.

Son olarak, yerel halkın becerileri, yetenekleri çerçevesinde kaynakların listelenmesi öngörülmüştür. Bu amaçla, kadın katılımcılar örgütlenerek tüm köyün alanları paylaşılmış ve görüşmelerle insan kaynaklarının listelenmesi iki gün içerisinde gerçekleştirilmiştir. Kaç kişi ne biliyor, neler yapabiliyor, hangi yeteneklere, sertifikalara sahip bunlar belirlenmiştir. Özellikle, eğitim çağındaki çocuklar için üniversite mezunu olup çalışmayan gençler ile İngilizce ve matematik eğitiminin verilmesi hedeflenirken, aynı zamanda el işi öğretmenliği yapabilecek sertifikaya sahip kadınlar da uzmanlıklarına göre listelenmiştir.

3.4. Vizyon Oluşturma

Potansiyel odaklı olarak yürütölen süreçte, topluluğun istediklerini anlatan, yerelle ilgili problemler ve fırsatlar hakkında bir bütün olarak düşünmeyi gerektiren, konular arasında bağlantılar kuran ve eylemler ile ulaşılmak istenen bir vizyonu oluşturma, topluluğu cesaretlendirmek açasından önemlidir. Vizyonun kurulması aşamasında öncelikli olarak katılımcıların köyde olumlu olarak gördükleri noktaları söylemesi ile birlikte kolaylaştırıcılar aracılığıyla söylenenler listelenmiştir. Köylerini diğer köylerden ayıran özelliklerin de dile getirilmesi beklenmiştir.

Bütün katılımcılara eşit söz verilerek yürütölen ve herkesin katkısının alındığı süreç sonucunda "toplum hayal belgesi/vizyon" oluşturulmuştur. Buna göre katılımcı kadın grubunun vizyonu; "bilinçli, özgür ve duyarlı bireylerden oluşan, tarımsal potansiyelin ve doğal değerlerin etkin kullanıldığı, yenilikçi, yüksek hizmet olanaklarına ve çevre kalitesine sahip, özgün yapı stoğunun korunarak kullanıldığı köy kadın ve erkeklerinin ekonomiye aktif olarak katıldığı örgütlü ve katılımcı bir Salacık köyü" dür.

Kadın grubu ile hazırlanan toplum hayal belgesi erkek ve genç grupları ile de oluşturulmuştur. Salacık köyünde yaşayan tüm kesimlerin görüşleri alınarak oluşturulan toplum hayal belgesi "Eğitimli, bilinçli, duyarlı ve özgür bireylerden oluşan; doğal değerlerin korunarak etkin kullanıldığı; toplumun her kesiminin ekonomik ve sosyal hayata aktif olarak katıldığı; güvenli, refah düzeyi yüksek, sosyal-kültürel-teknik altyapısını tamamlamış, örgütlü ve katılımcı bir Salacık" tır.

Çalışma grupları ile potansiyeller ve sorunlar belirlenmiş, vizyon cümlesi oluşturulmuş olsa da halkın görüşlerinin de alınması, fikirlerinin sorulması gerekmektedir. Bunun için "vizyon kutuları" oluşturulmuş ve köyün en yoğun kullanılan noktalarına (taksi durağı, kuran kursu, otobüs durakları) bir haftalık süre ile bırakılmıştır. Bu aşamalar, yalnızca eylem planının için değil, temel olarak yapısal plan hazırlığı için yapılmıştır. Ancak eylem planlarının yapısal planların uygulayıcısı olduğu gözden çıkarılmaması gerektiğinden burada özellikle tanımlanmıştır.

3.5. Stratejiler/Hedefler/Eylemler

Eylem planı süreci öncesinde köyde hazırlanacak bir yapısal plan çalışması için vizyon belirleme aşamasından sonra "stratejiler, hedefler ve eylemler"ın belirlenmesi

gerekir. Topluluğun yapısına ve planlama süreçlerine bağlı olarak eylem aşamalarında strateji ve alt stratejiler adımı eklenip/çıkarılabilir (Şekil 10). Analiz aşaması teknikleri ise topluluğun yapısına göre kısa veya uzun bir süreçte yürütülebilir.

Tez çalışmasının yürütüldüğü Salacık köyünde aynı zamanda “yapısal plan” hazırlığı sürdüğü için mekânsal stratejik planlama kapsamında tanımlanan vizyonun ardından stratejiler ve hedefler oluşturulmuştur. Her bir strateji için üretilen eylemler tablosu planlama açısından yol haritasının oluşmasını ve “hayallerime yolculuk” etkinliği ile de mekânsal eylemlerin konumlandırılması sağlanmıştır.

Vizyon oluşturulmasının ardından köyde yapılabilecekler için katılımcı grup ve çalışma ekibi “alan gezisi/transekt” yapmıştır. Vizyonun alt bileşenleri, hayal edilen Salacık köyüne yönelik geliştirilen eylemler ve konumları alan üzerinde gözlemlenerek tartışılmıştır (Şekil 17).



Şekil 17. Kadın grubu köy yürüyüşü

3.6. Ortak Görüşü İnşa Etme

Bu aşamanın ilk adımı olarak eylem planlaması sürecinde SWOT analizinden yararlanarak; köyün olumlu ve olumsuz yönleri belirlenmiştir. Bu analiz kırsal alanda basit olması ve sonuçlarının kısa sürede elde edilmesi gibi nedenlerle tercih edilmiştir.

Halkı cesaretlendirmek için oluşturulan vizyonu gerçekleştirmede olumlu yönlerinin konuşulmasının ardından Salacık’ın olumsuzluklarının ve köyün ihtiyaçlarının tanımlanarak listelenmesi gerekmektedir. Katılımcılardan köyde yaşayan bütün kesimleri dikkate alarak problemleri listelemeleri istenmiştir. Problemler, kolaylaştırıcı tarafından

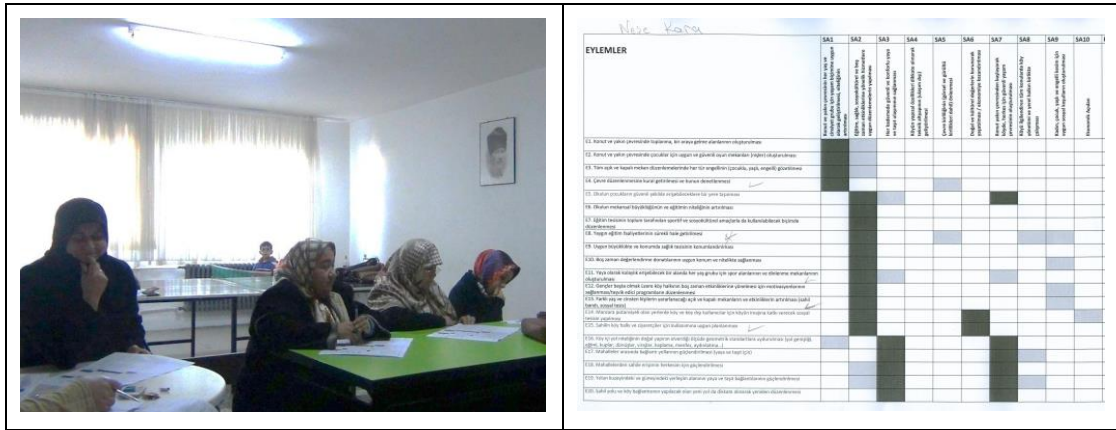
herkese dönüşümlü olarak söz verilerek alınmış, herkesin görebileceği şekilde raportörler tarafından katılımcıların söyledikleri şekilde yazılmıştır. En basit yöntemlerden biri olan sıralama yöntemi ile kadın grubunun dile getirdiği problemler ard arda listelenmiştir. Bu aşamada herhangi bir öncelik yapılmadan büyük ve küçük bütün sorunların dile getirilmesi istenmiştir. Oluşturulan problem listesi aşağıdaki gibidir (Tablo 39).

Tablo 39. Problem sıralaması

| PROBLEMLERİN SIRALANMASI | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| SÜRE: 1 saat | |
| MALZEME: Bilgisayar, projeksiyon veya yazı tahtası, büyük tahta kağıtları, kalemler | |
| 1 | Yol Sorunu |
| 2 | Altyapı-kanalizasyon |
| 3 | Yerleşimin düzensizliği(özellikle serna bölgesi) |
| 4 | Elektrik/trafo problemi (Yalı mah.) |
| 5 | Derelerin kirliliği (özellikle Orta mah.) |
| 6 | Sahildeki yapılar (ticari yapı) |
| 7 | Kahvehanelerin korunumu |
| 8 | Yaya yollarının /kaldırımın olmayışı, güvensizliği |
| 9 | Sahil taşıt bağı/ kavşak/köy girişi |
| 10 | Suyun yetersizliği |
| 11 | Yer altı suyunun denetimsiz kullanımı |
| 12 | Hizmet yetersizliği |
| 13 | Eğitim mekanının yetersizliği/ulaşım açısından yetersizliği |
| 14 | Spor alanlarının yetersizliği |
| 15 | Sağlık hizmetinin/alanının yetersizliği |
| 16 | Sahipsiz ve denetimsiz sahipli hayvan tehdidi |
| 17 | Yaygın eğitim birimlerinin eksikliği |
| 18 | Eğitim/bilinçlendirme çalışmalarının yetersizliği |
| 19 | Haberleşme hatlarının eksikliği |
| 20 | Var olan tarım arazilerin yeterince kullanılamaması |
| 21 | Genç nüfusun burada barınmaması/olanında bu konudaki ilgisizliği |
| 22 | Tarımsal gelirin yeterli olmaması |
| 23 | Tarımsal ürünün üretiminde eğitimsizlik/yetersizlik |
| 24 | Tarımsal ürünün pazarlama sorunu |
| 25 | Çocuk parklarının yetersizliği |
| 26 | Cami alanının yetersizliği ve okula yan yana oluşu |
| 27 | Caminin köy içindeki konumu ve erişim sorunu |
| 28 | Din görevlisinin köy ile bütünleşmemesi ve nitelikli din eğitimi vermeyişi |
| 29 | Engelli vatandaşlar için ulaşım sorunu |
| 30 | Mahalleler arasında yaya erişiminin olmaması |
| 31 | Deniz kıyısının kullanılamaması |
| 32 | İş olanaklarının yetersizliği |
| 33 | Kadınların iş hayatına katılamaması |
| 34 | Kadınların toplumda yeterince yer alamaması/saygı görmemesi/baskı görmesi |
| 35 | Komşular arasında yaşanan çatışmalar |
| 36 | Tarihi evlerin korunmaması/terk edilmesi |
| 37 | Köyde hırsızlık olması |
| 38 | Var olan vakıf arazilerinin işletilememesi |
| 39 | Köyün sorunlarını paylaşma anlayışının olmayışı (özellikle erkeklerin) |

Tablo 39'dan görüldüğü üzere, altyapı problemleri ağırlıklı olmak üzere, sosyal olanakların yetersizliği, toplumsal cinsiyet ve paylaşamama, bir araya gelememe ve ekonomik faaliyetlerin yetersizliği ve kadının bu alanda varlığının hiçe sayılması problemler arasında tartışılmıştır.

Belirlenen problemlerden birinin seçildiği ve ortak görüşünün inşa edildiği aşamanın; katılımcı atölyenin en zor ve yorucu adımlarından biri olduğu düşünülmektedir. Problemlerin belirlenmesinin ardından önceliklendirme çalışmasının yapılmasında büyük güçlükler ile karşılaşılabilir. Çünkü her katılımcının öncelikli olarak gördüğü konu farklı olabilir. Bu nedenle, çalışma grubu arasında da fikir ayrılığına neden olabileceği ve katılımcıların birbirinden etkilenmemesi için tüm katılımcılara A4 formatında daha önceden yine katılımcıların belirledikleri 39 adet problemin yer aldığı listeler dağıtılmıştır. Ortak görüşün inşa edildiği bu aşamada problemlerin arasında önceliklendirme yapmak için “skorlama ve sıralama” tekniği kullanılmıştır (Bölüm 1.3.4.5). En önemli problem 10 puan, en düşük 1 puan olacak şekilde problemleri puanlamaları istenmiştir (Şekil 18). Herkesin bireysel olarak verdikleri puanların ortalaması alınarak katılımcı kadın grubunun ortak görüşü oluşturulmuş ve sonuçlar yansıtılarak tekrar tartışmaya açılmıştır.



Şekil 18. Problemlerin önceliklendirilmesi

Bu aşamada sıralama yapılmadan listelenen problemlerin puanlanması ve önceliklendirilmesinin yanı sıra katılımcı grup tarafından, tehditlerin belirlenmesi de istenmiştir.

Tablo 40. Problemlerin önceliklendirilmesi

| PROBLEMLERİ PUANLAMA | | | |
|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|---------------|
| SÜRE: 30 dakika | | | |
| MALZEME: A4 formatında problem listeleri, bilgisayar, projeksiyon, kalem | | | |
| | Salacık Köyünün Olumsuz Yönleri | Puan | Tehdit |
| 1.ALTYAPI | Elektrik/trafo problemi (Yalı mah.) | 7 | |
| | Haberleşme hatlarının eksikliği | 7 | |
| | Suyun yetersizliği | 8 | |
| | Mahalleler arasında yaya erişiminin olmaması/ Yaya yollarının /kaldırımın olmayışı, güvensizliği/ Engelli vatandaşlar için ulaşım sorunu | 9 | |
| | Yol Sorunu | 9 | |
| | Altyapı-kanalizasyon | 10 | |
| | Sahil taşıt bağı/ kavşak/köy girişi | 10 | |
| 1.a. SOSYAL ALTYAPI | Çocuk parklarının/ Spor alanlarının yetersizliği | 10 | |
| | Sağlık hizmetinin/alanının yetersizliği | 9 | |
| | Eğitim mekânının yetersizliği/ulaşım açısından yetersizliği | 10 | |
| | Cami alanının yetersizliği ve okula yan yana oluşu | 10 | |
| 2.SOSYAL | Genç nüfusun burada barınmaması/olanında bu konudaki ilgisizliği | 7 | |
| | Köyde hırsızlık olması | 7 | |
| | Komşular arasında yaşanan çatışmalar | 8 | |
| | Din görevlisinin köy ile bütünleşmemesi ve nitelikli din eğitimi veremeyişi | 8 | |
| | Yaygın eğitim birimlerinin eksikliği-Eğitim/bilinçlendirme çalışmalarının yetersizliği | 9 | |
| | Kadınların toplumda yeterince yer alamaması/saygı görmemesi/baskı görmesi | 10 | |
| | | | |
| 3.FİZİKSEL | Caminin köy içindeki konumu ve erişim sorunu | 10 | |
| | Tarihi evlerin korunmaması/terk edilmesi | 7 | |
| | Yerleşimin düzensizliği(serna) ve sahildeki yapılar(ticari yapı) | 9 | |
| | Kahvehanelerin konumu | 10 | |
| 4.EKONOMİK | Var olan tarım arazilerin yeterince kullanılmaması | 8 | |
| | Tarımsal gelirin yeterli olmaması | 8 | T |
| | Tarımsal ürünün üretiminde eğitimsizlik/yetersizlik | 8 | |
| | Tarımsal ürünün pazarlama sorunu | 9 | |
| | İş olanaklarının yetersizliği | 9 | |
| | Kadınların iş hayatına katılamaması | 10 | |
| 5.YÖNETİM | Deniz kıyısının kullanılmaması(yol yok, çöp, kanalizasyon, balıkçı kayıklarının çekim yeri olarak denetimsiz kullanılması) | 8 | |
| | Var olan vakıf arazilerinin işletilememesi | 10 | |
| | Hizmet yetersizliği | 10 | |
| | Köyün sorunlarını paylaşma anlayışının olmayışı(özellikle erkeklerin) | 10 | |
| 6.ÇEVRE | Yer altı suyunun denetimsiz kullanımı | 8 | |
| | Derelerin kirliliği (özellikle Orta mah.) | 8 | |
| | Sahipsiz ve denetimsiz sahipli hayvan tehdidi | 9 | |

Tabloda belirtilen mekânsal eksikliklerin, altyapı ve hizmet eksikliklerinin yanı sıra yönetim problemlerinin de 10 puan aldığı görülmektedir (Tablo 40).

Skorlama yapıldığında benzer sonuçları alan sorunlar arasında ikinci bir değerlendirme yapılarak sıralama yapılmasına karar verilmiştir. Problemlerin sıralanması

ve puanlanması ile birlikte; kadınların sürekli ve ilk toplantıdan itibaren dile getirdiği problemlerin tam puan aldığı görülmüştür;

- Kahvehanelerin konumu (10 puan)
- Kadının ekonomik hayata katılamaması (10 puan)
- Saygı görememe (10 puan)
- Baskı altında olma (10 puan)
- Köyde bir arada olma, paylaşma ve katılımın olmayışı (10 puan)

gibi sosyal sorunların teknik ve sosyal altyapı eksiklikleri kadar önemli olduğu vurgusu tabloda görülmektedir. Puanlama sonrasındaki tartışmada da yine sosyal sorunlar üzerinde tartışılmaya devam edilmiştir.

3.7. Eylem Planı Yapma

Bu aşamaya kadar alanda paralel olarak yürütülen yapısal plan hazırlama çalışmasının kadın, erkek ve genç grupları ile ayrı ayrı yürütülen atölye çalışmaları eylem planı sürecinin “planlama” aşamasının başlaması ile sona ermiştir. Eylem planlama çalışmasına; kadın grubu ile devam edilmiş, bu gruba ilave olarak genç grubunun temsilcisinin katılımı ile toplam 12 kişi katılımcı atölye çalışmalarını yürütmüştür.

Eylem planlama çalışmasında; seçilecek problemin zaman faktörü de dikkate alınarak çözümünde grubu mutlu edebilecek, grup tarafından ilk etapta başarı elde edilebilecek ve ağırlıklı olarak kendi kaynakları ile çözüm üretilebilecek bir problemin olması gerekliliği hem ekip hem de kolaylaştırıcı tarafından tanımlanmıştır. Çünkü problemin büyük veya küçük olması değil, grubun ilk eylem planı deneyimini başarılı bir şekilde sonuçlandırması ve toplumda yaratılacak yaygın etki önemlidir. Dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise toplumun kendine güvenini artıracak bu ilk eylemin basit, az maliyetli ve köy dışındaki kurumlara doğrudan bağlı olmaması ve sürecin yerel halk tarafından eldeki kaynaklar ile yapılabilecek olmasıdır.

Problemlerin belirlendiği bu aşamanın devamında eylemlerin oluşturulmasını gerektiren süreçte “katılımcı etki yol analizi” tekniği kullanılmıştır. Problemin nedenlerinin ve olası sonuçlarının problem ağaçları ve eylem adımlarının önceliklerinin akış diyagramları ile belirlendiği teknik bu aşama için uygun bulunmuştur (Bölüm 1.3.4.12).

Eylem ve eylem adımlarını belirlemede başarılı olan bu teknik süreci bütüncül bir şekilde ele alması nedeniyle tercih edilmiştir.

3.7.1. Problem Ağaçlarının Oluşturulması

Köyün birçok fiziksel, mekânsal ve altyapı sorununun olmasına rağmen ilk günden beri dile getirilen sosyal sorunlar katılımcı grup tarafından öne çıkarılmıştır. Bu aşamada "yaygın eğitim faaliyetinin olmayışı (Tablo 39-17) ve kadının ekonomik hayata katılamaması problemleri (Tablo 39-33)" eylem çalışmasında tartışılmak üzere kadın grubu tarafından belirlenmiştir. Belirlenen eğitim faaliyetlerinin içerisinde; yaygın eğitim faaliyetleri, bilinçlendirme çalışmaları, çevre ve kişisel eğitim çalışmaları, gönüllü ve yetenekli insan kaynaklarının eğitime yönelik kurslar belirtilmiştir. Alınacak kurslar ve eğitim çıktıları ile kadının ekonomik hayata katılabileceği düşünülmüştür. Problemin belirlenmesinin ardından katılımcı grubun eylem planını yürüteceği probleme yönelik daha detaylı çalışmalar yapması gerekir. Katılımcılarca birbirini desteklediği düşünülen bu iki problemin nedenleri ve sonuçlarının tartışılması için "problem ağacı" tekniğinden yararlanılmıştır. Bu teknik tanımlanan problemin temel nedenlerinin yani görünenin arkasındaki gerçeklerin gözden kaçırılmasını önlemek amacıyla kullanılır. Problemin doğru tanımlanmasının ve nedenlerinin eksiksiz bir şekilde ortaya konulmasının; üretilecek çözümün başarısını arttıracacağı düşünülmektedir.

Katılımcı kadın grupları katkı vermek istedikleri probleme yönelik olarak iki gruba ayrılmıştır. Kadınlara verilen renkli kâğıtlar ve kalemler ile problemlerin temel nedenlerini ve sonuçlarını tartışmaları beklenmiştir. Bu noktada kolaylaştırıcı problemin nedenlerinin problem ağacının köklerini, sonuçlarının da ağacın dallarını oluşturacağını açıklamıştır (Şekil 19).



Şekil 19. Problem ağaçlarının oluşturulması

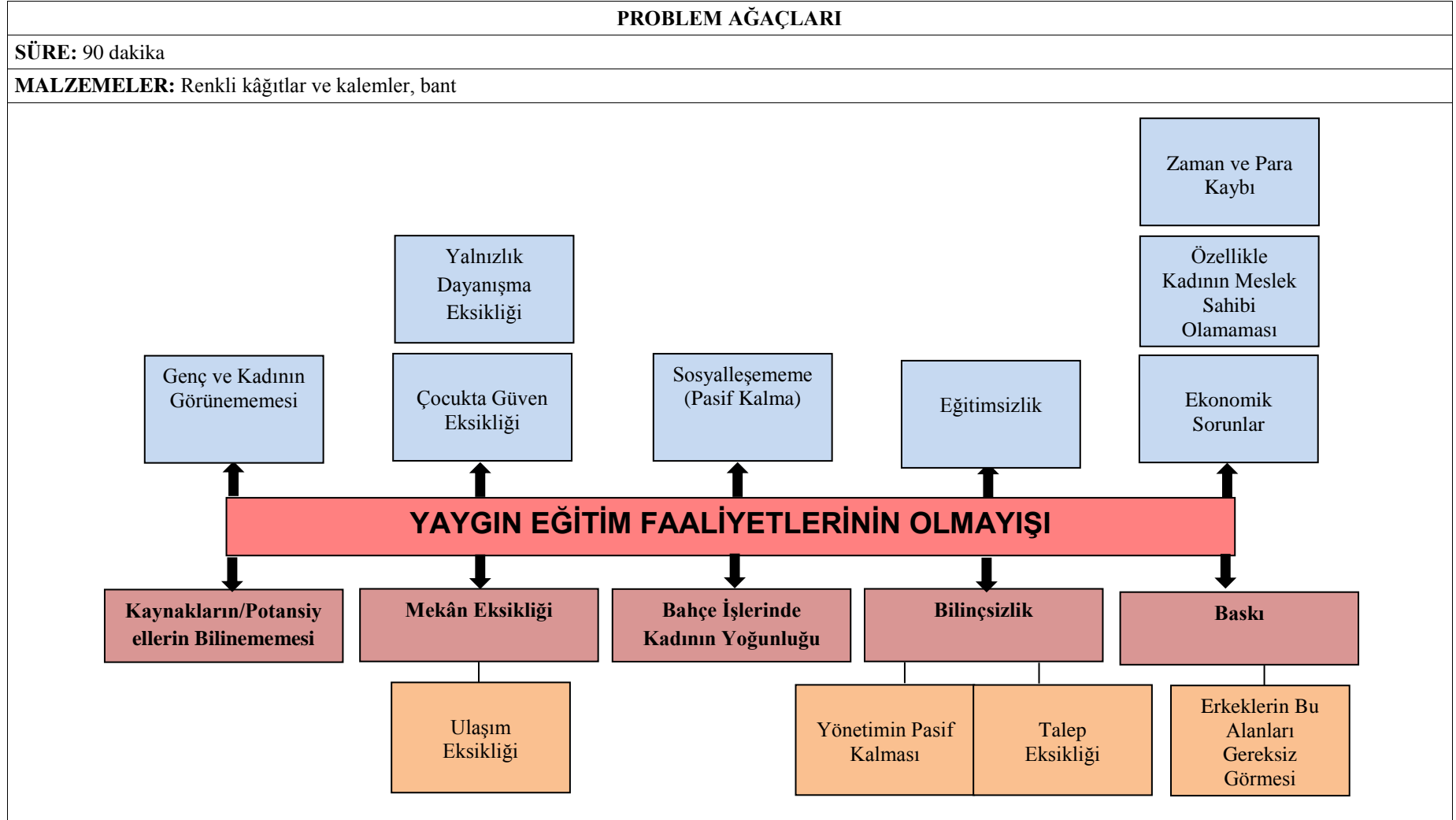
Problem ağaçlarının tamamlanması ile birlikte her iki grup problemlerin düşündükleri neden ve sonuçlarını birbirlerine açıklamış grupların eksik olduğu konular da diğer grup üyeleri tarafından tamamlanmıştır.

Kadının ekonomik hayata katılamamasının; kadının baskı altında oluşu, eğitimsizlik ve mekân eksiliği gibi nedenlere; yaygın eğitim faaliyetlerinin ise kaynakların bilinmemesi, baskı, mekân eksikliği, muhtarlığın ilgisizliği, bilinçsizlik ve bahçe işlerinde yoğunluk gibi temel sorunlara bağlı olduğu dile getirilmiştir (Tablo 41,42).

Tablo 41. Problemlerin neden ve sonuçlarının irdelenmesi-1



Tablo 42. Problemlerin neden ve sonuçlarının irdelenmesi-2



Kadınların ekonomik hayata katılmamasının ve yaygın eğitim faaliyetlerinin olmayışının mekânsal, sosyal ve yönetsel pek çok nedeninin olduğu görülmektedir. Kadının sosyal hayatını etkileyen bu süreç sonucunda kadının ekonomik hayata katılmaması bir yana toplumda kadının değer görmemesi, sosyalleşememe, toplumda görünememe, yalnızlaşma ve dayanışma eksikliği ile sonuçlandığı da görülmektedir.

Belirlenen mekânsal, fiziksel, sosyal sorunlara yönelik çözüm “beyin fırtınası” yöntemi kullanılarak tartışılmıştır. Sorunun temelinde “birlik olamama ve örgütsüzlüğün” olduğu yine kadın grubu tarafından dile getirilmiştir. Bu iki sorunun ya da köyün diğer sorunlarının da örgütlü bir yapı içerisinde çözülebileceğine inandıklarını söylemişlerdir. Atölye çalışmasının sonucunda katılımcı grup hemfikir olmuş, “çözümü keşfetmiş olmanın gururu” ile hedeflenen aşamayı tamamlamışlardır.

3.7.2. Uzman Görüşü Alma

Problem ağacının çizimi sonucunda köyde yaşanan sorunların birçoğunu örgütlü bir yapının olmayışına ve katılım eksikliğine bağlayan kadın gruplarına örgütlenme hakkında bilgi vermek adına 20.02.2014 tarihinde bağımsız denetleyici olan uzman İnci EMİRZEOĞLU toplantıya davet edilmiştir. 11 kadın katılımcının katıldığı toplantıda eğitim türleri (güçlendirme, girişimcilik, kişisel gelişim gibi), örgütlenme modelleri (kooperatif, dernek gibi) ve özellikleri, yapılması gerekenler, karşılaşılabilecek sorunlar ve diğer kadın grupları ile yaşanan deneyimler anlatılmış katılımcıların soruları cevaplanmıştır (Şekil 20).



Şekil 20. Eğitim çalışmaları

3.7.3. Eylem Adımlarının Oluşturulması

Problemlerin neden ve sonuçlarının belirlendiği bir önceki aşamanın ardından elde edilen çıktılara göre “yaygın eğitim faaliyetlerinin yapılması”, “dernek kurulması” ve “kadının ekonomik hayata katılması” eylemlerinin adımları ayrı ayrı tanımlanmıştır. Söz konusu üç eyleme yönelik oluşturulan eylem adımlarının bir kısmı eş zamanlı olarak hayata geçecek/yürütülebileceklerdir (Şekil 21).

Yaygın eğitim faaliyetleri için yapılması gerekenler katılımcılar tarafından şu şekilde listelenmiştir;

- Eğitim mekânının belirlenmesi
- Eğitim mekânının düzenlenmesi/bakım-onarım
- Katılacak kişilerin tespiti
- Duyuruların yapılması
- Katılımcıların taleplerinin alınması
- Halk eğitim merkezine talepte bulunma/dilekçe yazma
- Eğitim faaliyetlerinin programlanması/önceliklendirilmesi
- Faaliyetlerin önerilmesi konusunda uzmanlardan destek alma
- Malzeme ve araç temini

Yaygın eğitim faaliyetlerinin sonucunda oluşturulacak ürünler ile uzun dönemde kadının ekonomik hayata katılımının sağlanacağı bir altyapının oluşturulması hedeflenmiştir. Ekonomik hayata katılım sürecinde yapılacak eylemler ise şu şekilde sıralanmıştır:

- Tarımsal ve hayvansal ürünün katma değerinin arttırılmasına yönelik eğitimlerin alınması
- Ticari mekânın yerinin belirlenmesi (Köy halkı ve dışarıdan gelecekler için)
- İlgili kurumlardan gerekli izinlerin alınması
- Muhasebe-hesap işlemleri konusunda iş bölümünün yapılması
- İnsan kaynaklarının raporlanması
- Kendi kendini yöneten/sürdürebilir işletim sisteminin oluşturulması



Şekil 21. Eylem adımlarının listelenmesi

Vizyon belirleme aşamasında öncelikle vurgulanan köyün sosyal yapısına (bilinçli, özgür, duyarlı bireyler) ve yönetim mekanizmasına (örgütlü ve katılımcı bir yönetim) yönelik vizyon dikkate alındığında, katılımcı grubun örgütlenmenin ve eğitimin önemine vurgu yaptıkları ve bu yönde hazırlayacakları eylem planını hayata geçirmeyi talep ettikleri görülmektedir. Yapacakları eylemlerin bu şekilde daha etkili ve sürekli olacağına, böylece bir dernek kurulmasının gerekli olduğuna karar vermişlerdir. Dernek kurulması ve sürdürülmesi aşamasında gerekli olan eylem adımları ise şöyledir;

- Dernek tüzüğü hazırlanması
- Dernek mekânının belirlenmesi ve organizasyonu
- Dernek üye sayısının artırılması
- Diğer derneklerle etkileşime geçilmesi
- Derneğin ve faaliyetlerin internette yer alması
- Kadınlar dışındaki gruplara bilgilendirmenin yapılması/destek istenmesi

3.7.4. Sorumluların Tespiti ve Eylemlerin Önceliklendirilmesi

Bir önceliklendirme yapılmadan, listelenen eylem adımlarının, sorumlularının ve öncelikli olan eylemlerin belirlenmesi gerekmektedir. Hangi eylemlerin öncelikli olarak yapılacağını, hangilerinin birbiri ile ilişkili olduğunu, bu eylemlerden hangi kurumların sorumlu olduklarını gösterebilmek için katılımcı grup ile iş akış grafikleri oluşturulmuştur.

Katılımcı gruba önceki toplantıda belirlenen eylem adımlarının ve adımlarda sorumlu olabilecek kurumların yazılı olduğu küçük kâğıtlar dağıtılmıştır. Katılımcı grup, yerel

halk, dernek, dernekler masası, belediye, kaymakamlık, muhtarlık, valilik, okul yönetimi, köyün ileri gelenleri, halk eğitim müdürlüğü, tarım il müdürlüğü gibi kurumların olduğu kâğıtlar da katılımcı gruba eylem adımları ile birlikte dağıtılmıştır.

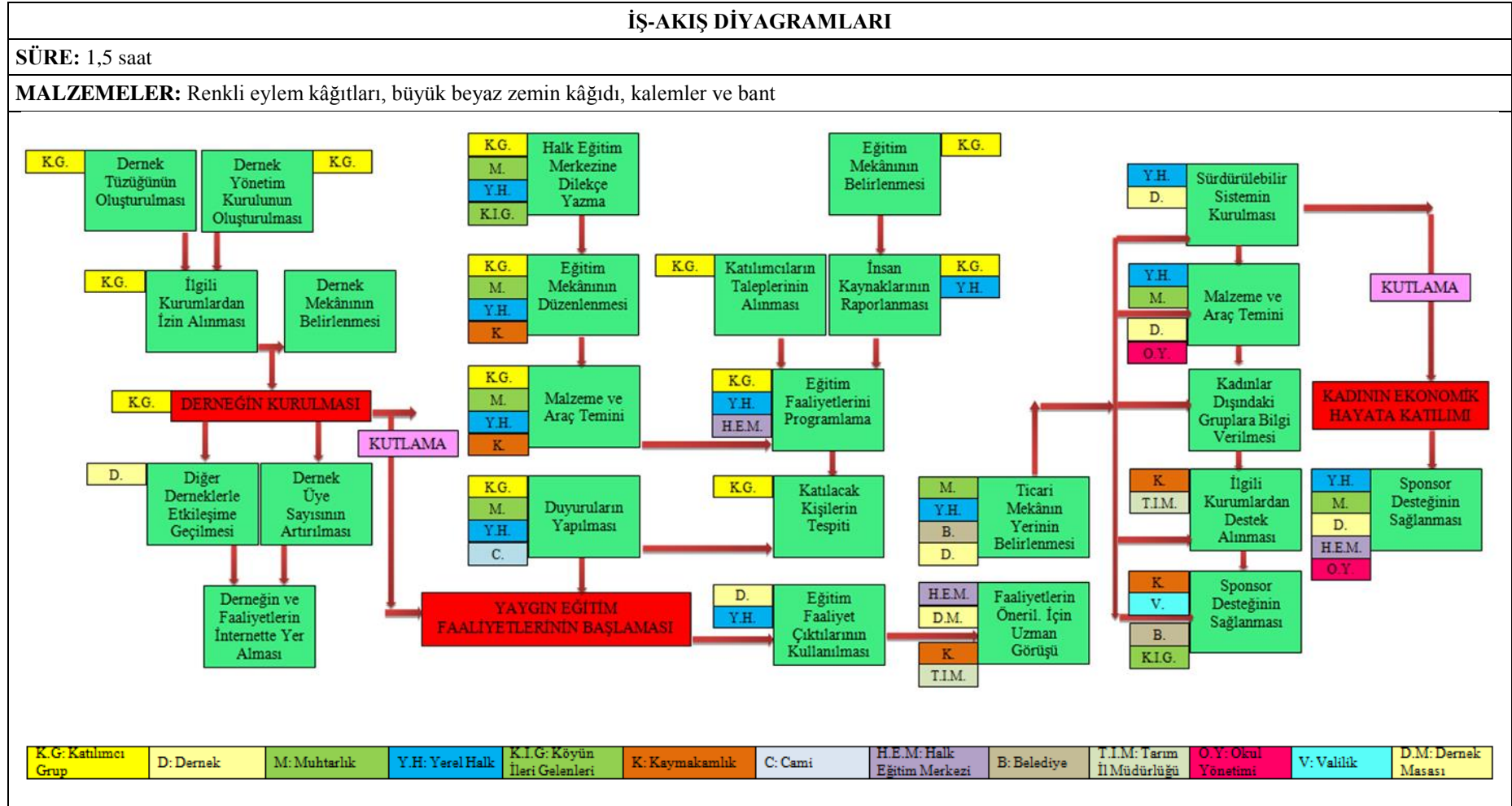
Büyük bir kâğıt (taşınabilir olması nedeniyle) üzerinde eylem adımlarının sıralanması ve süreç içerisinde ilişkili olanların oklar ile gösterilmesi istenmiştir. İlişkilerin belirlenmesinin ardından “yaygın eğitim faaliyetlerinin yapılması”, “dernek kurulması”, “kadının ekonomik hayata katılımı” eylemleri için sorumlu olabilecek kurum ve kuruluşlar ilgili eylemin yanına yapıştırılmıştır (Şekil 22).



Şekil 22. Eylemlerin önceliklendirilmesi

Eylemlerin önceliklendirilmesi ve kurumlar ile ilişkilendirilmesinde güçlük yaşayan grup ile beklenenden uzun süren çalışma sonucunda oluşan ve yenilenen iş akış diyagramı aşağıdaki gibidir (Tablo 43).

Tablo 43. Önceliklendirilmiş eylemler ve sorumluları



3.7.5. Süre ve Bütçe Tespiti

Hem katılımcılar hem de çalışma ekibi açısından süreci izlemeye yardımcı olacak iş akış diyagramlarının oluşturulmasının ardından eylemlerin ve eylem adımlarının ne kadar sürede gerçekleşeceği, bütçe gerektiren/gerektirmeyen eylemlerin tespitinin ve tahmini bütçe değerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Katılımcı grupla birlikte, akış diyagramı oluşturulmuş ve eylem adımlarının yer aldığı tabloda katılımcılar ile birlikte her eylem adımı için gereken süreler öncelikli olarak belirlenmiştir (Şekil 23). Genel olarak büyük maddi kaynaklara değil de insan gücüne ve emeğine dayanan bu süreç için eylem tablosu aşağıdaki gibi doldurulmuştur.

Örgütlü bir Salacık isteyen katılımcı grubun tanımladığı iş akışı/eylem adımları ile derneğin kurulmasına paralel olarak ilerleyen zamanda yaygın eğitim faaliyetlerine başlanması, ardından da üretilecek ürünler ile kadının ekonomik hayata katılımının sağlanması hedeflenmiştir. Eylem adımları, sorumluların tespiti, bütçelendirme ve süre tanımlama ile eylem planının içeriğine yönelik tanımlamalar da katılımcı grup ile hazırlanmıştır.



Şekil 23. Eylemlerin zamanlaması ve maliyeti

Ayrıca bu süreçte katılımcı grup, insan kaynaklarının tespiti için köyü tek tek dolaşmışlardır. Hem yapılan çalışmayı anlatmış, hem de halk eğitim kursuna katılmak isteyen kişileri tespit etmişlerdir. Halktan açılmasını istedikleri kurs taleplerini almışlar, dernek kurulması halinde katılıp katılmayacaklarını sormuşlardır. Ayrıca muhtar da dernek ve halk eğitim kursu hakkında bilgilendirilmiş, kurs ve dernek için uygun

olabilecek mekânlar hakkında muhtarın bilgisi alınmıştır. Salacık köyü genelinde toplam 26 kişinin kursa katılacağı, 3 kişinin de gönüllü olarak eğitim verebileceği katılımcı grubun topluluyla yaptığı görüşmelerle saptanmıştır.

3.7.6. Kaynakların Tespiti

Belirlenen eylem adımlarının hayata geçirilebilmesi için gerekli olan kaynak veya varlıkları farklı başlıklar altında değerlendirmek mümkündür. Gerçekleştirilecek eylem sadece insan kaynağına bağlı olabileceği gibi bir başka eylem birçok kaynağı da gerektirebilir. Bazı eylemler için sadece iç kaynağa ihtiyaç duyulabileceği gibi bazısı iç kaynağa ek olarak dış yardımı da gerektirebilir veya tamamen dış kaynak ile gerçekleştirilebilir. Tablo 44'te belirlenen eylem adımlarının her biri için gerekli olan kaynak, türü ve kaynağın nereden sağlanacağı tanımlanmıştır. Dernek ve yaygın eğitim faaliyetlerinin öncelikli olarak gerçekleştirilmesi beklentisi kaynaklarında yoğunluklu olarak insana odaklandığı, maddi kaynakların en az düzeyde tutulduğunu göstermektedir.

Eylem planının hazırlanması aşamasının son adımı da gerçekleştikten sonra genel bir değerlendirme yapılmıştır. Eylem planı sürecinin sonuç ürünü olan her bir eylem için eylem adımlarını, sorumluları, gerekli olan bütçeyi ve süreyi gösteren eylem tabloları oluşturulmuş; uygun strateji ve alt stratejiler ile ilişkilendirilmiştir. Ayrıca eylemlerin başarısını gösteren performans ölçütleri de her bir eylem için tabloda tanımlanmıştır (Tablo 45).

Tablo 44. Eylemlerin kaynak talebi

| EYLEM ADIMLARI | Kaynak/Varlık (K/ V Talebi) | | |
|------------------------------------------------|-----------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------|
| | İç K/ V'larla Yapılabilir | İç K/ V'larla Yapılabilir Ama Dış Yardım Gerekir | İç K/ V'larla Yapılamaz |
| Dernek Tüzüğü'nün Hazırlanması | İ | | |
| Dernek Yönetim Kurulunun Oluşturulması | İ | | |
| İlgili Kurumlardan Gerekli İzinlerin Alınması | İ | | |
| Dernek Mekânının Belirlenmesi ve Organizasyonu | | İ-P-F | |
| DERNEĞİN KURULMASI | | | |
| Diğer Derneklerle Etkileşime Geçilmesi | İ | | |


```

graph TD
    A1[Dernek Tüzüğü'nün Oluşturulması] --> B1[İlgili Kurumlardan İzin Alınması]
    A2[Dernek Yönetim Kurulunun Oluşturulması] --> B1
    A3[Dernek Tüzüğü'nün Oluşturulması] --> B2[Dernek Mekânının Belirlenmesi]
    A4[Dernek Yönetim Kurulunun Oluşturulması] --> B2
    B1 --> C[DERNEĞİN KURULMASI]
    B2 --> C
    C --> D1[Diğer Derneklerle Etkileşime Geçilmesi]
    C --> D2[Dernek Üye Sayısının Artırılması]
    D1 --> E[Derneğin ve Faaliyetlerin İnternette Yer Alması]
    D2 --> E
    C --> F[KUTLAMA]
  
```

İ: İnsan/ Varlık, P:Parasal kaynak, F: Fiziksel kaynak, H: Hizmet

Tablo 44'ün devamı

| EYLEM ADIMLARI | Kaynak/Varlık (K/ V Talebi) | | |
|------------------------------------------------|-----------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------|
| | İç K/ V'larla Yapılabilir | İç K/ V'larla Yapılabilir Ama Dış Yardım Gerekir | İç K/ V'larla Yapılamaz |
| Eğitim Mekânının Belirlemesi | | İ-F | |
| Eğitim Mekânının Düzenlenmesi/ Bakım-Onarım | İ-P | | |
| Malzeme ve Araç Temini | | İ-P | |
| Halk Eğitim Merkezine Talepte Bulunma/Dilekçe | İ | | |
| Katılımcıların Taleplerinin Alınması | İ | | |
| İnsan Kaynaklarının Raporlanması | İ | | |
| Eğitim Faaliyetlerinin Programlanması | İ | | |
| Katılacak Kişilerin Tespiti | İ | | |
| Duyuruların Yapılması | İ | | |
| YAYGIN EĞİTİM FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI | | | |

The flowchart illustrates the process of starting mass education activities. It starts with 'Eğitim Mekânının Belirlemesi' (Education Venue Determination) involving 'Katılımcı Grup', 'Muhtarlık', 'Yerel Halk', and 'Köyün İleri Gel.'. This leads to 'Eğitim Mekânının Düzenlenmesi' (Education Venue Arrangement) involving 'Katılımcı Grup', 'Muhtarlık', 'Yerel Halk', and 'Kavmakamlık'. Simultaneously, 'Halk Eğitim Merkezine Dilekçe Yazma' (Writing a Request to the People's Education Center) involves 'Katılımcı Grup'. The next step is 'Katılımcıların Taleplerinin Alınması' (Receiving Requests from Participants) involving 'Katılımcı Grup' and 'İnsan Kaynaklarının Raporlanması' (Reporting Human Resources) involving 'Katılımcı Grup' and 'Yerel Halk'. This leads to 'Eğitim Faaliyetlerini Programlama' (Programming Education Activities) involving 'Katılımcı', 'Yerel Halk', and 'Halk Eğitim'. This step also receives input from 'Malzeme ve Araç Temini' (Material and Vehicle Procurement) involving 'Katılımcı Grup', 'Muhtarlık', 'Yerel Halk', and 'Kavmakamlık'. The next step is 'Katılacak Kişilerin Tespiti' (Identifying Participants) involving 'Katılımcı Grup'. This leads to 'Duyuruların Yapılması' (Making Announcements) involving 'Katılımcı Grup', 'Muhtarlık', 'Yerel Halk', and 'Cami'. This step also receives input from 'Ticari Mekânın Yerinin Belirlemesi' (Determining the Location of the Commercial Venue) involving 'Muhtarlık', 'Yerel Halk', 'Dernek', and 'Belediye'. The final step is 'Eğitim Faaliyetlerinin Başlaması' (Starting Education Activities) involving 'Dernek' and 'Yerel Halk'. This step also receives input from 'Faaliyetlerin Öneril. İçin Uzman Görüşü' (Expert Opinion for Activity Recommendations) involving 'Kavmakamlık', 'Dernekler M.', 'Halk Eğitim', and 'Tarım İl Müd.'. The flowchart shows a complex network of interactions between these steps and the various stakeholders involved.

İ: İnsan/ Varlık, P:Parasal kaynak, F: Fiziksel kaynak, H: Hizmet

Tablo 44'ün devamı

| EYLEM ADIMLARI | Kaynak/Varlık (K/ V Talebi) | | |
|------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------|
| | İç K/ V'larla Yapılabilir | İç K/ V'larla Yapılabilir Ama Dış Yardım Gerekir | İç K/ V'larla Yapılamaz |
| Yaygın Eğitim Faaliyet Çıktılarının Kullanılması | İ | | |
| Faaliyetlerin Önerilmesi ve Geliştirilmesi Konusunda Uzmanlardan Destek Alma | | | İ-H |
| Ticari Mekânın Yerinin Belirlenmesi | | İ-P-H | |
| ***Sponsor Desteğinin Sağlanması | | | P |
| ***İlgili Kurumlardan Destek Alınması | | | H-P |
| ***Kadınlar Dışındaki Gruplara Bilgilendirmenin İstenmesi | | İ | |
| ***Malzeme ve Araç Temini | | P | |
| İşletme Sisteminin Oluşturulması | İ | | |
| KADININ EKONOMİK HAYATA KATILIMI | | | |
| Sürdürülebilir Sistemin Kurul. | İ | | |

İ: İnsan/ Varlık, P:Parasal kaynak, F: Fiziksel kaynak , H: Hizmet

Tablo 45. Eylemler-performans ölçütleri-sorumlular-bütçe-zaman çizelgesi

| STRATEJİK AMAÇ: Köyün Yaşanabilirlik (Sosyal, Fiziksel Ekonomik) Düzeyinin Her Kesim Kadın Yaşlı Çocuk Engelli ve Erkek için Geliştirilmesi | | | | |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|-------------|-------------------|
| Alt Strateji: Köyü ilgilendiren her konuda köy yönetimi ve yerel halkın birlikte çalışması | | | | |
| EYLEM: SALACIK KÖYÜNDE İHTİYAÇ DUYULAN ÖRGÜTLÜ YAPININ KURULMASI | | | | |
| Performans ölçütleri: Dernek üye sayısı, Etkinlik sayısı, Ortak çalışma sayısı | | | | Bütçe: Yok |
| Öncelik | Eylem Adımları | Sorumlular | Süre | |
| 1 | Dernek Tüzüğü'nün Hazırlanması | Katılımcı Grup | Kısa | 1 gün |
| 2 | Dernek Yönetim Kurulunun Oluşturulması | Katılımcı Grup | Kısa | 1 gün |
| 3 | İlgili Kurumlardan Gerekli İzinlerin Alınması | Katılımcı Grup | Kısa | 1 gün |
| 4 | Dernek Mekanının Belirlenmesi ve Organizasyonu | Katılımcı Grup | Kısa | 1 hafta |
| 5 | DERNEĞİN KURULMASI | Katılımcı Grup | Kısa | 0-15 gün |
| 6 | Diğer Derneklerle Etkileşime Geçilmesi | Dernek | Kısa | 3 ay |
| Alt Strateji: Kadın çocuk yaşlı ve engelli kesim için uygun sosyal koşulların oluşturulması | | | | |
| EYLEM: SALACIK KÖYÜNDE YAYGIN EĞİTİM FAALİYETLERİNİN BAŞLATILMASI | | | | |
| Performans ölçütleri: Eğitim sayısı, Faaliyetlere katılan sayısı | | | | Bütçe: Yok |
| Öncelik | Eylem Adımları | Sorumlular | Süre | |
| 6 | Eğitim Mekanının Belirlemesi | Katılımcı Grup, Halk Eğitim, Yerel Halk, Muhtarlık, Köyün İleri gel. | Kısa | 5-15.03.2014 |
| 7 | Eğitim Mekanının Düzenlenmesi/Bakım-Onarım | Katılımcı Grup, Muhtarlık | Kısa | 10-17.03.2014 |
| 8 | Malzeme ve Araç Temini | Katılımcı Grup, Halk Eğitim | Kısa | 10-17.03.2014 |
| 5 | Halk Eğitim Merkezine Talepte Bulunma/Dilekçe Yazma | Katılımcı Grup | Kısa | 10.03.2014 |
| 1 | Katılımcıların Taleplerinin Alınması | Katılımcı Grup | Kısa | 05.03.2014 |
| 2 | İnsan Kaynaklarının Raporlanması | Katılımcı Grup | Kısa | 05.03.2014 |
| 4 | Eğitim Faaliyetlerinin Programlanması/Önceliklendirilmesi | Katılımcı Grup, Yerel Halk, Halk Eğitim | Kısa | 06.03.2014 |
| 3 | Katılacak Kişilerin Tespiti | Katılımcı Grup | Kısa | 05.03.2014 |
| 9 | Duyuruların Yapılması | Katılımcı Grup, Muhtarlık, Okul Yönetimi, Camii, Yerel Halk | Kısa | 12.03.2014 |
| 10 | YAYGIN EĞİTİM FAALİYETLERİNİN BAŞLAMASI | Halk Eğitim, Yerel Halk | Kısa | 07.04. 2014 |

Tablo 45'in devamı

| Alt Strateji: Kadın çocuk yaşlı ve engelli kesim için uygun sosyal koşulların oluşturulması | | | | | |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|-------------|---------------------------|--|
| EYLEM: KADININ EKONOMİK HAYATA KATILIMININ SAĞLANMASI | | | | | |
| Performans Ölçütleri: Ticari mekânın mülkiyeti, Yıllık gelir, İstihdam edilen kişi sayısı | | | | Bütçe. 15000-30000 | |
| Öncelik | Eylem Adımları | Sorumlular | Süre | | |
| 1 | Yaygın Eğitim Faaliyet Çıktılarının Kullanılması | Dernek, Yerel Halk | Orta | 01.07.2014 | |
| 2 | Faaliyetlerin Önerilmesi ve Geliştirilmesi | Tarım İl Müd., Dernek M. Kaymakamlık, Halk Eğit. | Orta | 01.07-09 2014 | |
| 3 | Ticari Mekânın Yerinin Belirlenmesi | Yerel Halk, Muhtarlık, Dernek, Belediye | Orta | 01.09.2014 | |
| 4 | ***Sponsor Desteğinin Sağlanması | Köy İleri Gelenleri, Belediye, Kaymakamlık, Valilik, Diğer | Orta | 01.07.2014 son. | |
| 5 | ***İlgili Kurumlardan Destek Alınması | Tarım İl Müd., Belediye, Kaymakamlık | Orta | 01.07.2014 son. | |
| 6 | ***Diğer Gruplara Bilgilendirmenin Yapılması | Yerel Halk, Muhtarlık | Orta | 01.07.2014 son. | |
| 7 | ***Malzeme ve Araç Temini | Yerel Halk, Muhtarlık, Dernek, Okul Yönetimi | Uzun | 1.07-10 2014 | |
| 8 | İşletme Sisteminin Oluşturulması | Yerel Halk, Dernek | Orta | 01.09.2014 son. | |
| 9 | KADININ EKONOMİK HAYATA KATILIMI | | Uzun | 01.10.2014 son. | |
| 10 | Sürdürülebilir Bir Sistemin Kurulması | Yerel halk, Halk Eğitim, Muhtarlık, Dernek, Okul Yönetimi | Uzun | 01.10.2014 son | |

3.8. Uygulama

3.8.1. Yaygın Eğitim Faaliyetleri

Eylem adımları arasında yapılan önceliklendirme ile eğitim faaliyetlerine başlanmasına karar verilmiştir. Bunun için katılımcı grup ilk olarak köyde bütün kadınların katılabilecekleri etkili bir kurs açmayı önermişlerdir. Alanda yaptıkları talep tespitinde de kadınların genellikle eliş kurslarına taleplerinin olduğu görülmüş, bu yüzden de kursun konusunun “iğne oyası ve takı tasarımı” olmasına karar verilmiştir. Toplanan 20 imza ile Halk Eğitim Müdürlüğü’ne başvurmuşlardır. Muhtarın da desteği ile sahildeki eski sağlık evi binasının bir bölümü kadınlara kurs olarak ayrılmış ve 07.04.2014 tarihinde kurs açılmıştır.

3.8.2. Dernek Kurulması

Yaygın eğitim faaliyetlerine paralel olarak köyde kurulması beklenen örgütlü yapının gerçekleşmesi için kadın grubu dernek kurmayı hedeflemiştir. İnci EMİRZEOĞLU’ndan ve dernekler masasından elde edilen bilgilere göre ilk olarak dernek tüzüğüne oluşturulması gerekmektedir (Şekil 24).



Şekil 24. Dernek kurulma aşaması


Kurucu üyelerinin kadın katılımcılardan oluştuğu, Salacık köyünün zeytininden ismini alan “Salacık Zeytinalı Derneği” nin amacı; “toplumun bir arada yaşama kültürünü

artıracak bilinçli, duyarlı ve eğitilmiş olması amacıyla yaygın eğitim faaliyetlerini yürütme, toplumsal cinsiyet konusunda, toplumu bilgilendirmek, sosyal ve kültürel etkinlikler ile birlikte Salacık'ın fiziksel ve görsel kalitesini artıracak etkinlikleri düzenlemek, kadınla ilgili her türlü çalışmayı yürütmek-desteklemek, toplumun her kesiminin (özellikle kadın, genç, yaşlı, engelli) ekonomik hayata katılımını desteklemek, Salacık'ı ilgilendiren her türlü konuda söz sahibi olmak" tır.

Dernek tüzüğüne oluşturulmasının ardından mekân sorunu katılımcılardan birinin mülkündeki dükkânını dernek için önermesi ile çözülmüştür. Dernek 19.03.2014 tarihinde resmi olarak kadın katılımcı grup tarafından kurulmuştur.

3.8.3. Proje Yazımı

Salacık Zeytindalı Derneği'nin kurulmasının ardından; yaygın eğitim faaliyetleri ve sonrasında planlanan ekonomik hayata katılım eylemini gerçekleştirmek için gerekli ekonomik kaynağın temini için MATRA Hibe programına (Hollanda kaynaklı) katılımcı grupla birlikte proje yazılmış ve sonucu beklenmektedir (Şekil 25).

|  Application form Matra fund 2014 Embassy of the Kingdom of the Netherlands Ankara | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. General project information | |
| Project name | Making the women of Salacık Village visible in society and economic life |
| Area | Please indicate: Legislation and Law <input type="checkbox"/> Governance, public order and police <input checked="" type="checkbox"/> Human rights / minorities |
| City and region in which the project will be located | Salacık Village / Akçaabat District/ Trabzon / Turkey |

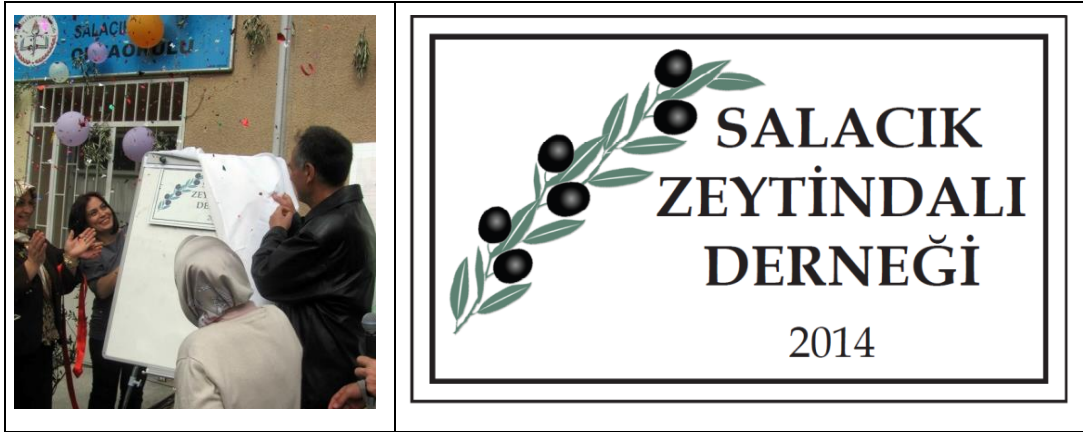
Şekil 25. Kadının ekonomik hayata katılımı için fon sağlama

Bu hibe programından faydalandığı durumda derneğin teknik altyapısı ve mekânsal problemleri daha kalıcı bir şekilde çözümlenebilecek ve kadınların ekonomik hayata katılımını sağlayacak ticari mekânın yapılması sağlanacaktır.

3.8.4. Derneğin Açılışı ve Kutlama

Eylem planı sürecinin planlama ve uygulama aşamasını ve Salacık Zeytindalı Derneğinin açılışını kutlamak amacıyla 20 Nisan 2014 tarihinde köy okulunun bahçesinde etkinlik düzenlenmiştir (Şekil 26).

Çalışma ekibinin süreci anlatması, genç bir katılımcının deneyimlerini paylaşmasının ardından belediye başkanı tarafından derneğin açılış töreni yapılmıştır. Bu aşama, eylem planı içerisinde tanımlanan ilk kutlama adımıdır ve derneğin topluma duyurulması ve akabinde üye sayısının artırılması için de bir fırsat yaratmıştır.



Şekil 26. Eylemin başarısının kutlaması

3.9. İzleme ve Değerlendirme

Çalışmaların ve derneğin sürekliliğinin sağlanması amacıyla belli periyotlar da çalışma ekibi tarafından alan ziyaretleri yapılarak, belirlenen eylem adımlarından ne kadarının gerçekleştirildiği denetlenecektir.



Şekil 27. Gözden geçirme süreci (dernek üye kaydı)

Bugün gelinen noktada; yaygın eğitim faaliyetinin başladığı ve başarılı bir şekilde devam ettiği; dernekle ilgili olarak bilgilendirme toplantısının 01.06.2014 tarihinde yapıldığı ve derneğin üye sayısının 30'lara ulaştığı çalışma ekibince saptanmıştır (Şekil 27). 6 aylık periyotlarda bu değerlendirmenin yapılması hedeflenmektedir.

4. İRDELEMELER

Bulgular kısmında önerilen eylem planı sürecinin uygulaması adım adım aktarılırken, bu süreçte yaşananlar; ön hazırlık, analiz, planlama, uygulama ve gözden geçirme başlıkları altında irdelenmiştir. Ayrıca, sürecin başından itibaren toplumda yaşanan değişimler ve eylemin uygulanmasının yarattığı tepkiler, çalışma ekibi ve katılımcı ekip tarafından değerlendirilmiştir.

4.1. Çalışma Ekibinin Değerlendirmesi

4.1.1. Ön Hazırlık Aşamasına Yönelik İrdelemeler

Atölye süreçlerinin başlaması öncesinde Salacık köyü arazi çalışması sırasında yapılan görüşmelerdeki yerel halkın tutum ve davranışları aşağıda özetlenmiştir. Bu aşamada karşılaşılan sorunlar ve değerler çalışmanın diğer aşamalarında dikkate alınmıştır.

Köyde yapılan arazi çalışmasında köy hakkında bilgi toplamak amacıyla sorulan sorulara “anketse yapmam, konuşmayalım” gibi cümlelerle başlanmıştır. Bu da kırsal alanlar için arazi çalışması öncesinde belirlenen yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin seçiminin uygunluğunu doğrulamıştır. Çünkü birçok kurum, çalışma ekibi ya da kişinin daha öncesinde de anket için geldikleri ve hayatlarında hiçbir değişim yaşanmadığı vurgusu; kırsalda yaşayan insanların bu tekniğe sıcak bakmadıklarını göstermiştir.

Arazi çalışmaları sırasında; “bunların devamı gelmeyecek, bunlar daha önce de denendi” cümleleri yerel halkın beklediği somut sonuçları görmedikleri için bu çalışmanın da sürekliliğinin olmayacağını düşünmelerine neden olmuştur. Bu ön yargı birkaç toplantıda değişmeye başlamış, çalışmaların düzenli olarak devam etmesi nedeniyle yerel halkın bu konudaki güvensizliği azalmıştır.

“Kırsala yönelik çalışmalar için artık geç kalındı” söylem ve düşünceleri bireylerin sürece katılımını etkilemiştir. Ayrıca arazi çalışması sırasındaki konuşmalarda; bazı katılımcılarca atölye çalışmalarında harcanacak süre, zorlu ve boşuna bir çaba olarak değerlendirilmiştir.

4.1.2. Analiz Aşamasına Yönelik Tartışmalar

Katılımcı grupların oluşturulması ile başlayan atölye çalışmalarında uygulanan katılım düzeyi sistemli bir şekilde en basitten karmaşığa doğru arttırılmıştır. Eylem planı süreci içerisinde en fazla yeniliğe açık ve esnek aşama olan analiz aşamasına yönelik irdelemeler aşağıda özetlenmiştir.

- Kaynakların Belirlenmesi/ Bilgi Paylaşma Aşamasında; atölye süreci katılımcıların birbirlerini tanımalarını ve köylerini daha iyi kavramalarını, algılamalarını sağlayan katılımcı teknikler ile başlamıştır (Bölüm1.3.4.). Öncesinde herhangi bir katılımcı deneyim yaşamamış olan grubun kavrayabileceği düzeyde (çok karmaşık olmayan) ancak etkili tekniklerin seçilmesi ile başlamıştır. Köyün kaynaklarının belirlenmesi için yapılan kaynak haritalamaları ve grup toplantıları, kadın katılımcıların “artık tarımsal ürünleri köyden alacağım”, “bu köyde bu kadar kivi yetiştirildiğini bilmiyordum, sizlerden kivi satın alabilirim” cümleleri köyde yaşayan değerlerin ortaya çıkarılmasında atölye sürecinin etkisini ortaya koymuştur.

Sadece tarımsal ürünler veya doğal kaynaklar değil insan kaynaklarının belirlenmesi de süreç içerisinde yapılmıştır. “Mesela benim sertifikalarım var ama...” söylemi köydekilerin birbirlerini tanımadıklarının ve “birbirimizi ve diğer mahalleri tanıımıyormuşuz” söylemi ile iletişime geçemediklerinin bir göstergesiydi. Katılımcı kadın grubunun eylemi hayata geçirecek insan kaynaklarını belirlemesi de yine bu süreç içinde gerçekleştirilmiştir.

Bu kadar olumlu tepkilerin alınmasının yanı sıra bazen olumsuz anlarla da karşılaşmıştır. Kaynak haritalamaları sırasında var olan değerlerin mekânsal olarak harita üzerinde gösterilmesi noktasında “bize bunları neden soruyorsunuz?” tepkisi ile karşılaşmıştır. Bu durum, katılımcı toplantılarda yaşanabilecek kriz anlarından biri olarak karşımıza çıkmış ve neredeyse sürecin en başına dönüp, gerekçelerinin ve çalışmanın yeniden anlatılmasına gerek duyulmuştur. Bu noktada, kolaylaştırıcının ve çalışma ekibinin sakin tutumu, kararlı ve net ifadelerle olaya müdahale etmesi, sonrasında yaşanabilecek olumsuzlukları da engelleyen bir sonuca neden olmuştur.

Salacık köyü için oluşturulacak vizyonun ilk toplantısında çalışma ekibince yöneltilen “sizce burası nasıl bir köy olmalı” sorusuna katılımcılardan birinin verdiği “Artık bu köyde kadın olarak değer görmek istiyorum” cevabı köydeki sosyal ortam

hakkında çalışma ekibine ipuçları sunmuştur. Bu yanıt, diğer katılımcı kadınlar tarafından da farklı cümlelerle de olsa desteklenmiştir.

Vizyon oluştururken tanımlanan hayaller; “köyde kadınlar için bir yer açmak istiyorum”, “Dükkânım olsun yemek için” ya da “pastanem olsun isterim” gibi cümleler köyde sadece tarım işleriyle uğraşan kadınların ekonomik hayata katılma ile ilgili isteklerinin olduğunun da önemli bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Vizyonun belirlenmesi aşamasında kadınlar geçmiş deneyimlerinden ve yaşamlarından yola çıkarak ihtiyaçlarını belirtmeye çalışmışlardır. “Eskiden dere yolunu kullanırdık, o yol olsa diğer mahallelere de giderdim” cümleleri Salacık köyü ve özellikle kadınları için yaya erişiminin önemini vurgulamıştır. Taşıt yolu veya rahatlıkla erişebilecekleri araç kullanımı yerine yaya yolunu tercih ettiklerini belirtmeleri, kadın olarak önceliklerini tanımlamaları önemli bir sonuçtur. Çünkü, atölye çalışmalarının başında özellikle eşlerinden etkilenerek yol yapılmalı, yollar genişletilmeli diyen kadınların yaya yolları çok daha önemli vurgusu, süreçte bireysel olarak yaşadıkları değişimin de bir göstergesidir.

Vizyon sürecinde Salacık köyü yönetiminde de olması gereken fikirlerini “her mahalleden temsilci olmalı, milletvekili gibi söz alsın” cümleleri ile belirtmişlerdir. Köyün yönetiminde katılım sözcüğünü kullanmasalar da tanımlamaları bu kavramı işaret etmiştir. Özellikle muhtarın tek başına karar almamasını; danışarak, daha da ötesinde tüm köy halkı ile birlikte alınan kararlarla yönetilmek istemektedirler.

Konuşmalar sonucunda kadın grubunun hayalindeki Salacık için oluşturduğu vizyon cümlesinin “bilinçli, özgür ve duyarlı bireylerden oluşan...” kelimeleri ile başlaması da kadınların bu konular üzerindeki vurgusunu göstermiştir.

Köyün problem ve beklentilerinin anlatıldığı birçok notun yanı sıra birçok öneri ve özeleştirisi de gelmiştir. Vizyon kutularındaki görüşlerden “kuralsızlığı kural gibi yaşamak” cümlesi Salacık’ta yaşayan halkın bir öz eleştirisi idi. Bu yerel halkın bilgisine başvurmanın önemini göstermiş, çalışma ekibinin alan hakkında bilgi sahibi olmasına ve göremeyeceği detayları yerel halktan alabilmesine yardımcı olmuştur.

Eylem planı sürecinin yürütüldüğü çalışmanın başladığı günden beri geçen sürede kadın grubunda büyük değişiklikler görülmüştür. Alanda yapılan köy yürüyüşü esnasında kadınların süreç içerisinde ne kadar değiştiklerinin de farkına varılmıştır. Çalışma öncesinde kahvehanelerin önünden geçmekten çekinen kadın topluluğu alan gezisi

sırasında bu yolu kullanmayı özellikle tercih etmiştir. Bu süreç sonucunda kadınların özgüvenlerinin geliştiği ve cesaret duygularının arttığı gözlemlenmiştir.

- Problemlerin belirlenmesi aşamasında; kadın grubu sosyal konuların dışında mekânsal problemleri ve ihtiyaçları da dile getirmiştir. Altyapı, yol, eğitim, sağlık gibi hizmetlerdeki eksikliklerin yanı sıra köyde sosyal alanların olmadığı da birçok kez söylenmiştir. Çay bahçesine, kadınların toplanacağı bir mekâna, düğün salonuna ihtiyaç duydukları toplantılarda sıklıkla aktarılmıştır. Ayrıca tanımlanan sorunların çözümüne yönelik mekânsal önerilerde de rahatlıkla bulunabilmişlerdir.

Problemin belirlenmesi aşamasında katılımcılardan “küçük bir eylem yapalım, ama yaptığımızın sonuçlarını göstereyim. Yapabileceğimizi ispatlayalım” söylemi seçilen hazırlanacak eylem planı açısından belirleyici olmuştur. Bu bakış açısı ile tanımlanan kırsal yerleşme eylem planının uygulanmasının/uygulanabilir olmasının ne kadar önemli olduğu görülmüştür. Bu noktada birlikte karar alma, eylemi hayata geçirme elbette çok etkilidir. Eylem planının yapma aşamasına geçmeden önce, basit ve sonuçların kısa zamanda izlenebileceği, katılımcılara harekete geçme gücünü kazandıran küçük bir eylemle başlamanın halkı ve katılımcı grubu cesaretlendirme açısından önemli olduğu fark edilmiştir.

4.1.3. Planlama Aşamasına Yönelik Tartışmalar

- Ortak görüşün oluşturulması aşamasında; atölye çalışmalarında alınan kararların ara verilen günler sonrasında kısmen değişerek gelmesi, katılımcı gruptan gelen “ daha büyük bir şey yapalım, köyün ulaşım sorununu çözelim” ya da “çok da kolay bir problem olmasın” cümleleri geriye dönüşler yaşanmasına neden olmuştur. Atölye çalışmasında alınan kararların aile ve komşulara bağlı olarak değiştiği, yapılan işin basit olma endişesinin duyulduğu bu aşamada hissedilmiş ve dile getirilmiştir. Bu noktada kolaylaştırıcının oluşturulan bu yeni grubun ilk eyleminin başarılı ve gerçekçi olması gerektiğini hatırlatması ile katılımcı grubun ortak görüşü kendi istekleri çerçevesinde şekillenmiştir. Ulaşım probleminin ilk etapta çözülemeyecek kadar büyük bir sorun olduğuna karar verilmiştir. Sonrasında, “bugüne kadar bu köyde ne başarılabilirdi ki, 1980’den beri bir kurs bile açtıramıyoruz” diyerek yaşanan çaresizlik dile getirilmiştir.

Bu aşamada karşılaşılan bir diğer önemli soru ise “bizim mahallemizde olmayacak mı?” idi. Katılımcılar tarafından söylenen birçok problemde ve kendileri tarafından

düşünülen birçok çözüm önerisinde aynı soru ile karşılaşmıştır. Bunun çözümünde de seçilecek olan eylemin, tüm köyü ilgilendiren bir problemle ilişkili olması kararına varılmıştır.

Problemler içerisinde bir tanesinin seçilip ortak görüşün oluşturulduğu bu aşamada fikir ayrılıklarının ve çatışmaların çıkması normal ve karşılaşılabilecek bir durumdur. Bu noktada yaşanabilecek çatışmaları önleme de kolaylaştırıcının doğru tutumu çok önemlidir. İlk etapta büyük, uzun erimli bir eylemin seçilip başarılamaması, sonuçlarının görülememesi oluşan bu yeni toplulukta cesaretin kırılmasına ve gelecekte katılımcı hiçbir çalışmada yer almamalarına neden olabilecektir. Bu noktada eylem planının gerçeklik ilkesine bağlı olarak bir değerlendirme yapılmıştır.

- Eylem planının hazırlanması aşamasında; problem ağaçlarının oluşturulmasının ardından katılımcılardan gelen “örgütlenmemiz gerek” cümlesi katılımcılarca köyde yaşanan birçok problemin temelini oluşturmaktadır. Ayrıca eylemin hazırlanması ve uygulanabilmesi sürecinde “bizim çoğunluk olmamız lazım” cümlesi eylemin gerçekleşmesi sürecinde ve sonrasında yapılacaklar için bireysel faydanın yanı sıra, ses getirecek ve dikkate alınacak örgütlü bir yapının kurulması gerekliliğini de göstermektedir.

Belirlenen örgütlü yapının dernek kurma ile başarılabileceğine yapılan bilgilendirme toplantısından sonra karar verilmiştir. Derneğin köyde kurulma fikri hem büyük bir ses getirmiş, hem de büyük tepki görmüştür. Köydekilerin “o zor bir iş” cümleleri kadın grubundan bazı katılımcıları ümitsizliğe düşürmüştür. Süreç içerisinde yer yer ailelerinin (erkeklerin) engelleri ile karşılaşmışlardır. Bunlar kadın grubunun güvenini zaman zaman kırmış, süreç içerisinde sık sık geri dönüşler yaşanmıştır. Fakat birçok kez dernekler masası ile görüşen kadın grubu süreçte yaşanabilecekler hakkında doğru bilgiyi almış ve tüm katılımcıların ortak kararı ile derneğin kurulmasına karar verilmiştir.

Kadın grubunun dernek açma hazırlığında olduğu dönemlerde köydeki başka grupların dernek kurma istekleri de ortaya çıkmış, oluşmuş bu örgütlü kadın grubunu da kendi derneklerine dâhil etmek istemişlerdir. Aslında dernek kurma fikrinin değil kadınların dernek kurma fikrinin köyde tepki yarattığı gözlemlenmiştir.

Süreç içerisinde eylemin başarısının kutlanması, bütün halka duyurulması önerilmiştir.

4.1.4. Yapma Aşamasına Yönelik Tartışmalar

Kadınların köydeki temel sorunlarından olan eğitim eksikliğini gidermek için “yaygın eğitim faaliyetlerini” hayata geçirmek adına örgütlenip, imza toplayarak kendilerinin halk eğitim merkezine başvurmaları ve 25 yılın ardından köyde kurs açtırmaları ilk eylemleri olmuş ve kadın grubunu teşvik etmiştir.

Eylem toplantılarının sonuç ürünü olarak, sorunların çözümünde eksik olduğu düşünülen örgütlü yapı, kadınlar tarafından kurulan “Salacık Zeytin Dalı Derneği” ile sağlanmış, kadınlar birlikte hareket etmenin gücünü ve eyleme geçmenin mutluluğunu yaşamıştır.

Toplantılarda çalışma ekibi tarafından köy yönetim süreçlerinde “toplum sözleşmeleri” nden yararlanıldığından bahsedilmiştir. Kadın grubu kendi köylerinde de bunu yapmak istediklerini ve çalışma ekibinden bu konuda yardım istediklerini söylemişlerdir. Uygulama sürecinde yürütülen bir günlük atölye çalışmasının sonucunda katılımcılar tarafından “Salacık Toplum Sözleşmesi” belgesi oluşturulmuştur. Bu belgenin seçimler öncesinde bütün muhtar adaylarına imzalatılabilmesi artık örgütlü kadın grubunun dikkate alındığının bir göstergesi olmuştur.

Köyde sözü dinlenmeyen/dikkate alınmayan, kendi deyimleriyle görülmeyen kadının katılım toplantıları sonucunda dikkate alınması hatta yerel seçimlerde katılımcı grupta yer alan bir kadına azalık teklif edilmesi yaşanan değişimi ortaya koymaktadır. Kadınların seçim sürecinde köydeki kadın seçmen sayısını araştırmaları da köyün yönetiminde söz sahibi olmak istediklerini göstermiştir.

Eylem planının sonucunda köyde kurulan Salacık Zeytin Dalı Derneği köyde yapılan bir kutlama ile duyurulmuştur. Kutlamaya katılan Akçaabat belediye başkanı; kadın grubunun bu başarısını kutlamış ve bu oluşumun yanında olduğunu söylemiştir. Bunun üzerine kadın grubu organize olarak belediye başkanından randevu almış ve görüşmeye gitmiştir. Görüşmede planladıkları eylemin bir diğer adımı olarak kadının ekonomik hayata katılımına katkı sağlayacak mekânı talep etmişler, belediye başkanı da gereken desteği vereceğini söylemiştir. Bu da küçük bir eylemden yola çıkarak, örgütlü bir yapı oluşturmanın ve küçük bir eylemin başarılmasının toplumu nasıl cesaretlendirdiğini göstermektedir.

Derneğin toplumla buluşması, üye sayısının artırılması ve etkin bir yapıya kavuşturulması amacıyla sosyal medyada dernek adı ile bir grup kurulmuş ve iletişim kanalları kullanılmaya çalışılmıştır.

Eylem planı süreci içerisindeki önceki çalışmalara ve katılımcı grubun sözlerine referans vermek, dinlemek, önemsemek sürecin başarısını olumlu yönde etkilemiş, katılımcılarda “güven” duygusunu sağlamıştır.

Derneğin açılışına yönelik yapılan kutlama etkinliği yerel medyada yer almış (URL-16,17,18, 2014) ve bu ortamda belediye başkanına bilgilendirme yapılmıştır. Bugün geldiğimiz noktada, dernek yöneticilerinin belediye başkanından kendi kendilerine randevu alarak görüşmeleri ve dernek mekânı için söz almaları toplumsal ve bireysel yapıda yaşanan değişimleri özetlemektedir.

4.2. Katılımcı Grubun Değerlendirmesi

Çalışma ekibi tarafından yapılan gözlemlere ek olarak eylem planı hazırlayan katılımcı kadın grubunun da değerlendirilmesi alınmıştır. Çalışma ekibinin gözlemlediği sosyal değişimler katılımcılar tarafından da dile getirilmiştir. Onlar için zorlu fakat yararlı geçen bu süreci ve hayatlarındaki değişimi katılımcılardan biri “siz bana varlığından bile haberdar olmadığım özgüvenimi gösterdiniz, kendime olan saygınlığımı artırdınız” cümlesi ile anlatmıştır.

Salacık köyü için önemli olan sosyal değişim bir diğer katılımcı tarafından daha geniş bir ifade ile “köy halkının vizyon geliştirmesi, sabit köy fikrinin dışına çıkması açısından bir değişimin başlangıcı” cümlesi ile vurgulanmıştır.

Vizyonun temel bileşenlerinden olan “örgütlülük” ve “katılımcılık”ın katılımcılar tarafından da sürecin değerlendirilmesi aşamasında da önemli olduğu dile getirilmiştir. “Kadın, genç ve erkek gruplar olarak ortak vurgu katılımcı ve örgütlü bir köydü” cümlesi ile köyde yaşayan her kesimin aslında bu iki kavrama ihtiyaç duyduğu bir kez daha dile getirilmiştir.

“Tanımadığım köyümü, haberdar olmadığımız güzelliklerini, hiç yaşamadığım güzel ortamlarını sevdirdiniz” ifadesi varlık veya potansiyel odaklı çalışmanın doğruluğu ve yararı hakkındadır. Bundan sonraki süreçte köyün bu olumlu yönlerini sahiplenme ve koruma adına adımlar atacakların da ifadesidir.

Hazırlanan eylem planı sürecinin uzun vadeli bir çalışma olduğu, erken dönemlerde görülebilecek etkilerin yanı sıra uzun vadede çözülecek eylemler olduğunun ve bunlar için zaman gerektiğinin bilinci katılımcı grupta oluşmuştur. Şöyle ki; “bazı gelişmeler zaman alır.”

Grup oluşumunun ve atölye sürecinin önemi kadınlarca özellikle vurgulanmıştır. “Grup oluşumu ve insanları bir araya toplama şahsım ve kadınlar olmak üzere bizlere cesaret verdi” cümlesi Salacık köyü kadınlarının topluluk ruhunu ve grup oluşumunu kazandıklarının bir göstergesi idi. Birlikte ve örgütlü olarak hareket etme ve eyleme geçme kadın grubuna cesaret kazandırmıştır. Salacık gibi toplumlarda önemli olan ilk adımda küçük eylemler ile başlayıp daha büyük adımlar için toplumun cesaretlendirilmesidir.

Süreç sonucunda katılımcıların “Sorun oluşturmanın değil sorunları çözenin fikir üretmenin güzelliğine vardım.” ifadesi eylem planı sürecinin başarısının ve toplumdaki değişimin özeti idi.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Eylem planı; yerel kaynak ve potansiyelleri kullanarak toplumun problemini kendisinin belirleyip önceliklendirildiği ve çözümü için yerel halkın aktif olarak sorumluluk aldığı etkin ve katılımcı bir süreçtir.

Dinamik ve cesaretlendirici şekilde yürütülen katılımcı çalışmaların toplumu öğrenme sürecinin içine aldığı ve toplumsal gelişime katkı sağladığı, yaşanan eylem planı deneyimi ile ortaya konulmuştur.

“Eylem planlama yaratım süreci toplumun örtük gerçeklerinin (potansiyel/problem) ortaya çıkarılmasında ve çözümünde çok etkili bir yaklaşımdır.” hipotezi çalışmanın deneyimlendiği Salacık köyünde doğrulanmıştır. Katılımcılar ilk etapta köyün temel sorunu olarak kolaylıkla gözlemleyebildikleri yol, su veya mekân eksikliklerini dile getirmişlerdir. Süreç içinde değişen ve öğrenen katılımcı grup bu problemlerin altında yatan temel sorunları dile getirmiş ve öncelikli olarak çözülmesi gereken problemin örgütsüzlük olduğunu söylemişlerdir. Süreç içerisinde bu problemin çözümüne yönelik olarak dernek kurulması eylemine karar veren ve bu eylemi hayata geçiren kadın grubunun başarısı hipotezi doğrulanmıştır.

Çalışmanın “eylem planı yaratım süreci bireylerde ve toplumda olumlu ve etkili değişimlere neden olur.” hipotezi; sürecin toplumda yarattığı değişimlerin üç ana başlık altında özetlenmesi ile tartışılabilir:

- Toplumsal rollerde (bireyde); özellikle kadın olarak değer görmediğine inanan bireylerin köyde kullandığı mekânların bile değişebildiği, hak arama, talep etme, toplumdaki rollerin farkına varma ve belki de en önemlisi kendilerine değer vermeleri, katılımcı atölyelere katılanların bu süreçte yaşadıkları bireysel değişimleri ifade etmektedir.
- Sosyal ilişkilerde (ikili ilişkiler); birbirlerinin farkında olmayan, ilişki kuramayan, kısır bir sosyal ilişki yaşayan katılımcıların süreç sonunda birbirlerini dinleyen, birbirlerinin ve toplumun diğer kesimlerin yeteneklerinin farkında olan, sosyal açıdan daha yoğun ve aktif ilişkiler kurdukları görülmektedir.
- Yönetim yapısında (karar verme); vizyon toplantısından itibaren başlayan köy yönetimine yönelik geliştirilen öneriler, eylem planının hazırlanması ve uygulanması

ile daha da özgürce ve inançla ifade edilmeye başlanmıştır. Artık, köyün ortak çıkarları için birlikte karar veren ve bu kararın uygulanması için yapılacak işlerde birlikte yol almayı isteyen bir toplum söz konusu olmuştur.

Çalışma sonucunda, kadın grubunun çevrelerine ve çevrelerinde yaşanan sorunlara daha farklı ve detaylı bir şekilde baktıkları, çözüm yolları aradıkları ve bunları toplantılarda paylaştıkları gözlemlenmiştir. Birlikte çalışarak ortak karar almanın ve harekete geçebilmenin, köyün sorunlarının çözümünde etkisi olduğunun farkına varılmıştır. Eylem planlama atölyesi; köyün yönetiminde de artık hem grup hem de toplumsal olarak söz sahibi olmak istenildiğini ve bu nedenle katılımı sağlayacak planlama süreçlerine ve mekanizmalara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymuştur.

Toplumsal yapıyla ilişkili olan bu kırılgan ve hassas sürecin başarısını etkileyen birçok faktör vardır. Yaşanan eylem planı deneyimi; bu faktörlerin insana, zamana ve eylem türüne göre tanımlanabileceğini göstermiştir. Bunlar;

İnsana dayalı faktörler

- Katılımcılar
- Çalışma ekibi
- Toplum

Zamana dayalı faktörler

- Katılımcı çalışmanın/atölyenin gerçekleştirilme zamanı
- Katılımcı çalışmanın toplam süresi

Eyleme bağlı faktörler

- Eylemin basitliği, yapılabilirliği
- Önceliklendirmesi
- Toplumca kabul edilebilirliği

Toplumsal yapıyla doğrudan ilişkili olan bu süreç; insan faktörüne dayalı her çalışmanın olduğu gibi hassas ve kırılgandır. Katılımcıların çalışma ekibine ve projeye güven duyması eylem planı sürecinde oluşturulması gereken ilk adımdır. İstekli, duyarlı, bilinçli, katılımcı bir grup, eylem planının başarısını etkilemektedir. Bu güvenin inşasında; uzlaşma yetisi ve kararlılık düzeyi yüksek, çalışmaya hâkim bir ekibin varlığı, en az katılımcılar kadar önemlidir. Bu güvenin oluşturulmasında, sürecin yönetiminde katılımcı grup ve çalışma ekibi kadar; eylem planından etkilenecek toplumun tavır ve tutumu da doğrudan etkili olmaktadır. Bu da çalışmanın “Eylem planı sürecinin başarısı iç faktörler kadar dış faktörlerin etkisine bağlıdır.” hipotezini doğrulamaktadır. Her ne kadar katılımcı

grubun sürece inancı sağlansa da; geri plandaki halkın baskı veya desteği ya da dıştan gelebilecek herhangi bir olumlu veya olumsuz görüş süreci doğrudan etkilemiştir. Yaşanan deneyimle özellikle olumsuz etkilerin sürecin uzamasına ve yer yer geri dönüşlerin yaşanmasına neden olduğu görülmüştür. Eylem planı süreci sabit kalmakla birlikte; kullanılan yöntem ve metotlar toplumun ve katılımcı grubun yapısına bağlı olarak çalışma ekibi tarafından değiştirilebilir.

Çalışılacak alan için uygun zamanın belirlenmesi ve atölye süresinin tanımlı olması zamana dayalı olan faktörlerdir. Ayrıca, değişen koşullara ve zamana bağlı olarak hazırlanan planın tartışılması, gerekirse yeniden gözden geçirilmesi ve uygulamanın etkinliği oldukça önemlidir.

Eylem türüne bağlı olmakla birlikte; sürecin başarısı çalışmanın özellikle kırsal alan gibi küçük yerleşmelerde yapılacak eylemin küçük, basit ve gerçekçi olması ve ilk etap için küçük harcamalar gerektirmesi önemlidir. Eylem türünden bağımsız olarak; sürecin temelini oluşturan eylemlerin ve sorunların iyi tespit edilmesi, toplumun her kesiminin düşünülerek karar verilmesi eylemin desteklenmesi ve ilgi görmesi açısından önemlidir. Bu yüzden, basit, anlaşılabilir, toplumun her kesimi tarafından kabul edilebilir plan elde edilmelidir.

Eylem planı elde etme ve uygulama deneyimini ilk kez yaşayacak olan bir toplumda eylem türü elbette ki çok önemlidir. İster mekânsal isterse mekânsal olmayan eylem türü olsun, en önemli koşul başarılabilmesi ve sonuçlarının somut olarak görünebilmesidir. Ayrıca yaygın etkisinin fazla olması ve bir sonraki eylem planı için destekleyici etkisinin bulunması da önemlidir. Böylece yapılıp tamamlanan bir iş olarak değil, birbirini takip eden, başardıkça bir sonrakine geçme isteği yaratan ve zamanla daha büyük/karmaşık/zor eylemlere doğru elbette ki öncelikler çerçevesinde üretilen eylem planlarının devamlılığı sağlanmış olacaktır.

İnsan, zaman ve eyleme bağlı olarak değişen topluluk tabanlı bu eylem planlama süreçlerinin değişkenliği unutulmamalıdır. Süreç içerisinde izlenen yol ve yöntemlerin toplumdan topluma değişebileceği, toplumun dinamiklerinin ve yerelin özelliklerinin dikkate alınarak eylem planı sürecinin gerçekleşmesi gerekir. Tanımlanan bu üç faktöre bağlı olarak, yürütülen eylem planı sürecinin başarılı olması beklenmektedir. Eylem planlarının uygulanması ile başarı mümkün olacaktır ve her eylemin belirlenen performans ölçütleri ile başarı düzeyi belirlenebilecektir.

Bu sayede; kırsal yerleşmenin gelişmesi, yaşam konforunun artması ve toplum yapısına bağlı olarak talep edilen eylemlerin planlanması ve uygulanması mümkün olacaktır. Eylem planı sürecinde seçilen/uygulanan yaklaşım ve metotlara bağlı olarak birlikte öğrenmenin de sağlanabileceği, gerçekleşen deneyimle izlenmiş ve çalışmanın “Yerel halkın planlama sürecinde etkin rol alması sürecin başarısını doğrudan etkiler. Planın uygulanmasını garanti eder.” hipotezini doğrulamıştır. Sürecin başından sonuna kadar, etkin katılım araçlarının kullanılması, çalışma ekibinin, katılımcıların ve toplumun tutumu, desteği ve sürecin şeffaflığı başarıyı kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda öğrenmeyi öngören eylem planı süreci ile topluluğun kendisi için eylem planı üretmesi, uygulaması sağlanmıştır.

6. KAYNAKLAR

- Adebo, S., Training Manual on Participatory Rural Appraisal, Addis Ababa. <http://www.fsnnetwork.org/sites/default/files/praguide.pdf> 06.05.2014
- Arnstein, S., 1969. A Ladder of Citizen Participation, Journal of the American Institute of Planners, 35, 215.
- Aubel, J., 1999. Participatory Program Evaluation Manual-Involving Program Stakeholders in the Evaluation Process, Catholic Relief Services & Child Survival and Technical Support Project, Second Edition, Maryland.
- Botha, M.J., Merwe, M.E., Bester, A. ve Albertyn, R., 2007. Entrepreneurial Skill Development: Participatory Action Research Approach in a Rural Community, Journal of Family Ecology and Consumer Sciences, 35, 9-16
- Burke, E.M., 1979. A Participatory Approach to Urban Planning, New York: Human Science Press, New York.
- Cavestro, L., 2003. P.R.A. Participatory Rural Appraisal Concepts Methodologies and Techniques, Master Thesis, Università' Degli Studi di Padova- Facoltà' di Agraria, Padova- İtalya.
- Centre for Technology Alternatives for Rural Areas (CTARA), 2011. Participatory Rural Appraisal (PRA) in Gudhvan Village, (Report: TD 604), Bombay.
- Chambers, R., 1992. Rural Appraisal: Rapid, Relaxed and Participatory, Institute of Development Studies (IDS) Discussion Papers: 311, ISBN: 0-903715-84-8, University of Sussex: ID.
- Country Agency (CA), 2004. Parish Plans: Guidance for Parish and Town Councils, Countryside Agency Publications, West Yorkshire.
- Dinesh, N., Theatre for Development and Northern Uganda: An Avenue of Hope? Or a lofty Ambition?, School for International Training, Kampala-Uganda. <http://www.theatreoftheoppressed.org/uploads/Theatre%20for%20Development%20and%20Northern%20Uganda.pdf> 29.06.2014
- Eroğlu, D., 2013. "Katılımcı Eğitim ve Yayımında Gruplarla alışma Teoriden Uygulamaya" Kolaylaştırıcılık Eğitimi Notları, Trabzon.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Participatory Rural Appraisal (PRA) Manual, Saint Lucia. <http://www.fao.org/alc/file/media/pubs/2006/praguide.pdf> 01.03.2014

- Hamdi, N. ve Goethert, R., 1997. Action Planning for Cities: A Guide to Community Practice, John Wiley&Sons Ltd., ISBN: 0-471-96928-1, England.
- Higgins, E.T. ve Toness, A., Participatory Planning and Action.
http://www.uupcc.org/sites/uupcc.org/files/partner/ccb_resources/print/handbook.pdf. 23.02.2014
- Howes, M. ve Roche, C., 1995. A Participatory Organizational Appraisal of ACORD, PLA Notes, 22, 69-73, London.
- International Institute for Environment and Development (IIED), 1992. From Input to Impact: Participatory Rural Appraisal for Action Aid The Gambia, IIED, Gambia.
- Jones, C., 1996. PRA Tools & Techniques Pack, Institute of Development Studies, Brighton.
- Kamlongera, C., 2005. Media& Glocal Change- Chapter 28: Theatre for Development in Africa, Ed: Oscar Hemer, Thomas Tufte, Clacso Books, ISBN (10): 987-1183-26-7, 435-452, Argentina.
- Kerfoot, C. ve Winberg, C., 1997. Learning About Action Research, Ed: Yahl, S. ve Pointer R., Juta & Company Ltd., ISBN: 0-7021-3893-2, Cape Town.
<http://repository.uwc.ac.za/xmlui/bitstream/handle/10566/221/KerfootActionResearch1997.pdf?sequence=1>
- Masaaki, Y., 1993. Learning from Each Other: Participatory Community Design in the US and Japon, Master Thesis of Architectural Studies, Massachusetts Institute of Technology (MIT), Cambridge, USA.
- Morse, S., Namara, M.N. ve Acholo, M., 2009. Sustainable Livelihood Approach: A Critical Analysis of Theory and Proctice, Ed. Mannion A.M., Department of Geography-The University of Reading, Geography Paper No: 189, UK.
- Mwagiru, W., Thomas, B.P. ve Ford, R., 1989. An Introduction to Participatory Rural Appraisal for Rural Resource Management, Program for International Development and National Environment-Clark University and The National Environment Secretariat, Ministry of Environment and Natural Resources, Kenya and USA.
- Narayan, D., 1993. Focus on Participation: Evidence from 121 Rural Water Supply Projects, UNDP-World Bank Water Supply and Sanitation Programme, Washington DC.
- Ncapai, W., 2005. Participatory Rural Appraisal: An Approach to People Centred Development in South African Transformation Context, Department of Social Development, Eastern Cape Province.

- Ngah, I., Preston, D. ve Asman, N., 2010. Current Planning Priorities in Rural Villages in Malaysia, Innovation and Sustainable Development in Agriculture and Food (ISDA), Montpellier-France. <http://www.isda2010.net/>
- Özkaya T., Karaturhan, B. ve Boyacı M., 1998. Kırsal Kalkınmada Çiftçi Katılımının Önemi Üzerine Bir Araştırma: Halilbeyli Köyü Örneği, Ege Üniversitesi Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Yayını, ISBN: 975-94500-4-6, İzmir.
- Özkaya, T., Karaturhan, B. ve Boyacı, M., 1999. A Participatory Rural Appraisal Experience in Turkey” in (ed: J. Kania and M. Drygas) The Role of Extension Education in a Global World, Proceedings of the 14th ESEE, 46-52, Poland.
- Özkaya T., 2000. Fidancılık Teknolojilerinde Durum ve Önceliklerin Saptanması, Araştırılması ve Eğitiminde Katılımcı Öğrenme ve Eylem Projesi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Yayını, ISBN:975-93976-6-8, Ankara.
- Özkaya T., Karaturhan, B. ve Boyacı, M., 2003. Katılımcı Kırsal Değerlendirme Yaklaşımı: Menemen Projesi Uygulaması, Ege Üniversitesi Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi, Türkiye Ziraat Birliği Odaları Yayını, 239, Ankara.
- Pido, M. D., Pomeroy, R. S., Carlos, M. B. ve Garces, L. R., 1996. A Handbook for Rapid Appraisal of Fisheries Management Systems (Version 1), International Center of Living Aquatic Resources Management (ICLARM) Educ. Ser. 16, No:1258, ISBN: 974-8709-80-0, Philippines.
- Pretty, J. ve Chambers, R., 1994. Towards a Learning Paradigm: New Professionalism and Institutions for Agriculture-Beyond Farmer First: Rural People’s Knowledge, Agriculture Research and Extension Practice, Ed: Scoones, I. ve Thompson, J., Intermedite Technolog Publications Ltd., ISBN: 1-85339-250-2, London.
- Resource Center on Urban Agriculture and Forestry (RAUF), 2004. PRA Tools for Studying Urban Agriculture and Gender.
- Rietbergen, J., Cracken, M. ve Narayan, D., 1998. Participation and Social Assessment: Tools and Techniques, The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, Birinci Baskı, USA.
- Rifkin, S.B. ve Kangere M., 2002. What is Participation? In: CBR a Participatory Strategy in Africa, Chapter:3, ed: Hartley, S., University College London, London.
- Shillingford, A., 2006. Data Collection Protocols&Participatory Research Techniques, The Caribbean Development Bank (CDB) and Department for International Deveelopment (DFID), Caribbean.
- Swanepoel, H., 1997. Community Development: Putting Plans into Action, Juta Academic, 3rd edition, ISBN: 0702137944, Cape Town.

- Sontheimer, S., Callens, K. ve Seiffert, B., 1999. Conducting a PRA Training and Modifying PRA Tools to Your Needs, FAO, Ethiopia.
- Thomas, K. ve Bendapudi, R., Participatory Planning, <http://www.sasanet.org/documents/Tools/Participatory%20Planning.pdf> 07.04.2014
- TÜBİTAK, 2014. Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi Projesi Final Raporu, Proje No: 108G173, Karadeniz Teknik Üniversitesi Grubu-Trabzon.
- United Nations Development Programme (UNDP), 1997. Who are the Question Makers?: A Participatory Evaluation Handbook, Newyork.
- United Nations Centre for Human Settlements (HABİTAT), 2001. Tools to Support Participatory Urban Decision Making, UNCHS Habitat, ISBN: 92-1-131616-2, Kenya.
- United Nations Population Fund (UNFPA), 2004. Programme Manager's Planning Monitoring & Evaluation Toolkit, UNFPA, New York.
- URL-1, <http://www.fulbournpc.org/assets/Documents/FulbournActionPlans.PDF>. Action Plans for Fulbourn: A Very Special Village. 20.06.2013.
- URL-2, <http://northantsacre.org.uk/files/2012/06/Hartwell-A-Parish-plan-2012.pdf>. Hartwell 2012-A Parish Plan. 17.06.2013.
- URL-3, http://www.wybunburypc.co.uk/docs/Wybunbury_Village_Plan.pdf. Wybunbury Village Plan- A Vision for the Whole Parish. 25.10.2013
- URL-4, http://toolkit.ineesite.org/toolkit/INEEcms/uploads/1033/Participatory_Development_Tools_EN.pdf. Tools for Assesmnet Planning and Participatory Development. 23.02.2014.
- URL-5, <http://www.worldwewant2015.org/ru/node/417461>- Master List of Innovative and Collaborative Tools and Methods (Draft). 1.03.2014
- URL-6, https://www.globalhivmeinfo.org/Gamet/pdf/226_Reference%20Guide%20to%20participation%20methods%20and%20tools%20World%20Bank.pdf. The World Bank Participation Sourcebook- Methods and Tools. 21.06.2014.
- URL-7, http://operations.ifad.org/web/ifad/operations/country/project/tags/gambia/1152/project_overview. Participatory Integrated-Watershed Management Project. 21.06.2014.
- URL-8, http://www.fao.org/docrep/v1490e/v1490e.htm#P19_1963. Participatory Nutrition Projects. 21.06.2014.

URL-9, <http://cipotato.org/impacts/participatory-impact-pathways/>. Participatory Impact Pathways. 10.05.2014

URL-10, <http://boru.pbworks.com/w/page/13774894/Create%20a%20vision>. Create a Vision. 30.01.2014

URL-11, <http://boru.pbworks.com/w/page/13774896/Develop%20an%20outcomes%20logic%20model> . Develop an Outcomes Logic Model. 30.01.2014

URL-12, <http://www.reflect-action.org/> .Reflect. 19.12.2012

URL-13, <http://boru.pbworks.com/w/page/13774899/Draw%20a%20problem%20tree> . Draw a Problem Tree. 30.01.2014

URL-14, <http://proje06.wikispaces.com/Sorun+Analizi>. Sorun Analizi. 15.05.2014

URL-15, http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/61/02/719636/icerikler/koyumuz-salacik_261241.html. Köyümüz Salacık. 07.04.2014

URL-16, <http://www.akcaabathaber.com/salacika-yeni-plan-8603h.htm>. 30.04.2014

URL-17, <http://www.gunebakis.com.tr/haber/yolun-girisi-salaciki-boldu-87135.html>. 30.04.2014

URL-18, <http://www.sanalbasin.com/trabzon-gazeteleri/manset/guncel-61-akcaabat-salacika-yeni-plan-17483-4741556.html>. 30.04.2014

World Alliance for Citizen Participation (CIVICUS), Action Planning, Johannesburg. <http://www.civicus.org/view/media/Action%20Planning.pdf> 12.03.2013

Voluntary Services Overseas (VSO), 2004. Participatory Approaches: A Facilitator's Guide, VSO, London.

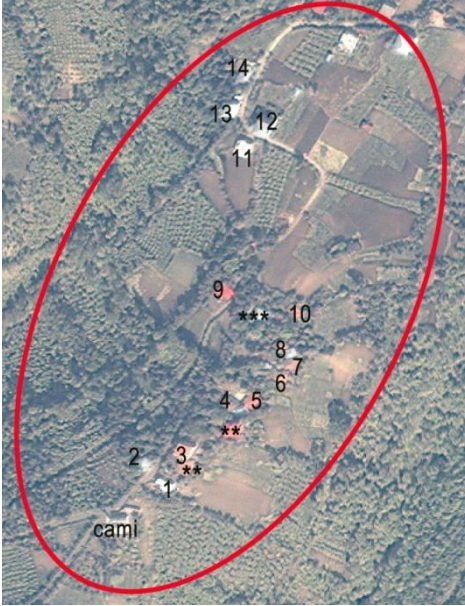



Zuber-Skerrit, O.(ed), 1991. Action Research for Change and Development, Gower Publishing, Vermont.

7. EKLER

Ek Tablo 1. Salacık köyü arazi çalışması (günlere göre görüşme yapılan alanlar)





Ek Tablo-2. Arazi çalışması gözlem ve görüşmeleri

| | | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|
| TARİH: 24.07.2013 | MAHALLE: Yalı Mahallesi | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: |
|  | <p>GÖZLEMLER:</p> <p>Görüşmelere Yalı Mahallesi Cami'sinin yanından başlandı.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Burası Yalı Mahallesi'nin toplu olarak yerleştiği en üst sınır denilebilir. Bu noktanın güneyinde 2 konut ve mandıra bulunmaktadır. • İnsanların bu mahallede konuşmaya ve köyün sorunlarını anlatmaya istekli olduğu görülmektedir. • Tek soyadının hâkim olduğu görülmektedir. • Yaşayanlarca su sıkıntısı sıklıkla dile getirilmektedir. • Her eve ait ve girişte birer bank bulunmakta olup gönüllü bir köylü tarafından yapılmıştır. • Bu alanda çocukların oyun oynayabileceği alanlar yaratılmıştır (halı saha, oyun alanı). | |
|  |  |  |
| Yalı Mah. 'den Orta Mahalle | Orta Mahalle Camii | Yeniköy-Salacık Sınırından |
| <p>GÖRÜŞME 1: 1 Nolu Konut Kadın Görüşmesi (+) (Kayıt:43)</p> | | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Buranın toprakları verimlidir ve sebze üzerine her şey olur. • Fındık var ama kaliteli değil burada. Burası sebze ve zeytin yeridir bu yüzden burada çoğu kadın pazarcılık yapıyor. Su sıkıntısı var bu köyde. • Ev oturmaları var ve bu mahallede komşuluk ilişkileri kuvvetlidir. • İnsanları çok zekidir ama çalışmıyorlar. Köyü geliştirelim diye bir düşünce yok yani. | | |
| <p>GÖRÜŞME 2: 2 Nolu Konut Genç Görüşmesi (+)</p> | | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Buradaki eğitim öğrenci az olduğu için çok iyi aslında. İlgileniyor öğretmenler öğrenciler ile. • Komşuluk ilişkileri iyidir Fakat öteki mahalleler ile ilişkim yok. • Elektrik kesintisi fazla oluyor. • Kardeşim için oyun parkı ve kurs, kadınlar için ise toplanılacak açık alanlar (çardak) isterim bu köyde. | | |


Ek Tablo-2'nin devamı

| | | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------|
| TARİH: 25.07.2013 | MAHALLE: Orta Mahalle | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: |
| <div style="display: flex;"> <div style="flex: 1;"> </div> <div style="flex: 2;"> <p>GÖZLEMLER:</p> <p>Salacık köyünün Yeniköy ile sınır bölgesi olan bu bölge Orta mahallenin en üst kotudur.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarla ve fındıklıkların hâkim olduğu bu bölgede zeytin diğer bölge ve mahallelere göre daha azdır. • Hayvancılık yok denecek kadar az olduğu bu bölgede tek bir kişinin hayvan baktığı dile getirilmektedir. • Tek soyadının hâkim olduğu bu bölgede evler bir aks boyunca karşılıklı sıralanmıştır. • Orta yaştaki insanların ağırlıklı olarak yaşadığı bir bölgede olduğu da gözlemlenmiştir. </div> </div> | | |
| | | |
| 9 Nolu Konuttan Kuzey Çekimi | 16 Nolu Konutun Kuzeyi | 14 Nolu Konuttan Doğu Çekimi |
| <p>GÖRÜŞME 1: 12 Nolu Konut-Kadın ve Genç Görüşmesi (+)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Son beş senedir burada yaşıyorum. Baba yerine yerleştim. • Temel sorun dolmuşların olmaması. • Su-altyapı yok. Belediye suyu getirildi ama bu en üst kotlarda su sıkıntısı hala çok fazla. • Komşuluk ilişkilerinin iyi bu bölgede. • Belirli bir dolmuş seferinin olması gerekir. | | |
| <p>GÖRÜŞME 2: 14 Nolu Konut-Erkek Görüşmesi (+?)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Su sıkıntısı var. • Sebzenin pazarlanmasında sorunlar var. | | |
| <p>GÖRÜŞME 4: 3 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (+?)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Buradaki temel sorun yol sorunu ve camiye uzaklıktır. • Sağlık ocağı ve ilköğretim hizmetlerinden memnunuz. | | |

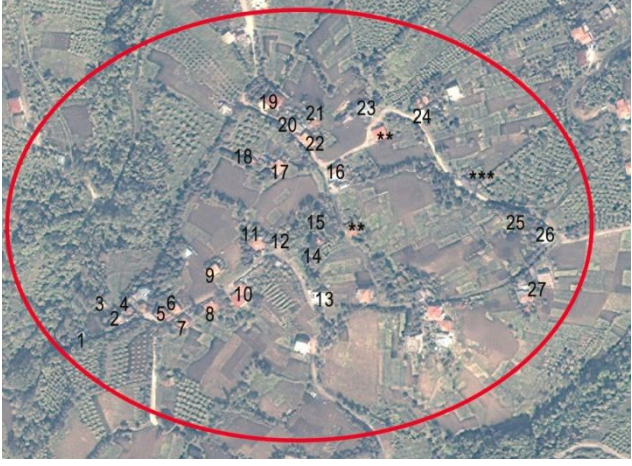



Ek Tablo-2'nin devamı

| | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| TARİH: 26.07.2013 | MAHALLE: Orta Mahalle | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: |
|  | | <p>GÖZLEMLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akrabalık ilişkilerine göre yerleşilmiş bir bölge. • Tarım alanları bu bölgede çok küçük. • Eski evlerini korumuşlar. • Bugün görüşülen kişiler genellikle bilgili, durumun farkında olan kişiler ve konuşmaya istekliler. Köyü ilgilendiren birçok konuda bilgiye sahipler. |
|  | | |
| Orta Mahalleden Gülbahçe Mah. | Orta Mahalleden Doğu Çekimi | Orta Mahalleden Gülbahçe Mah. |
| <p>GÖRÜŞME 1: 3 Nolu Konut- Kadın Görüşmesi (+) (Kayıt:57)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yaz-kış Salacık'ta yaşamıyoruz. • Su sorunu var ve sulama için su yetmiyor. Su parası verdik ama hala gelmedi. • Akrabalık ilişkileri var bu bölgede. • Orta mahalleye göre Gülbahçe tarımla daha fazla uğraşılıyor. • Ulaşım konusunda ise otobüs-dolmuş seferi olmalı. Fakat yollar güzel değil. | | |
| <p>GÖRÜŞME 3: 4 Nolu Konut-Genç Görüşmesi (++) (Kayıt:58)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosyal sorumluluk projelerinin önemi arttı. Köy aslında kalkındırılırsa güzel bir köydür. • Buranın insanının dünyadan haberi yok herkes bağında bahçesinde. • Hastane yapılacak deniliyor. • Çöp sorunu, çevre düzeni sıkıntılı • Zaten gelişmemiş bir yer. Kanalizasyon, çöp sorunu var. Dereye veriliyor hep kanalizasyon. • Geri dönüşüm sorunu var. Okul kitaplarım mesela hala duruyor. Atamıyorum. • Eğitim düzeyi çok iyi bu köyde. Köyde bir kütüphane olabilir mesela. • Sahilde yürüyüş parkuru yapılırsa iyi olur. | | |
| <p>GÖRÜŞME 4: 5 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (++) (Kayıt:59)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Güvenlik sorunu yok burada, anahtar kapının üstünde mesela. • Su sorunu var ama üst kotlardaki kadar önemli değil. • Yollar çok dar. İki araba yan yana geçemiyor. Otobüs taşımacılığı olmalı. | | |


Ek Tablo-2'nin devamı

| TARİH: 29.07.2013 | MAHALLE: Yalı Mahallesi | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | | <p>GÖZLEMLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gençler; çay bahçesi, kafe olmadığını ve bu hizmetlere gereksinim duyduklarını sıklıkla dile getiriyor. • Büyükşehir belediyesinden büyük beklentileri var. • Bahçe işlerini genelde kendilerine yetecek kadar yapıyorlar fakat buna rağmen bahçe işlerinin yoğunluğundan yakınıyorlar. |
| <p>GÖRÜŞME 1: 2 Nolu Konut-Kadın ve Genç Görüşmesi(+?) (Kayıt:62)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yol burada son buluyor. Yeniköy'e kadar gidilecek denildi ama daha sonra yol verilmedi. • Dolmuş saatlerinde sıkıntı yaşıyoruz. • Kadınlar için oturacak bir yer yok, ya da düğün salonu yok mesela. | | |
| <p>GÖRÜŞME 2: 1 Nolu Konut-Kadın görüşmesi (+) Kayıt:63)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Köyde temel sorunlardan biri dedikodu. • Bağ-bahçe işlerinde sorunlar var. Bu tarafta fındık yok. • Su açısından sorun var. | | |
| <p>GÖRÜŞME 3: 4 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (+?) (Kayıt:65)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öncülük yapıp iş yapan yok bu köyde. • Kendimize yetecek kadar sebze yapıyoruz. • Bağ-bahçe yapan az. Gülbahçe'dekiler kadar çalışmıyorlar bu taraftakiler . • Toplanmak için herhangi bir yer yok. • Düğün salonu yok mesela. • Kurs olsun çok isterdim ve katılırdım. | | |
| <p>GÖRÜŞME 4: 7 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (+) (Kayıt:66)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Köyde kurs yok ve gitmek isteyenler kurs için buradan Söğütlü'ye gidiliyor. • Su ürünleri kooperatifi var köyde ama çok aktif çalışmıyor. • Sosyal alan yok. | | |
| <p>GÖRÜŞME 5: 7 Nolu Konut-Erkek Görüşmesi (++) (Kayıt: 66)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yıllarca balıkçılık yaptım. Eski su kooperatifi başkanım. Balıkçılık bitti bu köyde. • Yol sorununu var bu köyde. Yollardan geçilemiyor. • Sahildeki dolgu alanında; top sahası, düğün salonu ve çay bahçesi olur bence. | | |

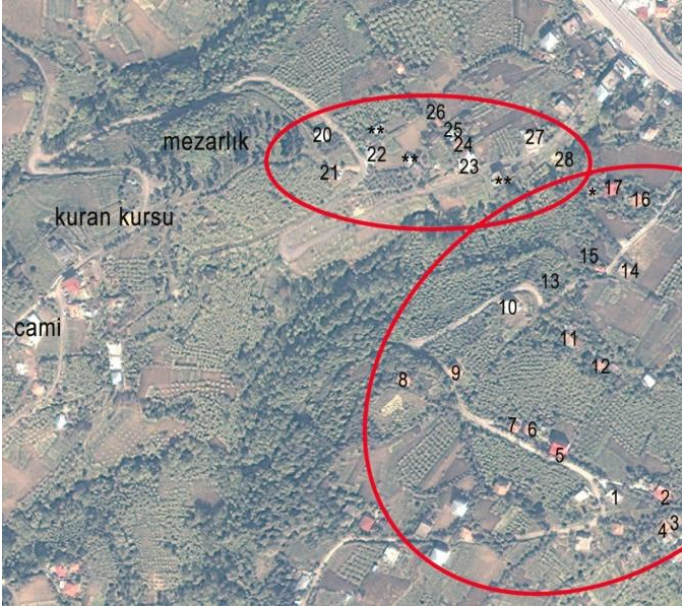
Ek Tablo-2'nin devamı

| | | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| TARİH: 30.07.2013 | MAHALLE: Gülbahçe Mahallesi | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: |
|  | | <p>GÖZLEMLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Burada temel sorun su sıkıntısı. Banyo yapmaya dahi temiz su bulunamıyor. Su sorununun bu noktada çok önemli olduğu gözlemlenmektedir. • Ciddi anlamda bahçe tarımının yapıldığı yerler var. • Yol sıkıntısı var. Araba park yeri yok. Dönüşü sıkıntılı noktalar, çıkmaz (uzun) sokaklar var. • Kanalizasyon sorunu mevcut. |
|  |  |  |
| 27 Nolu Konut Ve Çevresi | 10 Nolu Konuttan Sokak Çekimi | 16 Nolu Konuttan Sokak Çekimi |
| <p>GÖRÜŞME 1: 6 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (++) (Kayıt: 68-69)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yol yapımı konusunda sorunlar yaratılıyor. • Birlik-beraberlik yok. • Çocuk parkı yok mesela neden olmasın? • Sahile bu kadar yakın ama gelişmemiş bir yer aslında. • Özellikle kendi mahallemizde bir Kuran Kursu ya da mescit olmalı. • Bir misafirhane veya kadın kahvehanesi olmalı. • Hasır, eliş gibi el sanatlarına yönelik kurs yok. • Çamur suyu ile bulaşık yıkıyoruz burada. | | |
| <p>GÖRÜŞME 2: 12 Nolu Konut- Kadın Görüşmesi (+) (Kayıt: 70)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Su sıkıntısı var. • Bahçe işleri fazla burada, eylül gibi ancak bitiyor işler. • Köy güzel ama birlik yok. Yapılacaklar engelleniyor. • Kadın kahvehanesi olsa giderim mesela. | | |
| <p>GÖRÜŞME 3: 18 Nolu Konut-Genç Görüşmesi (+) (Kayıt: 77)</p> <ul style="list-style-type: none"> • En büyük sorun su sorunu burada. • Diğer önemli sorun ise kanalizasyon. • Komşuluklar çok iyi değil. • Çocuk parkı falan yok burada. Çocuklar yolda oynuyorlar. İhtiyaç duyuluyor. | | |


Ek Tablo-2'nin devamı

| | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| TARİH: 31.07.2013 | MAHALLE: Yalı Mahallesi | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: |
|  | | <p>GÖZLEMLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu alanda konuşmaya çok istekli olanlarla da ama hiç istemeyenlerle de karşılaşıldı. • Bu bölgede çocuk sayısı, üniversiteye giden öğrenci sayısı fazla. • Zeytinin en bol olduğu yerlerden burası. • Konutlar yol boyu sıralanmıştır. |
| <p>GÖRÜŞME 1: 2 Nolu Konut-Kadın ve Genç Görüşmesi (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yol sıkıntısı var. • Sağlık ocağı olabilir Salacık köyüne. • Eğitim alanında ise öğretmenler çok iyi. • Okul açılması ile birlikte kursa gidiyorlar. | | (Kayıt: 84) |
| <p>GÖRÜŞME 2: 9 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yollar çok iyi değil. • Su sıkıntısı var. • Tütün kalktı, iş alanı yok artık. • Kadınların yapabileceği köyde bir şey yok, olmasını isterim. • Yardımlaşmanın olduğu bir yer burası. • Yeni bir okul yapılırsa mesela bunun sahilde olmaması gerektiğini düşünüyorum. • Buradaki kuran kursuna gidiş pahalı (ulaşım açısından). | | (Kayıt 90) |
| <p>GÖRÜŞME 3: 10 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dere suyu içme suyuna karışıyor ve hastalanıyoruz. • Köy çok güzel yollar daracık ama. • Bu tarafta erkeklerin düşünce tarzı biraz daha fazla ön plandadır. • Bu köyde öncülük yapacak biri yok. | | |

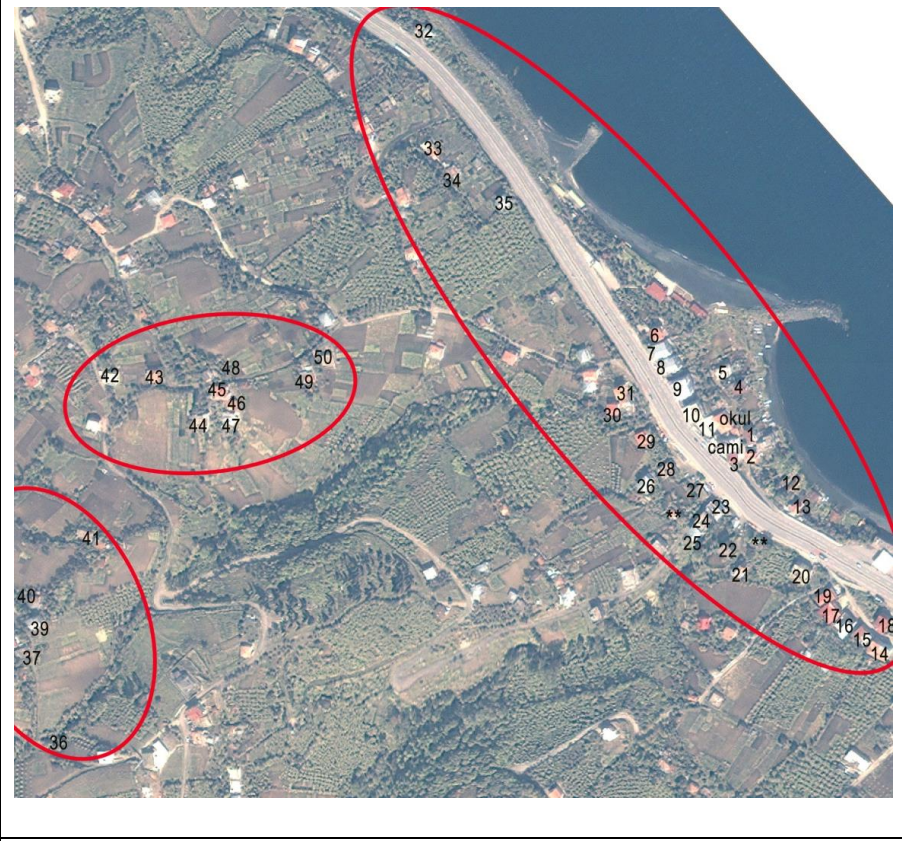



Ek Tablo-2'nin devamı

| TARİH: 01.08.2013 | MAHALLE: Orta-Yalı Mahallesi | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | | <p>GÖZLEMLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konutlar yol boyunca sıralanmıştır. • Akrabalık ilişkileri var. • Sağlık ocağı sıkıntısı sıklıkla dile getirilmektedir. • Yalı mahallesinde kuran kursuna erişimde sıkıntı çok fazla dile getiriliyor. • Yalı mahallesinde iğne oyası yapıp, para kazanana kadınlar var. • Kahvehanelerin sahilde olmasından kaynaklı sıkıntılar var. Yapılacak yeni şeylerin kahvehanelerden uzak olmasını diliyorlar. • Okula giderken çocuklar çok kaza geçirmiş. Bu yüzden okulu başka bir yerde istiyorlar. |
| <p>GÖRÜŞME 1: 5 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Köy güzel ama sosyal yaşantısı yok. Düğün salonu yok. • Suyu, yolu yok. • Bağ-bahçe ile uğraşıyorlar. Ama burası bağ-bahçe ile kendini geliştirememiş. Bahçe yapanlar için bir toptancı yeri olsa mesela. • Cenaze namazının okulun bahçesinde kılıyorlar. Bu bile sıkıntı. • Okulun aşağıda değil, yolun yukarısında olmasını isterim. • Kadınlar kahvehanesi yapalım dedim ama erkekler istemez. • Kurs açılsın dedim ama öncülük yapacak kimse yok. | | <p>(Kayıt: 96)</p> |
| <p>GÖRÜŞME 4: 24 Nolu Konut-Kadın ve Genç Görüşmesi(++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çalışma alanı yok. Kivi ektik mesela ama satışı olmuyor. • Aslında köy güzel ama ulaşım sorunu var. Araba sorunu yaşıyor. • Kadınların oturduğu bir yer yok. Her şeyi yalıda yapıyorlar ama erkeklerden rahatsızlar. • Yukarlarda(mezarlığın alt tarafında) bir çay bahçesi olsa iyi olur. Hem köydekiler gider, hem buradakiler çalışır. • Sadece ilaç yazdırmak için bile Akçaabat'a gidiyoruz. • Plaj var ama hep dışarıdan geliyorlar. • Yapılacak olan yeni her şeyin sahilde olmamasını istiyoruz. • Erkekleri yeni düşüncelere kapalı. • El işi kursları olsun isterim. | | |
| <p>GÖRÜŞME 5: 21 Nolu Konut-Erkek Görüşmesi (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Genelde yol ve su sorunu var. • Komşuluk sorunları var. • Eğitim tabi ki ilçedeki gibi değil. • Bir parkı yok mesela. Ailece oturup toplanılacak yerler yok. • Yürüyüş parkurları yok. Yaşam standartını yükseltecek bir şey yok. | | |

Ek Tablo-2'nin devamı

| TARİH: 02.08.2013 | MAHALLE: Gülbahçe Mahallesi | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | | <p>GÖZLEMLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Su sorunu var temel sorun bu. • Hayvancılık yapıyor. • Pazarcılık yapanlar var. Araba ürünü almaya geliyor, sebzesini-meyvesini kendi uğraşları ile pazara da götürülenler de var. • Zeytincilik var. • Belediyeden su arabaları geliyor. Su sıkıntısı var. • Sahil yolunun hemen güneyinde konutların yoğun olduğu bölgede taşıt yolu sıkıntısı var. Mülkiyet sorunları nedeniyle yolu genişletmeye izin vermeyenler var. Anlaşmazlıklar yüzünden açılmış yolu bile kapatmışlar. • Bu yolda aydınlanma sorunları sıklıkla dile getiriliyor. • Çöp sorunu var. |
| <p>GÖRÜŞME 3: 9 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi(+)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosyal aktivite yok. El sanatları yok. • Hayvancılık burada bitmiş artık. • Kadınların toplanıp oturacağı yer yok. | | (Kayıt:104) |
| <p>GÖRÜŞME 4: Kadın Görüşmesi, (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yol yok. • Kanalizasyon sorunu var (Koku yapıyor. Mikrop yaratıyor). • Sağlık ocağı yok. İğne vuracak kimse de yok. • Komşuluklar çok iyi Gülbahçe'de. • Kendine yeteri kadar bağ-bahçe yapıyor buradakiler. | | (Kayıt:113-114) |
| <p>GÖRÜŞME 6: Genç Görüşmesi (++)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bağ-bahçe işleri var. • Yolumuz olsun isterdim. Annem sırtında taşıyor çünkü yükü. • Güzel bir parkımız, yürüyüş yolumuz olsun isterdim. • Karanlık bu sokak. Aydınlanma sorunu var. • Genel sorun yol ve su. • Üst geçit olmadan önce çok kaza olurdu burada. | | (Kayıt:116) |
| <p>GÖRÜŞME 7: 11 Nolu Konut- Kadın Görüşmesi(+?)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tütün kalktıktan sonra bağ-bahçe yapıyor. Pazarlama yapanlar var. • Balıkçılık var. • Çöp dereye atılıyor sorun bu. Sağlık ocağı yok. İğne için bile Akçaabat'a gidiliyor. • Eğitim iyi. | | (Kayıt: 121) |

Ek Tablo-2'nin devamı

| | | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| TARİH: 05.08.2013 | MAHALLE: Yalı-Orta Mahalle | BİLGİLENDİRİLEN KİŞİ: |
|  | | <p>GÖZLEMLER:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sahil kesiminde temel sorun; kanalizasyon ve kanalizasyon kokusu olarak gözlemlenmektedir. • Belediye suyu alındığı için genellikle sahil yolunun kuzeyindeki alanlarda su sıkıntısı yok. • Sahilde yapılan tek iş olarak çöp ve su dile getiriliyor. • Apartman hayatını yaşayanlar genelde konuşmak için istekli değiller. • Erkekler kadınların ön planda olmasını istemiyorlar. |
|  |  |  |
| Salacık Köyü Sahili | 46 ve 47. Konut Tarım Alanları | |
| GÖRÜŞME 1: 5 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi(++) | | (Kayıt: 123) |
| <ul style="list-style-type: none"> • Dereler ve yol kenarları tamamen çöp, konteynırlar ise tamamen boş. Çevre kirliliği had safhada. • Benim için su sorunu yok ama diğer insanlar için var. • Okul, cami gibi hizmetler bence doğru yerde. Ama okul alanı küçük mesela. • Burada spor ile ilgili alanlar olabilir. • Bu köyün çok fakir olduğunu düşünmüyorum. • Köylü mimari gibi birçok konuda bilgilendirilmeli. • Bu köy için hiçbir şey yapıldığını düşünmüyorum. | | |

Ek Tablo-2'nin devamı

| | |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| Görüşme 2: 9 Nolu Konut Kadın Görüşmesi (++) | (Kayıt: 125) |
| <ul style="list-style-type: none"> • Dere suyu ile yıkanılıyorlar insanlar burada. Bu suyla bulaşık yıkıyorlar. • Lağımlar dışarı akıtılıyor. Yol yok, su yok. Yağmur yağınca yollardan akıyor. • Köylüye iş yerine aş veriliyor. Üretime yönelik bir şeylerin yapılması gerekiyor. • Balıkçılık yok, tarım yok. Her şey bitti artık. • Köylü arasında iletişim az. İlgı ve ortaklık yok burada. • Tankerlerle su geliyor ve bununla bahçeler ıslatılıyor. • Alt geçitlerin altı pislik içinde. Çöp sorunu var. • Sebze, meyve ekiyoruz ama sulama sorunu var. • Plaja inmek için yol yok. | |
| GÖRÜŞME 3: 4 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (+) | (Kayıt:127) |
| <ul style="list-style-type: none"> • Ulaşım sorunu var. Yol sorunu var. Okulun önünden gelen yol çıkmaz ve çamur içinde. • Hiçbir sosyal aktivite yok. Herhangi bir kurs-faaliyet yok. • Sahil şeridindeki kahvehanelerden şikayetçiyim. Yolumu uzatıyorum oradan geçmemek için. • Çöp sorunu var. • Su sorununu belediye suyu ile çözdük. | |
| GÖRÜŞME 4: 19 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (++) | (Kayıt:136) |
| <ul style="list-style-type: none"> • Gençlere, çocuklara park alanı yok. • Gençlerin kahvehaneden uzaklaştıracağı spor salonu olmalı. • Kadınlar için kurslar açılabilir. • Kadınlara güveniyorlar. Kadınlar çalışıyor erkekler kahvehanede. • Sahildeki evlerin birinin altında bir kadın kahvehanesi olsa | |
| GÖRÜŞME 6: Erkek Görüşmesi (++) | (Kayıt:144) |
| <ul style="list-style-type: none"> • %65 i balıkçılık ile geçinilirdi 20 sene önce. Aslında denizcilik ile geçiniyor buradakiler. • Çok zengin bir köy değil ama çok da hatta hiç fakir bir köy değil. Çocuk bile taksi ile çıkıyor iki adımlık yola. • Yol sorunu var. • Bu mahallenin su sorunu var. Su konusunda köylünün duyarsızlığı var. Taşıma suyu ile temizleniyorlar. • Vakıf arazisi olduğu için zamanında okul oraya yapılmış ama herkes şikayetçi. | |
| GÖRÜŞME 7: 44 Nolu Konut-Kadın Görüşmesi (++) | (Kayıt: 150) |
| <ul style="list-style-type: none"> • Suyumuz yok. Gülbahçe'de temel sorun bu. • Bir başka sorunda taşıt yolunun kapıya kadar gelmemesi. Otopark falan yok. Araç çekemiyoruz. • Kanalizasyon sorunu var. • Komşuluklar çok iyi değil. Birbiri ile konuşmamalar var. • Köpekler ile ilgili güvenlik sorunu yaşadık. | |
| Görüşme 8: 35 Nolu Konut-Erkek Görüşmesi (++) | (Kayıt: 151) |
| <ul style="list-style-type: none"> • Bu köyün en önemli sorunu kanalizasyon. • Yolda çok fazla kaza oluyor. Hız sınırı 120 ve köyün tam ortasından geçiyor bu yol. Köy halkının psikolojisini etkiliyor bu durum. • Kişiler kendi isteklerine göre yolları kapatıp açıyorlar. | |

Ek Tablo 3. Katılımcı toplantı tutanakları

| ÖN HAZIRLIK AŞAMASI | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| TARİH: Temmuz 2014 (1 aylık süre) | |
| Arazi Ekibi: Seda ÖZLÜ-Şeyda BÜLBÜL | |
| Katılımcılar: Tüm köy halkı | |
| Arazi Aşamasında Kullanılan Malzemeler: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Salacık uydu fotoğrafı (A0 boyutunda) • Kalemler • Fotoğraf makinesi • Ses kayıt cihazı | |
| Arazi Çalışmasında Yönlendirilecek Sorular: | |
| Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile birlikte yürütülen arazi çalışmasında aşağıdaki temel sorulardan hareketle konuşmalar detaylandırılmıştır. | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Salacık nasıl bir köy? Biraz anlatır mısınız? • Bu köyün en olumlu yönleri nelerdir? • Bu köyün olumsuz yönleri nelerdir? • Burada temel geçim kaynağı nedir? | |
| Arazi Çalışması Çıktıları: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Salacık köyünde yaşayan kadın, erkek ve genç gruplarının köyü tanımlamaları ve köy hakkındaki fikirleri • Köyde yaşayanların çalışma ekibine güven duymaları ve ekibi tanımları için ortam sağlanması | |

Ek Tablo-3'ün devamı

| BİLGİ PAYLAŞMA AŞAMASI |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>SÜRE: 90 dakika KOLAYLAŞTIRICI: Seda ÖZLÜ RAPORTÖR: Şeyda BÜLBÜL-Meltem DURAN GÖZLEMCİ: Dilek BEYAZLI</p> |
| <p>Katılımcılar: 8-10 kişilik yerel katılımcı grupları (kadın-erkek-genç)</p> |
| <p>Bilgi Paylaşma Aşamasında Kullanılan Malzemeler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projeksiyon, bilgisayar • A4 boyutlarında teknikler için önceden hazırlanmış çizelgeler, kurşun ve renkli kalemler, silgiler (günlük programlar, pay grafikleri teknikleri için) • Not tahtası, not kâğıtları, yazı tahtası kalemleri (refah sıralaması tekniği için) • A4 boyutunda uydu fotoğrafları, asetat kâğıt ve kalemleri (hareketlilik haritası için) • Kamera ya da ses kayıt cihazı, tripod (geri dönüşler ve konuşulanların hatırlanması için katılımcılardan izin alınarak kayıt tutulması- her toplantı için) • Yaka kartları (katılımcılar ve ekibin birbirini tanıması için) • Çay-kahve ikramı malzemeleri (her toplantı için) |
| <p>Toplantıda Kullanılacak Materyal/Teknikler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Günlük ve mevsimsel takvimler • Refah sıralaması • Pay grafikleri • Hareketlilik haritası • Katılımcı teknikleri anlatan kısa sunu |
| <p>Bilgi Paylaşma Aşamasında Yönlendirilecek Sorular:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bir gününüzü nasıl geçiriyorsunuz? (günlük veya mevsimsel takvimler için) • Aylık gelir ve giderleriniz bu pay grafiğinde nasıl dağılım gösterir? • Yüksek-orta ve düşük" gelir grubunu nasıl tanımlarsınız? (refah sıralaması için) • Köy içi/dışındaki yaya/taşıt dolaşım alanlarınızı ve gidiş amaçlarınızı nasıl gösterirsiniz? |
| <p>Bilgi Paylaşma Aşaması Çıktıları:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Katılımcı gruplar hakkında bilgi alınmış, teknikler buz kırıcı olarak kullanılmıştır. |

Ek Tablo-3'ün devamı

| KAYNAKLAR/POTANSİYELLER |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>SÜRE: 90 dakika KOLAYLAŞTIRICI: Dilek BEYAZLI-Seda ÖZLÜ RAPORTÖR: Şeyda BÜLBÜL-Meltem DURAN</p> |
| <p>Katılımcılar: 8-10 kişilik yerel katılımcı grubu</p> |
| <p>Kaynak ve Potansiyellerin Belirlenmesi Aşamasında Kullanılan Malzemeler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A0 boyutlarında Salacık uydu fotoğrafı, yapışkan renkli kâğıtlar ve kalemler (doğal kaynak haritası için) • Not tahtası, not kâğıtları, yazı tahtası kalemleri (kurumsal kaynakları listeleme için) • Kamera ya da ses kayıt cihazı, tripod (geri dönüşler ve konuşulanların hatırlanması için katılımcılardan izin alınarak kayıt tutulması- her toplantı için) • Yaka kartları (katılımcılar ve ekibin birbirini tanması için) • Çay-kahve ikramı malzemeleri (her toplantı için) |
| <p>Toplantıda Kullanılacak Materyal/Teknikler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaynak Haritalama • Listeleme (kurum ve insan kaynakları için) |
| <p>Kaynak ve Potansiyellerin Belirlenmesi Aşamasında Yönlendirilecek Sorular:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Köyünüzde var olan olumlu şeyler nelerdir? (manzara noktaları, tarım alanları, vakıf arazileri, ormanlar, meralar, nehirler vs.) • Köy içinde veya dışında başvurduğunuz kurumlar nelerdir? (muhtarlık, okul, belediye vb.) |
| <p>Katılımcılara Yapılacak İkazlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Özellikle doğal kaynakların haritalanması aşamasında yaşanabilecek endişeleri (mülkiyet konusunda) engellemek amacıyla tekniklerin ne amaçla yapıldığı katılımcılara çalışma öncesinde anlatılmalı |
| <p>Kaynak ve Potansiyellerin Belirlenmesi Aşaması Çıktıları:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Salacık'ın doğal kaynak haritası • Salacık'ın kurumsal ve insan kaynaklarının listesini |

Ek Tablo-3'ün devamı

| VİZYON BELİRLEME | |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| <p>SÜRE: 90 dakika KOLAYLAŞTIRICI: Dilek BEYAZLI RAPORTÖR: Şeyda BÜLBÜL-Seda ÖZLÜ GÖZLEMCİ: Saliha AYDEMİR</p> | |
| <p>Katılımcılar: 8-10 kişilik yerel katılımcı grubu</p> | |
| <p>Vizyon Belirleme Aşamasında Kullanılan Malzemeler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projeksiyon, bilgisayar • Not tahtası, not kâğıtları, yazı tahtası kalemleri • Kamera ya da ses kayıt cihazı, tripod (geri dönüşler ve konuşulanların hatırlanması için katılımcılardan izin alınarak kayıt tutulması- her toplantı için) • Yaka kartları (katılımcılar ve ekibin birbirini tanınması için) • Çay-kahve ikramı malzemeleri (her toplantı için) | |
| <p>Vizyon Belirleme Aşamasında Kullanılacak Materyal/Teknikler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Salacık'a ilişkin fotoğrafların yer aldığı Power-point sunusu | |
| <p>Vizyon Belirleme Aşamasında Yönlendirilecek Sorular:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Salacık köyünün en beğendiğiniz yönü/özelliği nedir? • Köyünüzü civar yerleşmelerden ayıran özellikler nelerdir? • Salacık gelecekte nasıl bir yer olacak, hayal edelim...(eviniz, yakın çevreniz ve en önemlisi köyünüzün geneli) | |
| <p>Katılımcılara Yapılacak İkazlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toplantının başında tartışmaların sorun odaklı değil, potansiyel, kaynak odaklı yapılacağı ifade edilmeli • Bireysel değil alana özgü tartışmalara yönlendirilecek | |
| <p>Vizyon Oluşturma Aşaması Çıktıları:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Katılımcılara yerleşimi hatırlatmak/tartıştırmak ve gelecek için vizyon cümlesi | |

Ek Tablo-3'ün devamı

| ORTAK GÖRÜŞÜN OLUŞTURULMASI | |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| SÜRE: 90 dakika KOLAYLAŞTIRICI: Dilek BEYAZLI RAPORTÖR: Şeyda BÜLBÜL-Seda ÖZLÜ GÖZLEMCİ: Saliha AYDEMİR | |
| Katılımcılar: 8-10 kişilik yerel katılımcı grubu | |
| Ortak Görüşün Oluşturulması Aşamasında Kullanılan Malzemeler: <ul style="list-style-type: none"> • Projeksiyon, bilgisayar • A4 formatında önceden belirlenmiş problem listesi • Not tahtası, not kâğıtları, yazı tahtası kalemleri • Kamera ya da ses kayıt cihazı, tripod (geri dönüşler ve konuşulanların hatırlanması için katılımcılardan izin alınarak kayıt tutulması- her toplantı için) • Yaka kartları (katılımcılar ve ekibin birbirini tanıması için) • Çay-kahve ikramı malzemeleri (her toplantı için) | |
| Ortak Görüşün Oluşturulması Aşamasında Kullanılacak Materyal/Teknikler: <ul style="list-style-type: none"> • Listeleme metodu • Skorlama ve sıralama | |
| Ortak Görüşün Oluşturulması Aşamasında Yönlendirilecek Sorular: <ul style="list-style-type: none"> • Salacık köyünde problem veya ihtiyaç olarak gördüğünüz konular nelerdir? • Salacık köyünde ilk olarak çözülmesi gereken problemler nelerdir? (1'den 10'a kadar puan veriniz.) | |
| Katılımcılara ve Ekip için İkazlar: <ul style="list-style-type: none"> • Köyde yaşayan bütün kesimleri dikkate alarak problem/ihtiyaçları listelemeleri katılımcılardan istenmeli • Herkese eşit ölçüde söz verilmesine dikkat edilmeli • Bu aşamada herhangi bir önceliklendirmenin yapılmayacağı hatırlatılmalı Toplantının başında önceki toplantılarda belirlenen eylemlerden bir veya birbiri ile ilişkili birkaç eylemin uygulanabileceği katılımcılara söylenmeli, • Seçilecek problemin ağırlıklı olarak katılımcı grup ve yerel halk tarafından yapılacağı, başarılı olduğunda tüm kesimi mutlu edecek bir eylemin olacağı, • İlk etap için basit ve tüm süreçler için çalışmanın gerçekçi olması gerektiği hatırlatılmalı, • Birbirlerinden etkilenmeden sıralama yapabilmeleri için katılımcılara ayrı problem listeleri dağıtılmalı • Çalışmanın sonucundaki probleme ise herkesin birlikte karar vermiş olması gerekliliği • Bazı eylem ya da problemlerin tek başına değil bütün olarak ele alınması gerektiği de • Süreç içerisinde olumsuzluklarla karşılaşılabilceği ve kararlı davranılması gerektiği hatırlatılmalı. | |
| Ortak Görüşün Oluşturulması Aşaması Çıktıları: <ul style="list-style-type: none"> • Eylem planı yapılacak problemin belirlenmesi | |

Ek Tablo-3'ün devamı

| EYLEM PLANININ HAZIRLANMASI PROBLEM AĞAÇLARININ OLUŞTURULMASI | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| SÜRE: 90 dakika | |
| KOLAYLAŞTIRICI: Seda ÖZLÜ | |
| RAPORTÖR: Şeyda BÜLBÜL-Sinem DEDEOĞLU | |
| GÖZLEMCİ: Dilek BEYAZLI | |
| Katılımcılar: 10 kişilik yerel katılımcı grubu | |
| Problem Ağacının Oluşturulması Aşamasında Kullanılan Malzemeler: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Renkli A4 kâğıtlar (yer değiştirilebilirliği nedeniyle), kalemler ve bant • Problem ağacının oluşturulacağı boş bir zemin veya masa • Kamera ya da ses kayıt cihazı, tripod (geri dönüşler ve konuşulanların hatırlanması için katılımcılardan izin alınarak kayıt tutulması-her toplantı için) • Yaka kartları (katılımcılar ve ekibin birbirini tanınması için) • Çay-kahve ikramı malzemeleri (her toplantı için) | |
| Problem Ağacının Oluşturulması Aşamasında Kullanılacak Materyal/Teknikler: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Problem ağacı | |
| Problem Ağacının Oluşturulması Aşamasında Yönlendirilecek Sorular: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Belirlenen problemin temel nedenleri ve alt nedenleri nelerdir? • Belirlenen problemin sonuçları nelerdir? | |
| Katılımcılara ve Ekip için İkazlar: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Problemin ağacın gövdesini, nedenlerinin köklerini ve sonuçlarının problem ağaçlarının dallarını oluşturacağı hatırlatılmalı • Bu çalışmanın problemin temel nedenlerini yansıtacağı için önemli olduğu söylenmeli • Belirlenecek eylemin gerçekliği dikkate alınarak probleme karar verilmesi gerektiği hatırlatılmalı | |
| Problem Ağacının Oluşturulması Aşaması Çıktıları: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Belirlenen problem/problemlere yönelik problem ağaçları, problemin neden ve sonuçları | |

Ek Tablo-3'ün devamı

| EYLEM PLANININ HAZIRLANMASI BİLGİLENDİRME TOPLANTISI-UZMAN GÖRÜŞÜNÜN ALINMASI | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| SÜRE: 90 dakika | |
| KOLAYLAŞTIRICI: İnci EMİRZEOĞLU (bağımsız denetleyici) | |
| EYLEM PLANI ÇALIŞMA EKİBİ | |
| Katılımcılar: 10 kişilik yerel katılımcı grubu | |
| Bilgilendirme Toplantısında Kullanılan Malzemeler: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Yazı tahtası ve kalemler • Kamera ya da ses kayıt cihazı, tripod (geri dönüşler ve konuşulanların hatırlanması için katılımcılardan izin alınarak kayıt tutulması-her toplantı için) • Yaka kartları (katılımcılar ve ekibin birbirini tanınması için) • Çay-kahve ikramı malzemeleri (her toplantı için) | |
| Bilgilendirme Toplantısı Çıktıları: | |
| <ul style="list-style-type: none"> • Eğitim türleri (güçlendirme, girişimcilik, kişisel gelişim gibi) • Örgütlenme modelleri (kooperatif, dernek gibi) hakkında bilgi verildi. | |

Ek Tablo-3'ün devamı

| EYLEM PLANININ HAZIRLANMASI EYLEM ADIMLARININ OLUŞTURULMASI | |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| SÜRE: 90 dakika KOLAYLAŞTIRICI: Seda ÖZLÜ RAPORTÖR: Şeyda BÜLBÜL-Sinem DEDEOĞLU GÖZLEMCİ: Dilek BEYAZLI | |
| Katılımcılar: 10 kişilik yerel katılımcı grubu | |
| Eylem Adımlarının Oluşturulması Aşamasında Kullanılan Malzemeler: <ul style="list-style-type: none"> • Not tahtası, not kâğıtları, yazı tahtası kalemleri • Kamera ya da ses kayıt cihazı, tripod (geri dönüşler ve konuşulanların hatırlanması için katılımcılardan izin alınarak kayıt tutulması-her toplantı için) • Yaka kartları (katılımcılar ve ekibin birbirini tanınması için) • Çay-kahve ikramı malzemeleri (her toplantı için) | |
| Eylem Adımlarının Oluşturulması Aşamasında Kullanılacak Materyal/Teknikler: <ul style="list-style-type: none"> • Sıralama | |
| Eylem Adımlarının Oluşturulması Aşamasında Yönlendirilecek Sorular: <ul style="list-style-type: none"> • Belirlenen her bir eylem eylemler için neler yapılması gerekir? | |
| Katılımcılara ve Ekip için İkazlar: <ul style="list-style-type: none"> • Eylemlerin gerçekleşmesi için gerekli olan büyük veya küçük bütün işlerin basite alınmadan listelenmesi gerektiği söylenmeli • Eylem adımları arasında bir önceliklendirmenin yapılmaması, ilk etapta akla gelen bütün adımların sıralanması istenmeli | |
| Eylem Adımlarının Oluşturulması Aşaması Çıktıları: <ul style="list-style-type: none"> • Eylemi gerçekleştirecek adımların listelenmesi | |

Ek Tablo-3'ün devamı

| EYLEM PLANININ HAZIRLANMASI SORUMLULARIN TESPİTİ VE EYLEMLERİN ÖNCELİKLENDİRİLMESİ | |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| SÜRE: 90 dakika KOLAYLAŞTIRICI: Seda ÖZLÜ RAPORTÖR: Şeyda BÜLBÜL-Sinem DEDEOĞLU GÖZLEMCİ: Dilek BEYAZLI | |
| Katılımcılar: 10 kişilik yerel katılımcı grubu | |
| Sorumluların Tespiti ve Önceliklendirme Aşamasında Kullanılan Malzemeler: <ul style="list-style-type: none"> • İş-akış diyagramının oluşturulacağı boş bir zemin veya masa • Eylem adımlarının ve sorumluların yer aldığı renkli ve küçük kağıtlar (yer değiştirilebilirliği nedeniyle) • İş-akış diyagramının yapıştırılacağı büyük bir kâğıt (taşınabilir olması nedeniyle) • Kalemler ve bant • Kamera ya da ses kayıt cihazı, tripod (geri dönüşler ve konuşulanların hatırlanması için katılımcılardan izin alınarak kayıt tutulması-her toplantı için) • Yaka kartları (katılımcılar ve ekibin birbirini tanıması için) • Çay-kahve ikramı malzemeleri (her toplantı için) | |
| Sorumluların Tespiti ve Önceliklendirmede Kullanılacak Materyal/Teknikler: <ul style="list-style-type: none"> • İş-akış diyagramı | |
| Sorumluların Tespiti ve Önceliklendirme Aşamasında Yönlendirilecek Sorular: <ul style="list-style-type: none"> • Hangi eylem adımları öncelikle gerçekleştirilmelidir? • Birbirleri ile ilişkili eylem adımları hangileridir? • Her bir eylem adımından hangi kurumlar sorumludur? | |
| Katılımcılara ve Ekip için İkazlar: <ul style="list-style-type: none"> • Eylemi ve eylem adımını gerçekleştirebilecek yetenekteki gönüllü kişilerin sürece dâhil edilmesi gerektiği söylenmelidir. | |
| Sorumluların Tespiti ve Önceliklendirme Aşaması Çıktıları: <ul style="list-style-type: none"> • Eylem planı sürecine yol gösterecek akış diyagramı | |

Ek Tablo-3'ün devamı

| EYLEM PLANININ HAZIRLANMASI SÜRE VE BÜTÇENİN BELİRLENMESİ | |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| SÜRE: 90 dakika KOLAYLAŞTIRICI: Seda ÖZLÜ RAPORTÖR: Şeyda BÜLBÜL-Sinem DEDEOĞLU GÖZLEMCİ: Dilek BEYAZLI | |
| Katılımcılar: 10 kişilik yerel katılımcı grubu | |
| Süre ve Bütçenin Belirlenmesi Aşamasında Kullanılan Malzemeler: <ul style="list-style-type: none"> • İş-akış diyagramı • Not tahtası, not kâğıtları, yazı tahtası kalemleri • Kamera ya da ses kayıt cihazı, tripod (geri dönüşler ve konuşulanların hatırlanması için katılımcılardan izin alınarak kayıt tutulması-her toplantı için) • Yaka kartları (katılımcılar ve ekibin birbirini tanınması için) • Çay-kahve ikramı malzemeleri (her toplantı için) | |
| Süre ve Bütçenin Belirlenmesi Kullanılacak Materyal/Teknikler: <ul style="list-style-type: none"> • Listeleme | |
| Süre ve Bütçenin Belirlenmesi Aşamasında Yönlendirilecek Sorular: <ul style="list-style-type: none"> • Belirlenen her bir eylem adımı için ne kadar süre gerekir? • Hangi eylemler için ve ne kadar bütçe gerekir? • Bütçe gerektirmeyen eylemler nelerdir? | |
| Katılımcılara ve Ekip için İkazlar: <ul style="list-style-type: none"> • Belirlenen/hedeflenen sürede eylemin veya eylem adımlarının tamamlanması gerektiği • Süre ve bütçe belirlenirken gerçekçi ve tutarlı olmak gerektiği hatırlatılmalıdır. | |
| Sorumluların Tespiti ve Önceliklendirme Aşaması Çıktıları: <ul style="list-style-type: none"> • Eylem tablolarının oluşturulması | |

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında Trabzon’da doğdu. İlk ve ortaokul eğitimini Mersin İlköğretim Okulu’nda, Lise öğrenimini ise Akçaabat Lise’sinde tamamladı.

2006 yılında kazandığı Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama bölümünden 2010 yılında mezun oldu. Aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde yüksek lisans programını kazandı. 2010-2011 yılında İngilizce hazırlık eğitimini başarıyla tamamladı.

TÜBİTAK-“Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi” projesinde 2011 yılından bu güne bursiyer olarak görev almaktadır. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama bölümüne araştırma görevlisi olarak atandı. Halen aynı kurumda akademik çalışmalarını sürdürmekte olup İngilizce bilmektedir.